

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΜΟΝΑΔΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΟΔΗΓΟΣ

ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Θεσσαλονίκη 2013

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τ.Θ. 14, 551 02 Καλαμαριά Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310 486947 Fax: 2310 476105
<http://moke.cieel.gr> • e-mail: moke@cieel.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	5
Διατάξεις της Συνθήκης Λειτουργίας ΕΕ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις	7

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Η πολιτική της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Το σύστημα της ΕΕ για τον έλεγχο των κρατικών ενισχύσεων	10
• Ρόλος της Επιτροπής	10
• Νομιμότητα και συμβατότητα της ενίσχυσης	11
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. Ο εκσυγχρονισμός των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. Υποχρεώσεις εθνικών αρχών στο πλαίσιο του ενωσιακού μηχανισμού ελέγχου των νέων ενισχύσεων	13
• Ρόλος ΚεΜΚΕ, Αποκεντρωμένων Μονάδων, ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ	15

ΜΕΡΟΣ Ι

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Οι κανόνες για την έννοια της ενίσχυσης	18
• Η αρχή του ασυμβίβαστου	18
• Ορισμός της κρατικής ενίσχυσης	18
• Έννοια της επιχείρησης	19
• Οικονομικό πλεονέκτημα	21
• Προνομιακή μεταχείριση (επιλεκτικότητα)	23
• Κρατικοί πόροι	25
• Νόθευση του ανταγωνισμού και διαταραχή του ενδοκοινοτικού εμπορίου	26
• Υπερρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ)	27

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβίβαστου	30
• Ενισχύσεις που κρίνονται συμβατές (άρθρο 107 παρ. 2 ΣΛΕΕ)	31
• Ενισχύσεις που μπορούν να κριθούν ως συμβατές (άρθρο 107 παρ. 3 ΣΛΕΕ)	33
• Άλλες περιπτώσεις εξαιρέσεων από το ασυμβίβαστο	36
• Μέτρα οικονομικής παρέμβασης που δεν συνιστούν ενισχύσεις	36
• Οι ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και των μεταφορών	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. Αξιολόγηση της συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων	38
• Έγκριση συμβατότητας από την Επιτροπή (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ.)	39
• Απαλλαγή από κοινοποίηση (Απαλλακτικοί Κανονισμοί/Αποφάσεις)	40
• Απευθείας εφαρμογή διάταξης της Συνθήκης	41
• Τρόπος και είδη αξιολόγησης (συνήθης / λεπτομερής)	42

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Ο ενωσιακός μηχανισμός ελέγχου	46
• Κατηγορίες ενισχύσεων βάσει του Κανονισμού 659/1999: νέες, παράνομες, καταχρηστικές, υφιστάμενες	47
• Καθεστώς ενισχύσεων – Ατομική ενίσχυση	49
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. Διαδικασία ελέγχου των νέων ενισχύσεων	51
• Υποχρέωση κοινοποίησης	51
• Αναστολή εφαρμογής της ενίσχυσης	51
• Χρόνος εφαρμογής/χορήγησης ενίσχυσης	52
• Εξαιρέσεις από την υποχρέωση κοινοποίησης	53

• Συνέπειες μη κοινοποίησης	56
• Είδη κοινοποίησης	59
- Κλασική κοινοποίηση	60
- Απλουστευμένη κοινοποίηση (Κανονισμός 794/2004)	61
- Απλοποιημένη κοινοποίηση (Ανακοίνωση της Επιτροπής του 2009)	61
• Έννοια πλήρους κοινοποίησης	63
• Συνέπειες μη πλήρους κοινοποίησης	64
• Στάδια διαδικασίας ελέγχου των ενισχύσεων	65
- Προκαταρκτική εξέταση	66
➤ Διάρκεια	66
➤ Αποφάσεις Επιτροπής	66
- Επίσημη διαδικασία έρευνας	68
➤ Διάρκεια	68
➤ Αποφάσεις Επιτροπής	70
• Ανάκληση των αποφάσεων της Επιτροπής	72
• Δικαστική προσβολή των αποφάσεων της Επιτροπής	72
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. Διαδικασία ελέγχου των παράνομων ενισχύσεων	75
• Τρόπος ελέγχου	75
• Καταγγελία	77
• Προσωρινά μέτρα	77
• Ανάκτηση παράνομων και ασυμβίβαστων ενισχύσεων	78
• Συνέπειες παράνομης και συμβατής ενίσχυσης	85
• Διαφορές στις διαδικασίες ελέγχου μεταξύ νέων και παράνομων ενισχύσεων	85
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. Διαδικασία ελέγχου της καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων	87
• Τρόπος ελέγχου	87
• Διαφορές στις διαδικασίες ελέγχου μεταξύ παράνομων και καταχρηστικών ενισχύσεων	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε. Διαδικασία ελέγχου των υφιστάμενων ενισχύσεων	89
• Τρόπος ελέγχου	89
• Συνέπειες χαρακτηρισμού μίας ενίσχυσης ως υφιστάμενης	91
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ. Έλεγχος από την Επιτροπή της τήρησης των κανόνων κρατικών ενισχύσεων	93

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ν. 4152/2013	95
---------------------	----

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ο παρών Οδηγός αποτελεί νέα έκδοση του Οδηγού για τους κοινοτικούς κανόνες κρατικών ενισχύσεων, που είχαν συντάξει και επιμεληθεί τον Ιούνιο του 2002 τα στελέχη της τότε νεοσυσταθείσας Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ), που κατά τα δώδεκα έτη λειτουργίας της υπήρξε ειδικός σύμβουλος της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκής Ένωσης του Υπουργείου Οικονομικών, αρμόδιας τότε αρχής στην Ελλάδα για τις κρατικές ενισχύσεις.

Βάσει του πρόσφατου ν. 4152/2013, η αρμόδια πλέον αρχή συντονισμού Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του Υπουργείου Οικονομικών (ΚεΜΚΕ) συνεργάζεται με τις Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων των διαφόρων Υπουργείων και το έργο τους υποστηρίζεται από τη ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ. Στο πλαίσιο της συνεργασίας αυτής, το Υπουργείο Οικονομικών ανέθεσε στη ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ την επικαιροποίηση του Μέρους Ι και Μέρους ΙΙ του Οδηγού, προς το σκοπό επιμόρφωσης των στελεχών τους.

Η παρούσα επικαιροποίηση αφορά το βασικό κορμό των κανόνων (ουσίας και διαδικασίας) της Συνθήκης για τις κρατικές ενισχύσεις, καθώς και τις πολλές και σημαντικές εξελίξεις που έλαβαν χώρα στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων την τελευταία δεκαετία.

Ο Οδηγός, αφενός, επεξηγεί αναλυτικά την έννοια της κρατικής ενίσχυσης και, αφετέρου, παρουσιάζει συστηματοποιημένο όλο το μηχανισμό ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων από την Επιτροπή, αποσαφηνίζοντας ταυτόχρονα τις συναφείς υποχρεώσεις που υπέχουν οι εθνικές αρχές για την ορθή εφαρμογή των εν λόγω κανόνων σε όλα τα στάδια της διαδικασίας και για όλες τις κατηγορίες ενισχύσεων (από την κατάρτιση του μέτρου ενίσχυσης μέχρι την εφαρμογή των αποφάσεων ανάκτησης). Η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ) και οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων του ν. 4152/2013 οφείλουν να τηρήσουν τους κανόνες της Επιτροπής και τη νομολογία των ενωσιακών δικαστηρίων για την αξιολόγηση των ενισχύσεων, προκειμένου να ελαχιστοποιηθεί ο κίνδυνος ανάκτησης των παράνομων ενισχύσεων. Σημειώνεται ότι ο Οδηγός δίνει έμφαση στις νέες ενισχύσεις, τις οποίες κατ' αρχήν σχεδιάζουν οι εθνικές αρχές, όταν θεσπίζουν οικονομικά μέτρα παροχής κρατικών πόρων σε επιχειρήσεις με σχετικό νόμο ή Υπουργική Απόφαση.

Ο Οδηγός διαρθρώνεται ως εξής: σε ένα εισαγωγικό μέρος αναφέρεται το πνεύμα που διέπει τον ευρωπαϊκό ελεγκτικό μηχανισμό των κρατικών ενισχύσεων και τις βασικές αρχές, επί των οποίων δομείται η πολιτική της ΕΕ και το σύστημα ελέγχου

της Επιτροπής. Σχετικά επισημαίνονται οι υποχρεώσεις των εθνικών αρχών στο πλαίσιο του μηχανισμού ελέγχου. Στη συνέχεια, περιγράφονται αναλυτικά οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων που διατυπώνονται στα σχετικά άρθρα της Συνθήκης, καθώς και αυτοί που προκύπτουν από τα νομοθετικά ενωσιακά κείμενα (παράγωγο δίκαιο), όπως αυτοί έχουν ερμηνευθεί από τη νομολογία των ευρωπαϊκών δικαστηρίων και όπως εφαρμόζονται στην πράξη από την ίδια την Επιτροπή. Στο Μέρος I αναλύονται οι ουσιαστικοί κανόνες σχετικά με την έννοια και τη συμβατότητα των ενισχύσεων, ενώ το Μέρος II είναι αφιερωμένο στη διαδικασία ελέγχου της συμβατότητας.

Ο Οδηγός συνδέει τις παραπάνω ρυθμίσεις με τις αντίστοιχες υποχρεώσεις των ελληνικών αρχών – της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ) και των Αποκεντρωμένων Μονάδων, κατ' αρχήν με μια γενική αναφορά στην Εισαγωγή ως προς το σύνολο των κανόνων κρατικών ενισχύσεων που οφείλουν να τηρούν και, στη συνέχεια, στα επιμέρους κεφάλαια, όπου τις συγκεκριμενοποιεί και τις εξειδικεύει.

Περαιτέρω, στο ν. 4152/2013 περιγράφονται οι αρμοδιότητες και ο τρόπος λειτουργίας της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ) και των Αποκεντρωμένων Μονάδων για την τήρηση της διαδικασίας ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων, που μόνο σε ειδικά σημεία επαναλαμβάνονται στον παρόντα Οδηγό.

Ο Οδηγός αποτελεί προϊόν συλλογικής εργασίας των στελεχών της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ κ.κ. Αικατερίνης Σγουρίδου, Χάιδως Κουρκούτη, Μιχαήλ Ροδόπουλου και Ηλιάνας Γιαννακοπούλου, υπό την επιμέλεια της Συντονίστριας της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ Δρ. Ευτυχίας Μουαμελετζή.

Θεσσαλονίκη, 2013

ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΕ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Άρθρο 107 ΣΛΕΕ

(πρώην άρθρο 87 της ΣΕΚ)

1. Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως.

2. Συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά:

α) οι ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρος προς μεμονωμένους καταναλωτές, υπό τον όρο ότι χορηγούνται χωρίς διάκριση προελεύσεως των προϊόντων·

β) οι ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα·

γ) οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονται από τη διαίρεση της Γερμανίας, κατά το μέτρο που είναι αναγκαίες για την αντιστάθμιση των οικονομικών μειονεκτημάτων που προκαλούνται από τη διαίρεση αυτή. Μετά την παρέλευση πενταετίας από την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβόνας, το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής, δύναται να εκδώσει απόφαση για την κατάργηση του παρόντος σημείου.

3. Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά:

α) οι ενισχύσεις για την προώθηση της οικονομικής αναπτύξεως περιοχών, στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση, καθώς και των περιοχών που αναφέρονται στο άρθρο 349, λαμβάνοντας υπόψη τη διαρθρωτική, οικονομική και κοινωνική τους κατάσταση·

β) οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους·

γ) οι ενισχύσεις για την προώθηση της αναπτύξεως ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων ή οικονομικών περιοχών, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους των συναλλαγών κατά τρόπο που θα αντέκειτο προς το κοινό συμφέρον·

δ) οι ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και της διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς, εφόσον δεν αλλοιώνουν τους όρους συναλλαγών και ανταγωνισμού στην Ένωση σε βαθμό αντίθετο με το κοινό συμφέρον·

ε) άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζονται από το Συμβούλιο, το οποίο αποφασίζει προτάσει της Επιτροπής.

Άρθρο 108 ΣΛΕΕ
(πρώην άρθρο 88 της ΣΕΚ)

1. Η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, εξετάζει διαρκώς τα καθεστώτα ενισχύσεων που υφίστανται στα κράτη αυτά. Τους προτείνει τα κατάλληλα μέτρα που απαιτεί η προοδευτική ανάπτυξη και η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

2. Αν η Επιτροπή διαπιστώσει, αφού τάξει προηγουμένως στους ενδιαφερομένους προθεσμία για να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους, ότι ενίσχυση που χορηγείται από ένα κράτος ή με κρατικούς πόρους δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά κατά το άρθρο 107, ότι η ενίσχυση αυτή εφαρμόζεται καταχρηστικώς, αποφασίζει ότι το εν λόγω κράτος οφείλει να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει εντός προθεσμίας που η ίδια καθορίζει.

Αν το εν λόγω κράτος δεν συμμορφωθεί προς την απόφαση αυτή εντός της ταχθείσας προθεσμίας, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο ενδιαφερόμενο κράτος δύναται να προσφύγει απευθείας στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά παρέκκλιση των άρθρων 258 και 259.

Κατόπιν αιτήσεως κράτους μέλους, το Συμβούλιο δύναται να αποφασίσει ομοφώνως ότι ενίσχυση που έχει θεσπισθεί ή που πρόκειται να θεσπισθεί από το κράτος αυτό θεωρείται συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά, κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 107 ή των προβλεπομένων από το άρθρο 109 κανονισμών, αν εξαιρετικές περιστάσεις δικαιολογούν μια τέτοια απόφαση. Αν η Επιτροπή έχει κινήσει, ως προς την ενίσχυση αυτή, τη διαδικασία που προβλέπεται στο πρώτο εδάφιο της παρούσας παραγράφου, η αίτηση του ενδιαφερομένου κράτους προς το Συμβούλιο έχει ως αποτέλεσμα την αναστολή της σχετικής διαδικασίας μέχρις ότου αποφανθεί το Συμβούλιο.

Αν το Συμβούλιο δεν αποφανθεί εντός τριών μηνών από την υποβολή της αιτήσεως, αποφασίζει η Επιτροπή.

3. Η Επιτροπή ενημερώνεται εγκαίρως περί των σχεδίων που αποβλέπουν να θεσπίσουν ή να τροποποιήσουν τις ενισχύσεις, ώστε να δύναται να υποβάλει τις παρατηρήσεις της. Αν κρίνει ότι σχέδιο ενισχύσεως δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, κατά το άρθρο 107, κινεί αμελλητί τη διαδικασία που προβλέπεται από την προηγούμενη παράγραφο. Το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος δεν δύναται να εφαρμόσει τα σχεδιαζόμενα μέτρα πριν η Επιτροπή καταλήξει σε τελική απόφαση.

4. Η Επιτροπή μπορεί να εκδίδει κανονισμούς σχετικά με τις κατηγορίες κρατικών ενισχύσεων για τις οποίες το Συμβούλιο έχει ορίσει, σύμφωνα με το άρθρο 109, ότι μπορούν να μην υπόκεινται στη διαδικασία της παραγράφου 3 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 109 ΣΛΕΕ
(πρώην άρθρο 89 της ΣΕΚ)

Το Συμβούλιο, μετά από πρόταση της Επιτροπής και διαβούλευση με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, δύναται να εκδίδει κάθε αναγκαίο κανονισμό για την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108, και ιδίως να καθορίζει τους όρους εφαρμογής του άρθρου 108, παράγραφος 3, και τις κατηγορίες ενισχύσεων που εξαιρούνται από τη διαδικασία αυτή.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

■ Οι κρατικές ενισχύσεις στο πλαίσιο της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ

Η δράση της ΕΕ στον οικονομικό τομέα θεμελιώνεται στην αρχή της οικονομίας της ανοιχτής αγοράς με συνθήκες ελεύθερου ανταγωνισμού. Βασικό εργαλείο της δράσης αυτής αποτελεί η πολιτική ανταγωνισμού της Ένωσης, η οποία αποβλέπει στην αποτελεσματική και ομαλή λειτουργία των αγορών και την εξασφάλιση ισότιμων και δίκαιων όρων ανταγωνισμού για όλες τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ΕΕ, προς όφελος των καταναλωτών και της ευρωπαϊκής οικονομίας στο σύνολό της και προς το σκοπό της βέλτιστης κατανομής πόρων, της μείωσης των περιφερειακών ανισοτήτων και της ανεργίας.

Οι κρατικές ενισχύσεις συνιστούν κρίσιμη παράμετρο της πολιτικής ανταγωνισμού της ΕΕ και το γενικό πνεύμα είναι ότι η Ένωση τις αντιμετωπίζει κατ' αρχήν αρνητικά, διότι η αδικαιολόγητη χρήση τους οδηγεί στη δημιουργία τεχνητών ανισοτήτων μεταξύ των επιχειρήσεων και αποδυναμώνει τον ελεύθερο ανταγωνισμό. Επιπλέον, οι κρατικές ενισχύσεις, καθώς μειώνουν συνήθως τα κίνητρα των επιχειρήσεων να βελτιώσουν την αποτελεσματικότητά τους, έχουν και περαιτέρω αρνητικές συνέπειες στην οικονομική ευημερία και ανάπτυξη.

■ Το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά – Κανόνας και εξαιρέσεις

Ο βασικός κανόνας είναι ότι όσες κρατικές οικονομικές παρεμβάσεις συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά το άρθρο 107 ΣΛΕΕ δεν συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά.

Κατ' εξαίρεση, όμως, του παραπάνω κανόνα, η Ένωση θεωρεί ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά, και γι' αυτό επιτρέπει, όσες κρατικές ενισχύσεις έχουν λιγότερες παρενέργειες στον ανταγωνισμό, οπότε δεν κρίνονται επικίνδυνες. Υπάρχουν, δηλαδή, και περιπτώσεις, όπου η κατάσταση μιας αγοράς μπορεί να επιτρέπει ή ακόμη και να επιβάλει μια κρατική ενίσχυση, είτε για να αμβλυνθούν ανεπιθύμητες συνέπειες ως προς την κατανομή των πόρων είτε για να προωθηθούν πολιτικές, που δεν θα μπορούσαν να αναπτυχθούν μόνον από τις δυνάμεις της αγοράς.

Απώτερος στόχος της πολιτικής της Ένωσης είναι οι κρατικές ενισχύσεις να κατευθύνονται σε **οριζόντιους στόχους** γενικού ενδιαφέροντος, όπως είναι η

απασχόληση, η περιφερειακή ανάπτυξη, το περιβάλλον, η προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης, η ενίσχυση των ΜΜΕ, κ.ά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Το δίκαιο της ΕΕ εισάγει ένα σύστημα που βασίζεται, αφενός, στην αρχή του ασυμβίβαστου των κρατικών ενισχύσεων (άρθρο 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ) με τις εξαιρέσεις του (άρθρο 107 παρ. 2 και 3 ΣΛΕΕ) και, αφετέρου, σε έναν ελεγκτικό μηχανισμό που διασφαλίζει την τήρηση της αρχής αυτής (άρθρο 108 ΣΛΕΕ).

■ Ο ρόλος της Επιτροπής

Κυρίαρχο ρόλο στον εν λόγω μηχανισμό κατέχει η Επιτροπή, η οποία και είναι **αποκλειστικώς αρμόδια να εξετάζει κάθε κρατική ενίσχυση, προκειμένου να διαπιστώσει εάν αυτή συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά** και, αναλόγως, να την επιτρέψει ή να την απαγορεύσει. Για να δοθεί αυτή η δυνατότητα ελέγχου στην Επιτροπή, πρέπει τα κράτη μέλη να τηρήσουν την καθορισμένη διαδικασία κοινοποίησης (βλ. Μέρος II Οδηγού).

Η Επιτροπή ελέγχει κατ' αρχήν όλα τα σχέδια ενισχύσεων, που τα κράτη μέλη της κοινοποιούν (προληπτικός έλεγχος νέων ενισχύσεων, βλ. Μέρος II, Κεφάλαιο Β). Επίσης, μπορεί να εξετάσει ανά πάσα στιγμή και τις υφιστάμενες ενισχύσεις (διαρκής έλεγχος υφιστάμενων ενισχύσεων, βλ. παρακάτω, Μέρος II, Κεφάλαιο Ε), προκειμένου να διαπιστώσει εάν εξακολουθούν να τηρούν τους ενωσιακούς κανόνες. Τέλος, η Επιτροπή ελέγχει εκ των υστέρων τις ενισχύσεις που έχουν χορηγηθεί, χωρίς να της έχουν προηγουμένως κοινοποιηθεί (κατασταλτικός έλεγχος παράνομων ενισχύσεων, Μέρος II, Κεφάλαιο Γ), καθώς και τις εγκεκριμένες ενισχύσεις που έχουν εφαρμοσθεί καταχρηστικά από το δικαιούχο τους (κατασταλτικός έλεγχος καταχρηστικών ενισχύσεων, Μέρος II, Κεφάλαιο Δ). Διευκρινίζεται ότι η Επιτροπή επιδεικνύει μεγάλη αυστηρότητα κατά την εφαρμογή των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων.

Ειδικά για τις νέες ενισχύσεις, τονίζεται ότι αυτές πρέπει να ελέγχονται σε μορφή σχεδίου και ότι, μόνον αφού η Επιτροπή δώσει την έγκρισή της, μπορούν να θεσπιστούν νόμιμα από τα κράτη μέλη. Έτσι, μια ενίσχυση που χορηγείται, χωρίς να έχει προηγουμένως εγκριθεί από την Επιτροπή, θεωρείται παράνομη και, εάν η Επιτροπή ελέγχοντάς την κρίνει ότι αυτή είναι και ασυμβίβαστη, έχει την εξουσία να διατάσσει την ανάκτησή της προς το σκοπό της αποκατάστασης του ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά.

■ **Το αντικείμενο ελέγχου: «νομιμότητα» και «συμβατότητα» της κρατικής ενίσχυσης**

Δύο είναι οι βασικοί πυλώνες του ελεγκτικού μηχανισμού: αφενός, η έννοια της νόμιμης χορήγησης μιας κρατικής ενίσχυσης και, αφετέρου, η έννοια της συμβατότητάς της. Η νομιμότητα και η συμβατότητα αποτελούν διαφορετικές και ανεξάρτητες μεταξύ τους έννοιες, οι οποίες επιφέρουν και διαφορετικές συνέπειες. Η έννοια της νομιμότητας συνδέεται με τη διαδικασία (διαπιστώνεται εάν τηρούνται οι νόμιμοι διαδικαστικοί κανόνες της ΕΕ) και αντιστοιχεί στο άρθρο 108, ενώ η έννοια της συμβατότητας συνδέεται με την ουσία της ενίσχυσης (εκτιμώνται οι συνέπειές της στην εσωτερική αγορά) και αντιστοιχεί στο άρθρο 107 της Συνθήκης.

Μια ενίσχυση είναι **νόμιμη, όταν έχει κοινοποιηθεί στην Επιτροπή (ή έχει εξαιρεθεί της κοινοποίησης** βάσει σχετικού κανόνα της ΕΕ). Μια ενίσχυση είναι **συμβατή, όταν πληροί τους όρους συμβατότητας**, που έχει θεσπίσει η Επιτροπή στη Συνθήκη ΕΕ και σε Κατευθυντήριες Γραμμές, Κανονισμούς (απαλλακτικούς ή άλλους), Πλαίσια κλπ.

Χρειάζεται, επομένως, **προσοχή**: είναι δυνατόν μια κρατική ενίσχυση να μην έχει πρόβλημα συμβατότητας επί της ουσίας και να μπορεί να θεωρηθεί συμβατή, αλλά να έχει πρόβλημα νομιμότητας, από την άποψη ότι δεν τηρήθηκε η προσήκουσα τυπική διαδικασία (π.χ. δεν κοινοποιήθηκε) και να είναι, άρα, παράνομη, παράβαση που έχει αυτοτελείς και επαχθείς συνέπειες. **Δεν πρέπει, δηλαδή, να σας παρασύρει η δυνατότητα συμβατότητας μιας ενίσχυσης με την κοινή αγορά (επειδή υπάγεται σε κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπει η Συνθήκη ή τα σχετικά κοινοτικά κείμενα) και να οδηγηθείτε στο λάθος συμπέρασμα ότι δεν χρειάζεται να την κοινοποιήσετε προηγουμένως στην Επιτροπή.**

■ **Κοινοποίηση: η βασική παράμετρος του ενωσιακού συστήματος ελέγχου**

Καθώς, λοιπόν, απαρέγκλιτος κανόνας για τις νέες ενισχύσεις είναι ο προληπτικός έλεγχός τους από την Επιτροπή, κάθε φορά που θεωρείτε ότι βρίσκεστε ενώπιον ενός σχεδίου ρύθμισης (νόμου, π.δ., υπουργικής απόφασης κ.ά.), που μπορεί να εμπεριέχει κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παρ. 1, **είναι απαραίτητο να το κοινοποιήσετε στην Επιτροπή, ώστε να μπορέσει αυτή να αποφανθεί επί της συμβατότητάς του.**

Από τη στιγμή της κοινοποίησης και μέχρι η Επιτροπή να λάβει την απόφασή της, δεν μπορείτε να χορηγήσετε την ενίσχυση (να θεσπίσετε, δηλαδή, το μέτρο).

Σε περίπτωση που δεν κοινοποιήσετε εγκαίρως και χορηγήσετε την ενίσχυση, προτού αυτή εγκριθεί από την Επιτροπή, η ενίσχυση θεωρείται παράνομη και ως τέτοια θα εξετασθεί περαιτέρω από την Επιτροπή (π.χ. μετά από καταγγελία ή μετά από έρευνα της ίδιας της Επιτροπής) ως προς τη συμβατότητά της με την εσωτερική αγορά. Πρέπει να λάβετε δε υπόψη σας ότι **η διαδικασία ελέγχου της συμβατότητας των παράνομων ενισχύσεων είναι ιδιαίτερα επιβαρυντική**, αφού μπορούν να ληφθούν προσωρινά μέτρα, όπως η αναστολή ή η ανάκτηση της παράνομης ενίσχυσης, αλλά **και πολύ πιο χρονοβόρα** από εκείνη που ισχύει για τα σχέδια νέων ενισχύσεων, δεδομένου ότι η Επιτροπή προβαίνει συνήθως σε ενδεδειγμένο έλεγχο (βλ. αναλυτικά Μέρος II, Κεφάλαιο Γ).

Σημειώνεται, βεβαίως, ότι υπάρχουν **ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων, για τις οποίες η ίδια η Επιτροπή έχει ορίσει ότι δεν χρειάζεται να της κοινοποιούνται**, αρκεί να πληρούν όλες τις προϋποθέσεις που αυτή έχει θέσει σε συγκεκριμένα κείμενα (π.χ. σε **Απαλλακτικούς Κανονισμούς ή Αποφάσεις**).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. Ο ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΚΡΑΤΙΚΕΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΙΣ

Το Μάιο του 2012, η Επιτροπή ανακοίνωσε την πρωτοβουλία εκσυγχρονισμού των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, οι βασικοί άξονες της οποίας είναι:

1) Η συμβολή των κρατικών ενισχύσεων στην ανάπτυξη

Η Επιτροπή εξέφρασε την πρόθεσή της να επανεξετάσει τους κανόνες συμβατότητας των κρατικών ενισχύσεων, με στόχο αυτοί να βασίζονται σε κοινές αρχές για όλες τις κατηγορίες ενισχύσεων. Αυτές οι κοινές αρχές, τις οποίες η Επιτροπή σκοπεύει να ενσωματώσει σε όλα τα κανονιστικά κείμενα των κρατικών ενισχύσεων (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ.), αφορούν τον προσδιορισμό και την εκτίμηση πραγματικών αδυναμιών της αγοράς, το χαρακτήρα κινήτρου και τις αρνητικές επιπτώσεις των κρατικών παρεμβάσεων, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, και εκτιμήσεων για το συνολικό αντίκτυπο των ενισχύσεων (βλ. Μέρος I, Κεφάλαιο Γ).

Σε ένα πρώτο στάδιο, οι εν λόγω αρχές έχουν ήδη ενσωματωθεί στις Κατευθυντήριες Γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις για την περίοδο 2014-2020, ενώ επιδίωξη της Επιτροπής είναι να αναθεωρήσει και να ευθυγραμμίσει ανάλογα τις Κατευθυντήριες Γραμμές σε πληθώρα άλλων τομέων μέχρι το τέλος

του 2013 (ειδικότερα, τις Κατευθυντήριες Γραμμές για τη διάσωση και αναδιάρθρωση προβληματικών μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων, για την έρευνα & ανάπτυξη & καινοτομία, για τις ενισχύσεις για το περιβάλλον, για τα κεφάλαια επιχειρηματικού κινδύνου, για τις ευρυζωνικές συνδέσεις και για τις ενισχύσεις σε αεροδρόμια και αεροπορικές εταιρίες).

2) Η απλούστευση και επιτάχυνση των διαδικασιών ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων από την Επιτροπή

Η Επιτροπή προχώρησε στην τροποποίηση του διαδικαστικού Κανονισμού 659/1999 και θέσπισε μια **ταχύτερη και ασφαλέστερη διαδικασία διερεύνησης των καταγγελιών**, ώστε να καταστεί δυνατή η ταχύτερη και αποτελεσματικότερη λήψη αποφάσεων, σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη.

3) Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων κατά τον έλεγχο των ενισχύσεων

Στόχος της Επιτροπής είναι: α) να επικεντρώσει τον προληπτικό της έλεγχο στις υποθέσεις ενισχύσεων που έχουν το μεγαλύτερο αντίκτυπο στην εσωτερική αγορά και β) να απλοποιήσει τη διαδικασία ελέγχου των υποθέσεων που έχουν περισσότερο τοπικό χαρακτήρα και επηρεάζουν ελάχιστα τις συναλλαγές, μεταφέροντάς την σε επίπεδο εθνικών αρχών. Ήδη, η Επιτροπή ξεκίνησε τη διαδικασία αναθεώρησης του Γενικού Κανονισμού Απαλλαγής (ΓΑΚ), προκειμένου να αυξήσει το εύρος των μέτρων ενίσχυσης που εξαιρούνται από την υποχρέωση κοινοποίησης, αλλά και του Κανονισμού de minimis, με σκοπό να απλοποιήσει και να διασαφηνίσει τους κανόνες για τις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας.

Η βασικότερη πρακτική σημασία αυτής της μεταρρύθμισης για τα κράτη μέλη είναι ότι, πλέον, **αυξάνονται οι κατηγορίες των μέτρων ενίσχυσης που απαλλάσσονται από την υποχρέωση κοινοποίησης** και μειώνεται ο διοικητικός φόρτος που επωμίζονται οι δημόσιες αρχές και οι δικαιούχοι, όταν πρόκειται για μικρότερα ποσά ενισχύσεων. Προς το σκοπό βελτίωσης της συνεργασίας τους με την Επιτροπή, **ανατίθεται στα κράτη μέλη αυξημένη ευθύνη για την εκ των προτέρων συμμόρφωση με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, μέσω του σωστού σχεδιασμού των μέτρων ενισχύσεων.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΝΩΣΙΑΚΟΥ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Κατά το μηχανισμό ελέγχου της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις, η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ) και οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων των επιμέρους Υπουργείων οφείλουν να ενεργήσουν όπως αναλύεται στο Ν. 4152/2013 και ιδίως:

α) Σε πρώτο στάδιο, εξετάζετε εάν ένα μέτρο συνιστά ή όχι κρατική ενίσχυση, δηλαδή εάν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις της εν λόγω έννοιας, που προκύπτουν από το άρθρο 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ (βλ. παρακάτω, Μέρος Ι, Κεφάλαιο Α). Συγκεκριμένα, κατά την εξέταση αυτή, θα πρέπει **να τηρείτε τους κανόνες που έχει θέσει η Επιτροπή στα σχετικά κανονιστικά κείμενα (Κατευθυντήριες Γραμμές, Κανονισμούς, Πλαίσια κλπ.), όπως αυτοί έχουν ερμηνευθεί από τα ενωσιακά δικαστήρια (νομολογία ΔΕΕ και ΓεΔΕΕ) και έχουν εφαρμοσθεί από την ίδια την Επιτροπή σε αποφάσεις της επί παρεμφερών υποθέσεων ενισχύσεων.** Εφιστάται, πάντως, η προσοχή σας στις παρεμφερείς περιπτώσεις, καθώς μια διαφορετική παράμετρος αρκεί, για να διαφοροποιήσει ριζικά ένα συγκεκριμένο μέτρο σε σχέση με αυτό που αφορά η δική σας υπόθεση.

Επειδή η παραπάνω εκτίμησή σας υπόκειται στον έλεγχο της Επιτροπής και των ενωσιακών και εθνικών δικαστηρίων, κρίνεται σκόπιμο **να μην αποφεύγετε απλά την εφαρμογή των κανόνων κρατικών ενισχύσεων, εκτιμώντας ότι ένα μέτρο δεν αποτελεί κρατική ενίσχυση.** Η Επιτροπή μπορεί να εξετάσει εάν η εκτίμησή σας αυτή είναι σωστή και να καταλήξει ενδεχομένως σε διαφορετικό συμπέρασμα (ότι, δηλαδή, υφίσταται κρατική ενίσχυση), οπότε θα έπρεπε να είχατε κοινοποιήσει.

β) Σε ένα δεύτερο στάδιο, εφόσον διαπιστώσετε ότι όντως ένα μέτρο συνιστά ενίσχυση, υπάρχουν δύο περιπτώσεις:

- 1) **εάν αυτό υπάγεται σε ενωσιακό νομοθετικό κείμενο που επιτρέπει την απαλλαγή από την κοινοποίηση, μπορείτε να μην το κοινοποιήσετε,** εφόσον βέβαια τηρούνται όλοι οι όροι που το κείμενο αυτό προβλέπει.
- 2) **σε κάθε άλλη περίπτωση, θα πρέπει άμεσα να το κοινοποιήσετε στην Επιτροπή σε μορφή σχεδίου,** δηλαδή πριν τεθεί σε ισχύ. Στο έγγραφο κοινοποίησης, που θα διαβιβάσετε στην Επιτροπή, θα πρέπει **να αναφέρετε τους λόγους, που θεμελιώνουν τη συμβατότητα** της κοινοποιούμενης ενίσχυσης και οι οποίοι οφείλουν να αντιστοιχούν στους κανόνες συμβατότητας, που περιλαμβάνονται στα διάφορα νομοθετικά κείμενα της Επιτροπής (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ.), όπως αυτοί ερμηνεύονται από τη σχετική νομολογία των ενωσιακών δικαστηρίων.

Από τη στιγμή που θα κοινοποιήσετε στην Επιτροπή, θα πρέπει **να αναστείλετε την εφαρμογή του μέτρου,** μέχρι η Επιτροπή να αποφανθεί επί της συμβατότητάς του.

Σε περίπτωση **αμφιβολίας για το εάν ένα μέτρο αποτελεί ή όχι ενίσχυση, θα πρέπει να το κοινοποιείτε** στην Επιτροπή, για να αποφανθεί σχετικά.

γ) Στο τρίτο στάδιο η Επιτροπή εξετάζει τη συμβατότητα του μέτρου. Η Επιτροπή είναι αποκλειστικά αρμόδια να αποφασίζει για τη συμβατότητα (υπό τον έλεγχο του ενωσιακού δικαστή), αφού εξετάσει την ενίσχυση σύμφωνα με την προβλεπόμενη διαδικασία. Κατά τη διάρκεια αυτού του σταδίου, στη βάση της υποχρέωσης της καλόπιστης συνεργασίας, οφείλετε να **παρέχετε στην Επιτροπή οποιαδήποτε στοιχεία και πληροφορίες** σας ζητούνται από αυτήν, για να διευκολύνετε τη σωστή και ταχεία αξιολόγηση του μέτρου.

δ) Σε τέταρτο στάδιο, η Επιτροπή εκδίδει την απόφασή της. Εάν αυτή είναι εγκριτική, μπορείτε να θεσπίσετε το μέτρο, σύμφωνα με όσα προβλέπει η εθνική νομοθεσία. Εάν είναι απορριπτική, τότε το μέτρο πρέπει να αναθεωρηθεί, ώστε να καταστεί συμβατή ενίσχυση και να το κοινοποιήσετε εκ νέου στην Επιτροπή προς έγκριση.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Εάν δεν τηρηθεί όλη η παραπάνω διαδικασία, διακινδυνεύετε να χαρακτηριστεί εκ των υστέρων το εθνικό μέτρο ως παράνομη ενίσχυση, την οποία θα εξετάσει η Επιτροπή με αυστηρότερο τρόπο και, πιθανότατα, θα ζητήσει την ανάκτησή της. Σε μια τέτοια περίπτωση, θα πρέπει **να προβείτε στις νόμιμες ενέργειες, για να πραγματοποιήσετε την ανάκτηση.**

Σημειώνεται, επίσης, ότι **μπορείτε να προσβάλετε και δικαστικά τις αποφάσεις της Επιτροπής**, εάν θεωρείτε ότι, με βάση τη νομολογία του ΔΕΕ, έχετε πιθανότητες να δικαιωθείτε.

Ρόλος της ΚεΜΚΕ, των Αποκεντρωμένων Μονάδων και της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ

Βάσει του Ν. 4152/2013, **η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του Υπουργείου Οικονομικών (ΚεΜΚΕ), σε συνεργασία με τις Αποκεντρωμένες Μονάδες των επιμέρους Υπουργείων, ελέγχουν όλα τα νομοσχέδια και τις λοιπές πράξεις για πιθανή ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων.** Τα σχέδια νόμων και άλλων πράξεων μπορούν να υλοποιηθούν μόνο μετά από θετική γνώμη της ΚεΜΚΕ (ή κατόπιν οδηγιών της για την έγκρισή τους από τις Αποκεντρωμένες Μονάδες, όταν πρόκειται για περιπτώσεις που δεν απαιτείται κοινοποίηση). Ο Ν. 4152/2013 περιγράφει αναλυτικά τα στάδια της διαδικασίας ελέγχου που πρέπει να ακολουθηθούν.

Το έργο των παραπάνω Μονάδων υποστηρίζεται από τη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (εφεξής, ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ), η οποία τους παρέχει εξειδικευμένη συμβουλευτική συνδρομή και βρίσκεται στη διάθεσή τους καθ' όλα τα στάδια της διαδικασίας κατάρτισης και αξιολόγησης των σχεδίων, για την επίλυση ερωτημάτων που αφορούν τον ορθό σχεδιασμό των μέτρων ενισχύσεων, την ένταξή τους στο κατάλληλο ενωσιακό κείμενο κρατικών ενισχύσεων (π.χ. ΓΑΚ, de minimis, Κατευθυντήριες Γραμμές περιβάλλοντος κλπ.), τη συμβατότητά τους, καθώς και για θέματα κοινοποίησης προς την Επιτροπή και ανάκτησης παράνομων ενισχύσεων.

Η ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ συνδράμει, ιδίως, την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ) και τις Αποκεντρωμένες Μονάδες ως προς την ερμηνεία των προϋποθέσεων της έννοιας της ενίσχυσης (άρθρα 107-109 ΣΛΕΕ) και των κανόνων συμβατότητας και διαδικασίας, που περιλαμβάνονται στα νομοθετικά κείμενα της Επιτροπής (Κατευθυντήριες Γραμμές, Κανονισμούς, Πλαίσια κλπ.), τα οποία, αφενός, είναι πολυάριθμα και αφορούν ποικίλους τομείς και, αφετέρου, αναθεωρούνται διαρκώς από την Επιτροπή, για να προσαρμόζονται στις εξελίξεις των αγορών και την κατάσταση του ανταγωνισμού. Για την ερμηνεία αυτή, η ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ βασίζεται τόσο στην πρακτική που η Επιτροπή συνηθίζει να ακολουθεί σε παρόμοιες περιπτώσεις ενισχύσεων όσο και στις δικαστικές αποφάσεις του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) και του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΓεΔΕΕ). Ενδεικτικά ζητήματα, στα οποία απαντά η ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ, είναι:

- εάν ένα μέτρο αποτελεί κρατική ενίσχυση
- εάν ο δικαιούχος ενός μέτρου αποτελεί "επιχείρηση" στο δίκαιο των κρατικών ενισχύσεων
- πώς θα πρέπει ένα καθεστώς να διατυπωθεί, είτε για να υπαχθεί σε απαλλακτικό Κανονισμό, είτε για να εγκριθεί από την Επιτροπή, όταν της κοινοποιηθεί
- εάν η εξεταζόμενη επιχείρηση, επειδή είναι συνδεδεμένη ή συνεργαζόμενη με άλλες επιχειρήσεις, εξακολουθεί να είναι ΜΜΕ ή έχει γίνει μεγάλη επιχείρηση
- πώς θα υπολογισθεί το ποσό της de minimis ενίσχυσης που μπορεί να λάβει μια επιχείρηση που ανήκει σε όμιλο (θα συνυπολογισθούν και οι de minimis ενισχύσεις που έχουν λάβει και οι άλλες επιχειρήσεις του ομίλου;)
- πώς ερμηνεύει η Επιτροπή ή τα ευρωπαϊκά δικαστήρια έννοιες που περιέχονται στα ενωσιακά κείμενα κρατικών ενισχύσεων, όπως
 - την έννοια της υπηρεσίας γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ)

- την έννοια της κρατικής επιχείρησης
- ποιες δαπάνες μπορούν να είναι επιλέξιμες

ΜΕΡΟΣ Ι

ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. ΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΗΣ

■ Η αρχή του ασυμβίβαστου

Ο τομέας των κρατικών ενισχύσεων ρυθμίζεται στα άρθρα 107-109 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Στο άρθρο 107 παρ. 1 καθιερώνεται ο γενικός κανόνας του ασυμβίβαστου των κρατικών ενισχύσεων: **οι κρατικές ενισχύσεις κατ' αρχήν δεν συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά**. Η αρχή αυτή έχει ως πρωταρχικό στόχο τη διαφύλαξη του ελεύθερου ανταγωνισμού και την απρόσκοπτη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων εφαρμόζονται μόνο στην περίπτωση που **ο δικαιούχος της ενίσχυσης είναι «επιχείρηση»**. Κατά συνέπεια, αρχικά πρέπει να εξετάζεται αν ο λήπτης της ενίσχυσης μπορεί να θεωρηθεί «επιχείρηση», ώστε να μπορούν να τύχουν εφαρμογής τα άρθρα 107 επ. ΣΛΕΕ και, στη συνέχεια, να εξετάζεται αν πληρούνται τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης.

■ Ορισμός της κρατικής ενίσχυσης

Μολονότι η διάταξη του άρθρου 107 παρ. 1 δεν περιέχει τον ορισμό της κρατικής ενίσχυσης, παρέχει ωστόσο τα κριτήρια/στοιχεία, στα οποία στηρίχθηκαν η Επιτροπή και η νομολογία του ΔΕΕ, για να διαμορφώσουν έναν ορισμό της έννοιας αυτής.

Ο ορισμός που έχει διαμορφωθεί είναι **ευρύτατος**: η έννοια της κρατικής ενίσχυσης καλύπτει κατ' ανάγκην όλα τα οικονομικά πλεονεκτήματα που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα με κρατικούς πόρους, χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή και νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό και να επηρεάσουν το ενδοενοσιακό εμπόριο διὰ της ευνοϊκής μεταχείρισεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής.

Για την οριοθέτηση της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης λαμβάνονται υπόψη οι πρακτικές συνέπειες του μέτρου στον ανταγωνισμό και όχι ο στόχος που τυχόν επιδιώκεται μέσω της χορήγησης της ενίσχυσης. **Δεν εξετάζονται, δηλαδή, οι αιτίες ή ο σκοπός του μέτρου παρά μόνον το αποτέλεσμα του στη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς**. Για παράδειγμα, είναι αδιάφορο εάν η ενίσχυση στοχεύει στην καταπολέμηση της ανεργίας, στην εξυγίανση προβληματικών επιχειρήσεων ή αν εξυπηρετεί άλλους κοινωνικούς λόγους.

■ **Ποια είναι τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης;**

Τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης είναι τα εξής:

- 1. η χορήγηση οικονομικού πλεονεκτήματος,**
- 2. η προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής(επιλεκτικότητα),**
- 3. η χρηματοδότηση του πλεονεκτήματος από το κράτος και με κρατικούς πόρους και**
- 4. η πιθανότητα νόθευσης του ανταγωνισμού και διαταραχής του διενωσιακού εμπορίου.**

Επισημαίνεται ότι πρόκειται για **τέσσερις σωρευτικές προϋποθέσεις**, πρέπει δηλαδή να συντρέχουν και οι τέσσερις, για να κριθεί ότι ένα οικονομικό μέτρο είναι κρατική ενίσχυση.

Όλες οι προϋποθέσεις αυτές ερμηνεύονται **διασταλτικά**, δηλαδή με πολύ ευρύ τρόπο τόσο από την Επιτροπή όσο και από τα δικαστήρια της ΕΕ, με αποτέλεσμα η **έννοια της κρατικής ενίσχυσης να είναι διαρκώς εξελισσόμενη**. Όποτε έχετε αμφιβολία, εάν συντρέχει ή όχι μία από τις τέσσερις προϋποθέσεις, είναι προτιμότερο να κοινοποιείτε στην Επιτροπή. Σε διαφορετική περίπτωση, το ελληνικό κράτος κινδυνεύει να υποστεί τις αρνητικές συνέπειες της μη κοινοποίησης (βλ. Μέρος II).

■ **Τι θεωρείται “επιχείρηση”;**

Η έννοια της επιχείρησης από την άποψη των κρατικών ενισχύσεων (στο πλαίσιο του άρθρου 107 παρ. 1) καλύπτει όλα τα είδη των επιχειρήσεων, προσωπικές, κεφαλαιουχικές, συμμετοχικές, δημόσιες ή ιδιωτικές, καθώς και φυσικά πρόσωπα που ασκούν ελεύθερο επάγγελμα σε δεδομένη αγορά, και **βασίζεται περισσότερο σε μία οικονομική ή λειτουργική παρά σε μια αυστηρά νομική προσέγγιση**.

Αυτό που ενδιαφέρει είναι εάν η συγκεκριμένη οντότητα ασκεί **οικονομική δραστηριότητα, ανεξάρτητα από το νομικό καθεστώς που τη διέπει και τον τρόπο χρηματοδότησής της, καθώς και ανεξάρτητα από τη νομική της μορφή**.

➤ **Πότε υπάρχει οικονομική δραστηριότητα;**

“Οικονομική δραστηριότητα” χαρακτηρίζεται κάθε δραστηριότητα που συνίσταται στην προσφορά αγαθών ή υπηρεσιών σε μία αγορά. Δεν είναι απαραίτητο ο φορέας, που ασκεί τη δραστηριότητα αυτή, να επιδιώκει κέρδος (να

έχει δηλαδή κερδοσκοπικό σκοπό), αλλά αρκεί να ενεργεί σε κερδοσκοπική αγορά. Ακόμη και μη κερδοσκοπικές οντότητες μπορούν να χαρακτηρισθούν "επιχειρήσεις", εφόσον παρέχουν αγαθά και υπηρεσίες σε μία αγορά. Το γεγονός ότι μια δραστηριότητα δεν είναι οικονομικά αποδοτική δεν σημαίνει ότι δεν αποτελεί οικονομική δραστηριότητα στο πλαίσιο των κανόνων περί κρατικών ενισχύσεων. Το ερώτημα, δηλαδή, αν ένας φορέας ασχολείται με οικονομικές δραστηριότητες εξαρτάται από το εάν αυτές οι δραστηριότητες παρέχονται ή θα μπορούσαν να παρέχονται από άλλους φορείς έναντι αντιτίμου.

Περαιτέρω, ο ίδιος φορέας (π.χ. ένα φιλανθρωπικό ίδρυμα, μια θρησκευτική οργάνωση, επαγγελματικές οργανώσεις/συνδικάτα κ.ά.) μπορεί να θεωρηθεί «επιχείρηση» ως προς μια δραστηριότητά του που είναι οικονομική και να μην θεωρηθεί «επιχείρηση» ως προς άλλη δραστηριότητά του που δεν είναι οικονομικής φύσεως. Η έννοια της επιχείρησης είναι, συνεπώς, ευρύτατη και καλύπτει την οποιασδήποτε μορφή άσκησης οικονομικής δραστηριότητας (π.χ. κινηματογραφική βιομηχανία, ομάδες επαγγελματικού ποδοσφαίρου ή άλλων αθλημάτων, δικηγόρους, εφόσον προσφέρουν νομική αρωγή έναντι αμοιβής, ταχυδρομεία κλπ.).

Τονίζεται ότι ακόμη και οι δημόσιες επιχειρήσεις, εφόσον ασκούν οικονομική δραστηριότητα συνιστούν «επιχειρήσεις» που υπάγονται στους κανόνες κρατικών ενισχύσεων. Η οικονομική δραστηριότητα του κράτους μπορεί να ασκηθεί είτε άμεσα από ένα όργανο της δημόσιας διοίκησης είτε έμμεσα από μία χωριστή οντότητα/φορέα, την οποία το κράτος επηρεάζει καθοριστικά. Ακόμη και εάν η οικονομική δραστηριότητα δεν έχει χωριστή νομική οντότητα, αλλά απλώς αποτελεί μέρος της διοίκησης του κράτους, και πάλι λογίζεται ως «επιχείρηση», εάν ασκεί οικονομική δραστηριότητα.

Πότε δεν υπάρχει οικονομική δραστηριότητα;

- *Όταν το κράτος ασκεί κοινωνική πολιτική στο πλαίσιο εθνικού συστήματος*
Ένα **γενικό σύστημα κοινωνικής ασφάλισης** ή ένα **δημόσιο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης**, εφόσον στηρίζονται στην αρχή της αλληλεγγύης, δεν αποτελούν «επιχείρηση», διότι δεν ασκείται εν προκειμένω οικονομική δραστηριότητα. Επίσης, το **δημόσιο εκπαιδευτικό σύστημα**, που χρηματοδοτείται και εποπτεύεται από το κράτος, δεν συνιστά οικονομική δραστηριότητα.

- *Όταν ασκείται δημόσια εξουσία*

Οι δραστηριότητες του κράτους, όταν ασκούνται υπό μορφή δημόσιας εξουσίας, δεν συνιστούν οικονομική δραστηριότητα και, άρα, δεν

εφαρμόζονται οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων. Μια κρατική οντότητα ενεργεί ασκώντας δημόσια εξουσία, όταν η δραστηριότητά της συνιστά **καθήκον που εμπίπτει στις ουσιώδεις λειτουργίες του κράτους.** Σε γενικές γραμμές, όταν πρόκειται για δραστηριότητες, που συνδέονται με το **στρατό** ή την **αστυνομία**, την ασφάλεια και τον έλεγχο της **αεροπλοΐας**, την οργάνωση, χρηματοδότηση και έκτιση των **ποιών φυλάκισης**, δεν εφαρμόζονται οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων.

Υποδομές και οικονομική δραστηριότητα

Τόσο η κατασκευή όσο και η διαχείριση των υποδομών (π.χ. κατασκευή αερολιμενικών υποδομών, λιμανιών ή δρόμων) λογίζεται ότι αποτελούν οικονομική δραστηριότητα και, άρα, εμπίπτουν στους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, εφόσον το έργο προορίζεται για οικονομική/εμπορική εκμετάλλευση. **Εφόσον η διαχείριση της υποδομής έχει εμπορικό χαρακτήρα και άρα είναι οικονομική δραστηριότητα, τότε θεωρείται υποχρεωτικά ότι και η κατασκευή συνιστά οικονομική δραστηριότητα.** Είναι, επίσης, αδιάφορο αν ο κατασκευαστής είναι το ίδιο το κράτος, δημόσια επιχείρηση ή ιδιώτης. Το κρίσιμο κριτήριο είναι αν το έργο της υποδομής προορίζεται για εμπορική εκμετάλλευση, π.χ. μέσω της επιβολής διοδίων σε δρόμους, λιμενικών ή αεροπορικών τελών, έστω και αν αυτά τα τέλη έχουν στόχο να καλύψουν το κόστος κατασκευής. Αντίθετα, δεν εφαρμόζονται οι κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, όταν τα έργα υποδομής συνδέονται άμεσα με την ενάσκηση δημόσιας εξουσίας (π.χ. κατασκευή στρατιωτικού αεροδρομίου, δημόσιου νοσοκομείου ή σχολείου).

■ Τι αποτελεί οικονομικό πλεονέκτημα;

Η ενίσχυση προσφέρει σ' αυτόν που τη λαμβάνει - το δικαιούχο της - ένα **οικονομικό όφελος**, το οποίο του δίδεται **είτε δωρεάν είτε σε τιμή κατώτερη της αγοράίας.**

Το οικονομικό αυτό όφελος έχει την έννοια ότι, υπό φυσιολογικές συνθήκες, το πλεονέκτημα που παρέχεται θα βάρυνε τον προϋπολογισμό του δικαιούχου, ενώ τώρα συνεπάγεται την ελάφρυνση του κόστους του.

Τονίζεται ότι ο χαρακτηρισμός ενός μέτρου ως παρέχοντος οικονομικό όφελος πρέπει να λαμβάνει υπόψη **την αρχή του ιδιώτη επενδυτή**, ο οποίος ενεργεί υπό συνθήκες ελεύθερης αγοράς. Κάθε ενέργεια του κράτους θα πρέπει να είναι ανάλογη/παρόμοια μ' αυτήν στην οποία θα προέβαινε και ένας ιδιώτης, εάν

βρισκόταν στη θέση του κράτους. Είναι, συνεπώς, ανάγκη να εξετάζεται κάθε φορά, **εάν ένας ιδιώτης θα προέβαινε στην υλοποίηση των ιδίων ενεργειών, που αποτελούν το περιεχόμενο της ενίσχυσης**. Έτσι, εάν το κράτος ενεργεί ως επιχειρηματίας ή ως εγγυητής, θα πρέπει να συμπεριφέρεται όπως ακριβώς και ένας ιδιώτης επιχειρηματίας ή ένας ιδιώτης εγγυητής. Αυτό σημαίνει ότι, εάν π.χ. το κράτος συμμετέχει σε αύξηση μετοχικού κεφαλαίου, στην οποία υπό συνθήκες αγοράς κανείς ιδιώτης μέτοχος δεν θα συμμετείχε, τότε η επιχείρηση, της οποίας το κεφάλαιο αυξάνεται, λαμβάνει οικονομικό πλεονέκτημα. Ανάλογα, εάν το κράτος εγγυάται υπέρ επιχείρησης, υπέρ της οποίας κανείς ιδιώτης (πιστωτικό ίδρυμα ή τρίτος) δεν θα παρείχε εγγύηση ή δεν θα την παρείχε με αντίστοιχους όρους, η δικαιούχος επιχείρηση θεωρείται και πάλι ότι λαμβάνει οικονομικό πλεονέκτημα. Αντίστοιχα, εάν ένας ενδιαφερόμενος ιδιώτης αγοράζε μετοχές της συγκεκριμένης εταιρίας, επειδή θα προσδοκούσε κέρδη, η συμμετοχή του κράτους στο κεφάλαιο της εταιρίας αυτής, με όρους απολύτως όμοιους προς εκείνους της συμμετοχής του ιδιώτη, δεν συνιστά οικονομικό πλεονέκτημα.

Η αρχή του ιδιώτη επενδυτή έχει ειδικότερες εκφάνσεις, ανάλογα με την ιδιότητα που έχει κάθε φορά το κράτος στην έννομη σχέση.

Έτσι, εάν το κράτος βρίσκεται στη θέση του δανειστή σε ορισμένη έννομη σχέση, η συμπεριφορά του θα πρέπει να είναι ανάλογη με αυτήν που θα είχε και ένας ιδιώτης πιστωτής (**αρχή του ιδιώτη πιστωτή**). Συνεπώς, π.χ. ευκολίες πληρωμής, χαμηλό επιτόκιο του δανείου, αδράνεια στη δικαστική επιδίωξη του χρέους δεν δικαιολογούνται, παρά μόνον εάν ο αντίστοιχος ιδιώτης πιστωτής θα δεχόταν τέτοιους όρους.

Επίσης, όταν το κράτος εκποιεί δημόσια περιουσία, οι όροι πώλησης που συνάπτει θα πρέπει να είναι αντίστοιχοι με αυτούς που θα συμφωνούσε και ένας ιδιώτης πωλητής σε μια ανάλογη σύμβαση πώλησης, π.χ. τιμή, ρήτρες αποπληρωμής, δόσεις, χρόνος εκπλήρωσης (**αρχή του ιδιώτη πωλητή**).

Τέλος, η προμήθεια, για λογαριασμό του κράτους, υλικών και υπηρεσιών σε όγκο και μέγεθος που δεν εξυπηρετεί πραγματικές ανάγκες παρέχει οικονομικό πλεονέκτημα στον προμηθευτή και θα πρέπει να εξετασθεί κατά πόσον συνιστά ή όχι κρατική ενίσχυση (**αρχή του ιδιώτη αγοραστή**).

Το οικονομικό πλεονέκτημα μπορεί, περαιτέρω, να έχει **οποιαδήποτε μορφή** και όχι απαραίτητα τη μορφή άμεσης δαπάνης, όπως είναι η καταβολή χρημάτων ή ένα ευνοϊκό δάνειο, αλλά και τη μορφή απώλειας κρατικών εσόδων (π.χ. φορολογική απαλλαγή). Αρκεί να μπορεί να αποτιμηθεί σε χρηματική αξία, ώστε να διαπιστώνεται το οικονομικό όφελος που λαμβάνει ο δικαιούχος.

Οικονομικό πλεονέκτημα συνιστούν ενδεικτικά:

- οι κάθε είδους φορολογικές και ασφαλιστικές απαλλαγές και ελαφρύνσεις
- οι κρατικές εγγυήσεις δανείων ή πιστώσεων
- η επιδότηση επιτοκίου
- οι κρατικές εισφορές ή συμμετοχές στο κεφάλαιο επιχειρήσεων
- η διαγραφή ή η ταχεία απόσβεση χρεών ή η μετατροπή χρέους σε μετοχικό κεφάλαιο
- οι ιδιωτικοποιήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους
- ο υπερβολικά ευνοϊκός διακανονισμός χρέους
- ο συμψηφισμός χρέους υπό ευνοϊκούς όρους
- η πώληση ή εκμίσθωση δημόσιας έκτασης σε ιδιωτικές επιχειρήσεις με ιδιαίτερα ευνοϊκούς όρους
- η πώληση ή εκμίσθωση προς το δημόσιο ιδιωτικής έκτασης σε τιμή υψηλότερη της αγοραίας
- το ευνοϊκό κοστολόγιο παροχής ειδών ή υπηρεσιών από κρατικό φορέα σε συγκεκριμένη επιχείρηση
- η δωρεάν διαφήμιση σε κρατικούς ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς

Συμπέρασμα: Δεδομένου ότι η σύγχρονη πολυμορφία των συναλλαγών εφευρίσκει συνεχώς νέους τρόπους παροχής ενισχύσεων, θα πρέπει να επιδεικνύετε **ιδιαίτερη προσοχή, για να μην οδηγηθείτε στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι ένα μέτρο δεν συνιστά οικονομικό πλεονέκτημα, μόνο και μόνο επειδή η μορφή, με την οποία χορηγείται, δεν έχει μέχρι πρότινος χρησιμοποιηθεί.**

■ **Πότε υπάρχει προνομιακή μεταχείριση ορισμένων επιχειρήσεων ή κλάδων παραγωγής (επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα);**

Για να υπάρχει προνομιακή μεταχείριση, πρέπει το οικονομικό πλεονέκτημα να **ευνοεί συγκεκριμένο μόνον αποδέκτη** (επιχείρηση ή κλάδο παραγωγής), δηλαδή να τον θέτει σε ευνοϊκότερη θέση σε σχέση με τους ανταγωνιστές του, οι οποίοι και αποκλείονται από το μέτρο.

Για να διαπιστωθεί πότε υπάρχει προνομιακή μεταχείριση μιας επιχείρησης, πρέπει να γίνει μία **συγκριτική εξέταση** και να προσδιοριστεί το πλεονέκτημα που αυτή λαμβάνει σε σχέση με όλες τις άλλες επιχειρήσεις του κράτους που βρίσκονται στην ίδια νομική και πραγματική κατάσταση και την ανταγωνίζονται.

Η προνομιακή μεταχείριση της επιχείρησης εμφανίζεται με **ποικίλους τρόπους** και διαβαθμίσεις. Άλλοτε είναι αμέσως ορατή, όπως π.χ. η επιχορήγηση μίας συγκεκριμένης εταιρίας που έχει πρόβλημα ρευστότητας. Άλλοτε, όμως, μπορεί να συνδέεται με νομοθετικές ή διοικητικές κανονιστικές ρυθμίσεις που εμφανίζονται κατ' αρχήν ως γενικές και αφηρημένες, αλλά κατά την εφαρμογή τους στην πράξη, πιθανό να ωφελούν περισσότερο συγκεκριμένες επιχειρήσεις, όσο μεγάλος και αν είναι ο αριθμός των ωφελούμενων (π.χ. παροχή χρηματοπιστωτικών ή άλλων διευκολύνσεων προς ορισμένους κλάδους παραγωγής ή εμπορίας ή παροχή οικονομικών κινήτρων για την εγκατάσταση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων σε καθορισμένες περιοχές της χώρας). Κατά κανόνα, τα προνόμια σε συγκεκριμένους τομείς ή κλάδους συνιστούν κρατικές ενισχύσεις.

Κατ' αντιδιαστολή, **δεν συνιστούν κρατική ενίσχυση**, καθώς δεν έχουν επιλεκτικό χαρακτήρα, τα **μέτρα γενικού χαρακτήρα** που αφορούν το σύνολο των επιχειρήσεων όλων των κλάδων της οικονομίας ενός κράτους μέλους. Ως μέτρο γενικού χαρακτήρα θεωρείται εκείνο που δεν έχει περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, διότι είτε αφορά την εθνική οικονομία στο σύνολό της είτε η εφαρμογή του βασίζεται σε αντικειμενικά και γενικά κριτήρια και κατά κανόνα είναι αόριστης χρονικής διάρκειας.

Χρειάζεται να επιδεικνύετε ιδιαίτερη **προσοχή, γιατί η διάκριση μεταξύ μέτρων γενικού χαρακτήρα και κρατικών ενισχύσεων είναι συχνά δύσκολη στην πράξη.**

Παραδείγματα οικονομικών μέτρων γενικού χαρακτήρα

- οι γενικές φορολογικές ρυθμίσεις
- γενικές παρεμβάσεις στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα
- οι φορολογικές διατάξεις για την ανάκτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων φόρων
- οι λογιστικής φύσης γενικές ρυθμίσεις
- κατά κανόνα, τα συστήματα τιμολόγησης (διαφόρων υπηρεσιών, όπως π.χ. ύδρευσης, φυσικού αερίου)
- γενικά μέτρα καταπολέμησης της ανεργίας

Παραδείγματα προνομιακής μεταχείρισης (επιλεκτικά μέτρα)

- τα μέτρα που αφορούν συγκεκριμένους κλάδους επιχειρηματικής δραστηριότητας (π.χ. υφαντουργία) κατά κανόνα συνεπάγονται προνομιακή μεταχείριση
- τα μέτρα που αφορούν επιχειρήσεις συγκεκριμένου μεγέθους ή νομικής μορφής, λ.χ. φορολογικές ελαφρύνσεις για τις ΜΜΕ ή τους συνεταιρισμούς
- τα μέτρα που αφορούν συγκεκριμένα τμήματα της επικράτειας ενός κράτους (είναι οι λεγόμενες περιφερειακές ενισχύσεις)
- τα ειδικά φορολογικά μέτρα, που παρεκκλίνουν αδικαιολόγητα από το ισχύον γενικό καθεστώς, υπέρ συγκεκριμένων επιχειρήσεων
- διευκολύνσεις, για συγκεκριμένες κατηγορίες επιχειρήσεων, σχετικά με την επιστροφή δανείων του Δημοσίου ή πληρωμής των κοινωνικών εισφορών
- προσοχή απαιτείται στα μέτρα γενικού κατ' αρχήν χαρακτήρα, των οποίων όμως η τελική εφαρμογή εξαρτάται από τη διακριτική ευχέρεια της δημόσιας αρχής: εάν η τελευταία επιλέξει να ευνοήσει συγκεκριμένες επιχειρήσεις περισσότερο από άλλες, τότε έχουμε προνομιακή μεταχείριση (π.χ. γενική μείωση εργοδοτικών εισφορών υπέρ εργαζομένων γυναικών, η οποία όμως στην πράξη ευνοεί συγκεκριμένες επιχειρήσεις που, λόγω της φύσης της δραστηριότητάς τους, απασχολούν κυρίως γυναίκες υπαλλήλους)

■ Πότε υπάρχει κρατική χρηματοδότηση;

Κρατική χρηματοδότηση υπάρχει, όταν συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες δύο προϋποθέσεις: α) το οικονομικό πλεονέκτημα χρηματοδοτείται από κρατικούς πόρους και β) χορηγείται από το κράτος (καταλογισμός στο κράτος).

α) Χρηματοδότηση του οικονομικού πλεονεκτήματος από κρατικούς πόρους

Το χορηγούμενο οικονομικό πλεονέκτημα πρέπει να καλύπτεται, άμεσα ή έμμεσα, από κρατικούς πόρους.

Διευκρινίζεται ότι ως «κρατικοί πόροι» λογίζονται **όλοι οι δημόσιοι πόροι**, με τους οποίους εξομοιώνονται και **όσοι προέρχονται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία της ΕΕ και τους διαχειρίζεται το κράτος**. Η έννοια των κρατικών πόρων συνίσταται ακριβώς στο ότι πρόκειται για χρήματα τα οποία βρίσκονται υπό διαρκή δημόσιο έλεγχο, δηλαδή το κράτος αποφασίζει άμεσα ή έμμεσα για τη διάθεσή τους. Έτσι λ.χ. ακόμη και μία ιδιωτική τράπεζα, που αναλαμβάνει την ευθύνη της

διαχείρισης ενός προγράμματος ενισχύσεων, το οποίο χρηματοδοτείται από το κράτος, λογίζεται ότι διαχειρίζεται κρατικούς πόρους, εάν τα κριτήρια, βάσει των οποίων επιλέγονται οι επιχειρήσεις που θα χρηματοδοτηθούν από το πρόγραμμα, έχουν θεσπιστεί από το κράτος.

Η χρηματοδότηση με κρατικούς πόρους μπορεί να συνίσταται είτε σε κρατική δαπάνη είτε σε απώλεια κρατικών εσόδων. Δηλαδή, και η στέρηση εσόδων από τον κρατικό προϋπολογισμό, τα οποία υπό φυσιολογικές συνθήκες το κράτος θα εισέπραττε, θεωρείται ότι επιβαρύνει το κράτος (π.χ. εξαίρεση από την υποχρέωση καταβολής φόρων ή υποχρεωτικής ασφαλιστικής εισφοράς).

β) Χορήγηση του οικονομικού πλεονεκτήματος από το κράτος (καταλογισμός στο κράτος)

Το οικονομικό πλεονέκτημα μπορεί να χορηγείται είτε **απευθείας από το κράτος ή οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης** είτε και **από δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς**, τους οποίους έχει ορίσει ή ιδρύσει το κράτος και οι οποίοι δεν είναι κατ' ακριβολογία ενταγμένοι στην κρατική δομή (όπως ΝΠΔΔ ή ΝΠΙΔ, δημόσια επιχείρηση, τράπεζα στην οποία πλειοψηφών μέτοχος είναι το Δημόσιο).

Αυτό που έχει σημασία είναι να διαβλέψετε, εάν το κράτος φέρει την ευθύνη της ενίσχυσης, επειδή ελέγχει το φορέα που χορηγεί την ενίσχυση και υπαγορεύει τη συμπεριφορά του ή ασκεί ουσιώδη επιρροή και εμπλέκεται στη διοίκηση του φορέα, διορίζοντας τα περισσότερα μέλη του ΔΣ του ή επικυρώνοντας τις αποφάσεις του, που, αλλιώς, δεν ισχύουν. Τα κριτήρια αυτά, για την άσκηση ουσιώδους επιρροής του κράτους, είναι ενδεικτικά και όχι περιοριστικά, δηλαδή είναι δυνατόν η άσκησή της να διαπιστώνεται και βάσει άλλων παραμέτρων.

■ **Πότε υπάρχει πιθανή νόθευση του ανταγωνισμού και διαταραχή του ενδοενοσιακού εμπορίου;**

Η νόθευση του ανταγωνισμού και η διαταραχή του ενδοενοσιακού εμπορίου αποτελούν δύο διαφορετικές προϋποθέσεις, που **πρέπει να συντρέχουν ταυτόχρονα**, για να στοιχειοθετείται η ύπαρξη κρατικής ενίσχυσης. Αναλύονται, ωστόσο, από κοινού, επειδή είναι τόσο στενά συνδεδεμένες μεταξύ τους, ώστε **τις περισσότερες φορές η ύπαρξη της μιας συνεπάγεται και την ύπαρξη της άλλης**.

Τονίζεται ότι **αμφότερα αφορούν την εσωτερική αγορά της ΕΕ** και όχι τις εθνικές αγορές. Συνήθως, πάντως, η όποια διαταραχή σε μια εθνική αγορά επηρεάζει ανάλογα και την εσωτερική αγορά.

Οι έννοιες και προϋποθέσεις αυτές ερμηνεύονται πάντα διασταλτικά. Αυτό σημαίνει ότι **αρκεί και η περιορισμένη νόθευση** του ανταγωνισμού ή διαταραχή του ενδοενωσιακού εμπορίου, καθώς και η **απλή απειλή νόθευσής** τους. Ακόμη, λοιπόν, και αν το ποσό της ενίσχυσης είναι μικρό ή αν το μέγεθος της επιχείρησης είναι σχετικά μέτριο ή αν είναι εμφανές ότι η επιχείρηση θα είχε προβεί στη σχετική επένδυση ανεξάρτητα από τη χορήγηση της ενίσχυσης, μπορεί να υπάρξει στρέβλωση του ανταγωνισμού. Ακόμη και αν η επιχείρηση δραστηριοποιείται μόνο σε εθνικό επίπεδο, χωρίς να πραγματοποιεί ενδοενωσιακές εισαγωγές/εξαγωγές ή αν έχει μόνο συναλλαγές προς τρίτες χώρες, η απειλή έστω νόθευσης του ανταγωνισμού μπορεί να είναι υπαρκτή.

Στις περισσότερες περιπτώσεις η νόθευση του ανταγωνισμού ή η διαταραχή των ενδοενωσιακών συναλλαγών είναι **προφανής**: το οικονομικό πλεονέκτημα που αποκτά μία επιχείρηση, χωρίς να καταβάλει αντίτιμο, από τη φύση του ευνοεί τη θέση της επιχείρησης στην εσωτερική αγορά, επηρεάζει τον ανταγωνισμό στο συγκεκριμένο κλάδο και της προσφέρει ένα προβάδισμα στις ενδοενωσιακές συναλλαγές. Κατά κανόνα, λοιπόν, οι εν λόγω προϋποθέσεις εύκολα αποδεικνύεται ότι συντρέχουν, χωρίς μάλιστα να απαιτείται να έχουν πράγματι επέλθει οι συνέπειες αυτές.

Λίγες, αντίθετα, είναι οι περιπτώσεις όπου δεν νοθεύεται ο ανταγωνισμός ή δεν επηρεάζονται οι ενδοενωσιακές συναλλαγές. Πρόκειται, ιδίως, για περιπτώσεις που οι δραστηριότητες της δικαιούχου επιχείρησης έχουν **καθαρά τοπικό χαρακτήρα**. Σχετικά παραδείγματα είναι λ.χ. κολυμβητήρια που χρησιμοποιούνται κατά κύριο λόγο από τον τοπικό πληθυσμό, τοπικά νοσοκομεία που προορίζονται κατ' αποκλειστικότητα για τον τοπικό πληθυσμό, τοπικά μουσεία που δεν έχουν πιθανότητες να προσελκύσουν διασυνοριακούς επισκέπτες, καθώς και τοπικά πολιτιστικά γεγονότα, των οποίων το ακροατήριο είναι περιορισμένο σε τοπικό επίπεδο.

■ **Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ) και κρατικές ενισχύσεις**

Οι Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος (ΥΓΟΣ) (του άρθρου 106 παρ. 2 της Συνθήκης) αποτελούν **ειδική περίπτωση άσκησης οικονομικής δραστηριότητας**, καθώς έχουν οικονομικό χαρακτήρα, αλλά ταυτόχρονα εκπληρώνουν και **ιδιαίτερους σκοπούς κοινής ωφέλειας (π.χ. ταχυδρομεία, τηλεπικοινωνίες, μεταφορές, ενέργεια κλπ.)**. Για το λόγο αυτόν τα κράτη μέλη επιβάλλουν στις επιχειρήσεις που τις παρέχουν **ειδικές υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας**. Ωστόσο, **η χρηματοδότηση μιας ΥΓΟΣ από το κράτος**

μπορεί υπό προϋποθέσεις να θεωρείται κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ.

Στην περίπτωση των ΥΓΟΣ, το οικονομικό πλεονέκτημα διαπιστώνεται με διαφορετικό τρόπο σε σχέση με τις λοιπές περιπτώσεις ενισχύσεων, όπου χρησιμοποιείται το κριτήριο του ιδιώτη επενδυτή (βλ. παραπάνω). Στις ΥΓΟΣ, για να διαπιστωθεί, εάν η κρατική χρηματοδότηση, που συνίσταται στην αποζημίωση/αντιστάθμιση εκ μέρους του κράτους για την παροχή της ΥΓΟΣ, συνιστά οικονομικό πλεονέκτημα, χρησιμοποιούνται **τα κριτήρια Altmark**.

Ειδικότερα, **για να μην θεωρείται η κρατική χρηματοδότηση μιας ΥΓΟΣ ως οικονομικό πλεονέκτημα** αλλά, αντίθετα, ως απλή αντιστάθμιση του κόστους της ΥΓΟΣ, οπότε και δεν εφαρμόζεται το νομικό πλαίσιο περί κρατικών ενισχύσεων, **θα πρέπει να πληρούνται σωρευτικά τα εξής τέσσερα κριτήρια/προϋποθέσεις Altmark:**

- α) Να έχει πράγματι ανατεθεί στη δικαιούχο επιχείρηση η αποστολή σαφώς καθορισμένης δημόσιας υπηρεσίας
- β) Οι βασικές παράμετροι της αντιστάθμισης (χρηματοδότησης) της επιχείρησης να έχουν προσδιοριστεί εκ των προτέρων και με σαφήνεια/διαφάνεια
- γ) Η αντιστάθμιση να καλύπτει μόνον το κόστος παροχής της δημόσιας υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένου και ενός ευλόγου κέρδους
- δ) Η επιλογή της επιχείρησης που θα προσφέρει την ΥΓΟΣ να γίνεται είτε μέσω διαδικασίας σύναψης δημόσιας σύμβασης είτε βάσει αναλύσεως του κόστους για μια μέση επιχείρηση με χρηστή διαχείριση.

Τα κριτήρια αυτά εφαρμόζονται με μεγάλη αυστηρότητα από την Επιτροπή (βλ. Ανακοίνωση της Επιτροπής της 11.01.2012 σχετικά με την εφαρμογή των κανόνων της ΕΕ για κρατικές ενισχύσεις στην αντιστάθμιση για παροχή ΥΓΟΣ, ΕΕ C 08/04). **Αν κριθεί ότι έστω και ένα από τα κριτήρια Altmark δεν ικανοποιείται, τότε η κρατική χρηματοδότηση της επιχείρησης ΥΓΟΣ συνιστά οικονομικό πλεονέκτημα και εξετάζεται, στη συνέχεια, εάν συντρέχουν και οι υπόλοιπες προϋποθέσεις του άρθρου 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ για την έννοια της κρατικής ενίσχυσης.** Εφόσον συντρέχουν και αυτές, τότε η χρηματοδότηση της επιχείρησης ΥΓΟΣ θεωρείται κρατική ενίσχυση.

Η χρηματοδότηση μιας ΥΓΟΣ, που κρίνεται ότι συνιστά κρατική ενίσχυση, μπορεί να κριθεί συμβιβάσιμη **βάσει των ειδικών κανόνων συμβατότητας για τις ΥΓΟΣ** και υπό τους όρους που τάσσουν οι κανόνες αυτοί (βλ. Απόφαση της Επιτροπής 2012/21, ΕΕ 2012 L 07/03 και Πλαίσιο της ΕΕ για τις κρατικές

ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας της 11.01.2012, ΕΕ 2012 C 08/15).

Προσοχή: Για να υιοθετήσετε τα κριτήρια Altmark ως βάση της χρηματοδότησης, πρέπει να είστε απόλυτα βέβαιοι ότι αυτά πράγματι πληρούνται, διαφορετικά θα πρόκειται περί παράνομης ενίσχυσης με τις ανάλογες συνέπειες. Για το λόγο αυτόν, προτείνεται η διενέργεια άτυπων επαφών με την Επιτροπή, προκειμένου να επιβεβαιώσετε ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση πληρούνται τα κριτήρια Altmark και, συνεπώς, δεν υπάρχει κρατική ενίσχυση.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Οι κρατικές ενισχύσεις κατ' αρχήν δεν συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά και τα κράτη μέλη δεν επιτρέπεται κατ' αρχήν να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις
- Η γενική αρχή για το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων δεν αφορά όλα τα κρατικά οικονομικά μέτρα, αλλά μόνον όσα χορηγούνται σε «επιχειρήσεις» και πληρούν τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της κρατικής ενίσχυσης
- Η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι ευρύτατη και διαρκώς εξελισσόμενη
- Ένα εθνικό μέτρο είναι κρατική ενίσχυση, όταν παρέχει σε μία συγκεκριμένη επιχείρηση ή κατηγορία επιχειρήσεων ένα επιλεκτικό οικονομικό πλεονέκτημα, το κόστος του οποίου καλύπτεται από τον κρατικό προϋπολογισμό, με απόφαση που καταλογίζεται στο κράτος και το οποίο έχει ως πιθανό αποτέλεσμα τη νόθευση του ανταγωνισμού εντός της ΕΕ και τη διαταραχή των ενδοενωσιακών συναλλαγών
- Μία κρατική ενίσχυση μπορεί να λάβει, εκτός από τη μορφή της επιδότησης ή της επιχορήγησης, και οποιαδήποτε άλλη μορφή που έχει ως αποτέλεσμα να μειώνει τις επιβαρύνσεις για την ωφελούμενη επιχείρηση
- Στις ΥΓΟΣ, οι οποίες αποτελούν ειδική περίπτωση άσκησης οικονομικής δραστηριότητας, οι κανόνες κρατικών ενισχύσεων μπορούν άλλοτε να τύχουν εφαρμογής και άλλοτε όχι. Στις ΥΓΟΣ η προϋπόθεση του οικονομικού πλεονεκτήματος εξετάζεται σύμφωνα με τα κριτήρια Altmark.
- Οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων συνεργάζονται με την Κεντρική Μονάδα του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ) και ζητούν την εξειδικευμένη συνδρομή της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ σχετικά με την ερμηνεία των τεσσάρων στοιχείων της έννοιας της ενίσχυσης από τα ενωσιακά δικαστήρια και την πρακτική εφαρμογή τους από την Επιτροπή στο πλαίσιο παρόμοιων υποθέσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΕΞΑΙΡΕΣΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΑΣΥΜΒΙΒΑΣΤΟΥ

Η γενική αρχή, που διατυπώθηκε παραπάνω για το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά, δεν είναι ούτε απόλυτη ούτε άνευ όρων.

Η ίδια η Συνθήκη καθιερώνει **εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβίβαστου στις παραγράφους 2 και 3 του άρθρου 107 ΣΛΕΕ.**

Όταν πληρούνται οι προϋποθέσεις που θέτουν οι εξαιρέσεις αυτές, τότε μπορεί ένα οικονομικό πλεονέκτημα που θεωρείται κρατική ενίσχυση να κριθεί ότι συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά και να επιτραπεί η χορήγησή του.

■ Ποιος επιτρέπει την κατ' εξαίρεση χορήγηση κρατικών ενισχύσεων;

Όλες οι εξαιρέσεις, σύμφωνα με τις οποίες επιτρέπεται υπό προϋποθέσεις η χορήγηση ενισχύσεων, ούτε λειτουργούν αυτόματα ούτε ενεργοποιούνται μονομερώς από τους εθνικούς φορείς.

Η μόνη αρμόδια να εγκρίνει την κατ' εξαίρεση χορήγηση ενισχύσεων είναι η Επιτροπή, αφού τις ελέγξει και αποφασίσει ότι είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά.

Για το λόγο αυτόν, ως αρμόδιοι φορείς, οφείλετε, πριν χορηγήσετε μία ενίσχυση, να την κοινοποιήσετε στην Επιτροπή και να αναμείνετε την απόφασή της, ακόμη και αν είστε βέβαιοι ότι πληροί όλα τα κριτήρια συμβατότητας και, άρα, θα εγκριθεί από την Επιτροπή. **Απαγορεύεται να χορηγήσετε κρατική ενίσχυση, πριν την εξετάσει η Επιτροπή και πριν εγκρίνει επισήμως και γραπτώς τη χορήγησή της, εκτός εάν αυτή μπορεί να χορηγηθεί βάσει απαλλακτικού Κανονισμού/Απόφασης.**

Πριν η Επιτροπή λάβει απόφαση σχετικά με το συμβιβάσιμο, εξετάζει αν πρόκειται πράγματι περί κρατικής ενίσχυσης κατά το άρθρο 107 παρ. 1, δηλαδή για κρατικό μέτρο που συγκεντρώνει και τα τέσσερα στοιχεία της έννοιας της ενίσχυσης, όπως αυτά αναπτύχθηκαν αμέσως παραπάνω (βλ. Κεφάλαιο Α). Τονίζεται, ωστόσο, ότι, **σε περίπτωση που έχετε αμφιβολίες εάν ένα μέτρο αποτελεί ή όχι κρατική ενίσχυση, πρέπει οπωσδήποτε να το κοινοποιείτε στην Επιτροπή,** προκειμένου να αποφευχθούν οι δυσμενείς συνέπειες, σε περίπτωση που η Επιτροπή λάβει τελικά διαφορετική απόφαση.

■ Ποιες ενισχύσεις εξαιρούνται από την αρχή του ασυμβίβαστου και επιτρέπεται η χορήγησή τους;

Ο κατάλογος των εξαιρέσεων από την αρχή του ασυμβίβαστου είναι εξαντλητικός, ρητός και συγκεκριμένος. Για το λόγο αυτόν οι εξαιρέσεις ερμηνεύονται

συσταλτικά, δηλαδή **δεν επιτρέπεται η χορήγηση άλλων ενισχύσεων, εκτός από εκείνες που προβλέπει η Συνθήκη και τα σχετικά ενωσιακά κείμενα συμβατότητας (του παραγωγού δικαίου).**

Οι ενισχύσεις, που εμπίπτουν στις εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβίβαστου, διακρίνονται σε δύο βασικές κατηγορίες:

- τις ενισχύσεις **που είναι συμβατές με την εσωτερική αγορά (107 παρ. 2 ΣΛΕΕ)** και
- τις ενισχύσεις **που μπορούν να κριθούν από την Επιτροπή ως συμβατές με την εσωτερική αγορά (107 παρ. 3 ΣΛΕΕ)**

Η βασική διαφορά ανάμεσα στις δύο κατηγορίες εξαιρέσεων έγκειται στην έκταση της διακριτικής ευχέρειας της Επιτροπής κατά την αξιολόγηση της ενίσχυσης. Ενώ στην πρώτη κατηγορία η Επιτροπή δεσμεύεται να κρίνει την ενίσχυση συμβατή με την εσωτερική αγορά, εφόσον συντρέχουν οι όροι εφαρμογής της παραγράφου 2 του άρθρου 107 ΣΛΕΕ, στη δεύτερη κατηγορία, της παραγράφου 3 του άρθρου 107, αξιολογεί ευρύτερα τις επιπτώσεις της ενίσχυσης στον ανταγωνισμό, έχοντας ευρύ περιθώριο εκτίμησης να θέσει όρους και προϋποθέσεις για τη χορήγηση της ενίσχυσης.

■ **Ενισχύσεις που κρίνονται από την Επιτροπή συμβατές (άρθρο 107 παρ. 2)**

Οι ενισχύσεις, που προβλέπονται στο άρθρο 107 παρ. 2 της Συνθήκης, χαρακτηρίζονται **αυτοδίκαιες εξαιρέσεις**, επειδή θεωρείται ότι εκ του νόμου συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά, εάν πληρούν ορισμένα αντικειμενικά κριτήρια.

Αυτό δεν σημαίνει, ωστόσο, ότι τα κράτη μέλη μπορούν να τις χορηγήσουν, χωρίς προηγουμένως να τις έχουν κοινοποιήσει στην Επιτροπή για έγκριση. **Υπόκεινται και αυτές στον προληπτικό έλεγχο της Επιτροπής**, η οποία και αποφασίζει, εάν μία ενίσχυση εμπίπτει σε μία από τις παρακάτω τρεις περιπτώσεις. Απλώς η **διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής είναι περιορισμένη** εν προκειμένω: από τη στιγμή που θεωρήσει ότι εμπίπτει σε μία από τις τρεις υποκατηγορίες, είναι υποχρεωμένη να αποφανθεί ότι η συγκεκριμένη ενίσχυση συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά και μπορεί να επιτραπεί.

Πρόκειται για τις εξής τρεις υποκατηγορίες:

- 1) τις ενισχύσεις κοινωνικού χαρακτήρα προς μεμονωμένους καταναλωτές (107 παρ. 2 στοιχείο α')**

Διευκρινίζεται ότι το πεδίο εφαρμογής της κατηγορίας αυτής έχει στην πράξη επεκταθεί και καλύπτει όχι μόνο την **παροχή προϊόντων αλλά και υπηρεσιών**.

Το ιδιαίτερο στοιχείο αυτών των ενισχύσεων είναι ο κοινωνικός τους χαρακτήρας, ο οποίος θεωρείται ότι συντρέχει, όταν οι αποδέκτες της ενίσχυσης είναι **συγκεκριμένες και συνήθως ασθενείς κοινωνικές ομάδες**, που χρειάζονται κάποιου είδους οικονομική στήριξη (π.χ. παιδιά, ανήλικοι, άτομα που κατοικούν σε υποβαθμισμένες περιοχές).

Εδώ υπάγονται πολύ συγκεκριμένες περιπτώσεις χορήγησης ενισχύσεων, όπως οι ενισχύσεις που παρέχονται σε ορισμένες κατηγορίες επιβατών με τη μορφή του μειωμένου εισιτηρίου ή οι φοροαπαλλαγές υπέρ των αγοραστών οχημάτων με καταλυτική εξάτμιση, χωρίς να έχει σημασία η μάρκα του αυτοκινήτου.

Μόνος περιορισμός είναι οι ενισχύσεις αυτές **να μην δημιουργούν διακρίσεις ως προς την προέλευση του προϊόντος**, γιατί τότε θεωρείται ότι ευνοούνται οι παραγωγοί του προϊόντος, που είναι κατά κανόνα οι εγχώριες επιχειρήσεις, και, επομένως, η ενίσχυση χάνει τον αποκλειστικά κοινωνικό χαρακτήρα της.

2) τις ενισχύσεις για την επανόρθωση ζημιών που προκαλούνται από θεομηνίες ή άλλα έκτακτα γεγονότα (107 παρ. 2 στοιχείο β')

Η κατηγορία αυτή χρησιμοποιείται συχνά από τις εθνικές αρχές, προκειμένου να αντισταθμίσουν την απώλεια εισοδημάτων των επιχειρήσεων, όπως όταν καταστρέφεται η εσοδεία των αγροτών εξαιτίας ακραίων καιρικών φαινομένων (π.χ. πλημμύρες, χιονοστιβάδες) ή όταν ζημιώνονται επιχειρήσεις λόγω άλλων φυσικών καταστροφών (π.χ. σεισμοί, κατολισθήσεις) ή γενικότερων έκτακτων καταστάσεων (π.χ. πόλεμος, πυρηνικό ατύχημα, κρίση των «τρελών αγελάδων» στην Αγγλία, τρομοκρατικό χτύπημα, μεγάλης έκτασης πυρκαγιά).

Τέτοιες ενισχύσεις χορήγησε λ.χ. η γαλλική κυβέρνηση σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, προκειμένου να αντιμετωπίσουν τις ζημίες τις οποίες προκάλεσε η επέκταση της πετρελαιοκηλίδας από το ναυάγιο του πετρελαιοφόρου Erika. Επίσης, ενισχύσεις αυτής της κατηγορίας χορήγησε πρόσφατα η Ελλάδα, για να αποζημιώσει έλληνες γεωργούς, των οποίων οι γεωργοκτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις υπέστησαν ζημίες από ακραία καιρικά φαινόμενα (παγετός, προσβολή καλλιεργειών από «πράσινο σκουλήκι» κλπ.).

3) Ενισχύσεις για την ένωση των δύο Γερμανιών (107 παρ. 2 στοιχείο γ')

Στην κατηγορία αυτήν εμπίπτουν οι ενισχύσεις προς την οικονομία ορισμένων περιοχών της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, οι οποίες θίγονταν από τη διαίρεση της Γερμανίας. Οι ενισχύσεις αυτές δεν ενδιαφέρουν, όπως είναι προφανές, τις αρμόδιες ελληνικές αρχές. Μετά την παρέλευση πενταετίας από την

έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας, το Συμβούλιο μπορεί, ύστερα από πρόταση της Επιτροπής, να καταργήσει αυτή την εξαίρεση.

■ **Ενισχύσεις που μπορούν να κριθούν από την Επιτροπή ως συμβατές (άρθρο 107 παρ. 3)**

Η Συνθήκη έχει προβλέψει στο άρθρο 107 παρ. 3, στοιχεία α' έως ε', τις λεγόμενες **δυναμικές εξαιρέσεις**, όπου η Επιτροπή διαθέτει **ευρύτερη διακριτική ευχέρεια** απ' ό,τι στην περίπτωση των αυτοδίκαιων εξαιρέσεων, τόσο για να υπαγάγει μία ενίσχυση σ' αυτή την κατηγορία όσο και για να αποφασίσει εάν η συγκεκριμένη ενίσχυση είναι συμβατή.

α) Περιφερειακές ενισχύσεις (107 παρ. 3 στοιχεία α' και γ')

Διακρίνονται στις:

1) περιφερειακές ενισχύσεις του άρθρου 107 παρ. 3 στοιχείο α', που στοχεύουν στην ανάπτυξη των **περιοχών στις οποίες το βιοτικό επίπεδο είναι ασυνήθως χαμηλό ή στις οποίες επικρατεί σοβαρή υποαπασχόληση**. Πρόκειται για ενισχύσεις που δίδονται στις λεγόμενες «μειονεκτούσες περιφέρειες» της Ένωσης, όπου το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) είναι κατώτερο του 75% του μέσου όρου της ΕΕ.

2) περιφερειακές ενισχύσεις του άρθρου 107 παρ. 3 στοιχείο γ', που στοχεύουν **στην ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών περιοχών**. Πρόκειται για ενισχύσεις που δίδονται σε περιφέρειες που μειονεκτούν σε σύγκριση με τον εθνικό μέσο όρο και έχουν ως σημείο αναφοράς την εθνική περιφερειακή πολιτική. Στην κατηγορία αυτή μπορούν να ενταχθούν οι πιο καθυστερημένες περιφέρειες της χώρας, καθώς και οι αραιοκατοικημένες περιοχές.

Οι περιφερειακές ενισχύσεις συνήθως καλύπτουν αρχικές επενδύσεις και δράσεις προώθησης της απασχόλησης και μόνο κατ' εξαίρεση, και υπό πολύ αυστηρές και ειδικές προϋποθέσεις, μπορούν να δίδονται και για «λειτουργικές ενισχύσεις», δηλαδή ενισχύσεις που σκοπό έχουν να καλύψουν τις τρέχουσες δαπάνες λειτουργίας μιας επιχείρησης.

β) Ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος (107 παρ. 3 στοιχείο β')

Πρόκειται για ενισχύσεις που συμβάλλουν στην πραγματοποίηση ενός σχεδίου, το οποίο πρέπει **να είναι σαφές και συγκεκριμένο, να κρίνεται σημαντικό από ποιοτική και ποσοτική άποψη και, βεβαίως, επωφελές για την εξυπηρέτηση του συνόλου της Ένωσης** (π.χ. η κατασκευή του τούνελ της Μάγχης). Ωστόσο, δεν είναι απαραίτητο το σχέδιο να συγκεντρώνει το ενδιαφέρον

όλων των κρατών μελών, αλλά αρκεί να εμπλέκει το ενδιαφέρον τουλάχιστον δύο κρατών μελών, χωρίς όμως να αντίκειται στο συμφέρον των υπολοίπων κρατών μελών.

Το σχέδιο πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να έχει **διασυνοριακό χαρακτήρα**, παρόλο που είναι δυνατόν να διεξάγεται αποκλειστικά στο έδαφος ενός μόνο κράτους μέλους ή να συμμετέχουν σε αυτό και τρίτες χώρες. Γι' αυτόν το λόγο, ενισχύσεις σε μεμονωμένες επιχειρήσεις ενός μόνο κλάδου, κατά κανόνα, δεν μπορούν να ενταχθούν στο εν λόγω πεδίο.

Σημειώνεται, πάντως, πως το γεγονός π.χ. ότι ένα σχέδιο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ), δεν σημαίνει απαραίτητα ότι θα πρόκειται και για σχέδιο κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος, παρόλο που η ΕΤΕπ συνήθως χρηματοδοτεί σχέδια τέτοιας φύσεως.

γ) Ενισχύσεις για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους (107 παρ. 3 στοιχείο β')

Η διαταραχή θα πρέπει να διαπιστώνεται **στο σύνολο της οικονομίας του κράτους** ή τουλάχιστον σε περισσότερους από έναν κλάδους παραγωγής και να μην αφορά απλώς ορισμένες επιχειρήσεις ή οικονομικές δραστηριότητες ή μια μόνον περιφέρεια ή τμήμα της επικράτειάς του. Σοβαρή διαταραχή υπάρχει, όταν επηρεάζονται αρνητικά πλείονες δείκτες της εθνικής οικονομίας, όπως μείωση του ΑΕΠ, αύξηση του δείκτη ανεργίας, μείωση των επενδύσεων, κίνδυνος πτώχευσης μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων που θα προκαλέσει σημαντικές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες κ.ά. Η διαταραχή της οικονομίας είναι δυνατόν να προκαλείται τόσο από εξωγενείς παράγοντες όσο και από παράγοντες που αφορούν το ίδιο το κράτος μέλος.

Ως τέτοια ενίσχυση θεωρήθηκε το νομικό πλαίσιο που υιοθέτησε η Ελλάδα για την ανασυγκρότηση των προβληματικών επιχειρήσεων (νόμος 1386/83), προκειμένου να ανταποκριθεί στα σοβαρά οικονομικά προβλήματα της ελληνικής οικονομίας κατά τη δεκαετία του '80. Επίσης, στην τρέχουσα οικονομική/χρηματοπιστωτική κρίση, η Επιτροπή χρησιμοποίησε το άρθρο 107 παρ. 3 στοιχείο β' ως νομική βάση, για να κρίνει συμβατές διάφορες ενισχύσεις, τις οποίες χορήγησαν τα κράτη σε διάφορους τομείς των εθνικών οικονομιών τους που επλήγησαν περισσότερο από την κρίση (π.χ. τράπεζες και ενισχύσεις Προσωρινού Πλαισίου).

δ) Ενισχύσεις για την προώθηση και ανάπτυξη ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων (107 παρ. 3 στοιχείο γ')

Στην κατηγορία αυτήν υπάγονται:

- **αφενός, οι οριζόντιες ενισχύσεις,** που αποσκοπούν στην προώθηση οικονομικών δραστηριοτήτων με ειδική σημασία για την εξέλιξη της ενιαίας αγοράς και έχουν οριζόντια εμβέλεια, με την έννοια ότι **αφορούν όλους τους τομείς και όλες τις περιφέρειες (“cross-industry”) της χώρας.**

Τέτοιες είναι π.χ. οι ενισχύσεις που δίδονται για την έρευνα και την ανάπτυξη, την απασχόληση και την επαγγελματική εκπαίδευση, την υποστήριξη των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, τη διάσωση και ανασυγκρότηση των προβληματικών επιχειρήσεων, την προστασία του περιβάλλοντος κλπ.

- **αφετέρου, οι τομεακές ενισχύσεις,** οι οποίες αποσκοπούν στην **υποστήριξη συγκεκριμένων τομέων ή κλάδων οικονομικών δραστηριοτήτων,** κατά τρόπο που ωφελεί το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον. Συνήθως δεν αφορούν τομείς παροχής υπηρεσιών (με εξαίρεση τους τομείς των θαλάσσιων και αεροπορικών μεταφορών), αλλά τομείς που είναι ιδιαίτερα σημαντικοί για το σύνολο της οικονομίας.

Τέτοιες είναι π.χ. οι ενισχύσεις για τη δημόσια ραδιοτηλεόραση, τα ευρυζωνικά δίκτυα, τη γεωργία και αλιεία, τις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές, τις χερσαίες και συνδυασμένες μεταφορές κλπ. Τομεακές είναι και οι ενισχύσεις που δόθηκαν για τους ιστορικά επονομαζόμενους «ευαίσθητους τομείς», όπως είναι η ναυπηγική βιομηχανία, η αυτοκινητοβιομηχανία, οι συνθετικές ίνες, ο άνθρακας, σίδηρος και χάλυβας.

ε) Ενισχύσεις για την προώθηση του πολιτισμού και τη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς (107 παρ. 3 στοιχείο δ')

Η Επιτροπή διάκειται ευνοϊκά απέναντι στις ενισχύσεις αυτές, των οποίων ο πολιτιστικός στόχος είναι προφανής (όπως είναι π.χ. η εξάπλωση μιας γλώσσας ή η διάδοση της λογοτεχνίας σε μια συγκεκριμένη γλώσσα). Στην κατηγορία αυτή ενδεικτικά εντάσσονται οι ενισχύσεις για την έκδοση βιβλίων, τη λειτουργία μουσείων και πολιτιστικών συλλόγων με τοπικό χρώμα, την παραγωγή ταινιών (όπως π.χ. οι ενισχύσεις που χορηγεί η ελληνική κυβέρνηση στην ελληνική κινηματογραφική βιομηχανία για την παραγωγή ελληνικών ταινιών κλπ.).

Θα πρέπει, βέβαια, οι ενισχύσεις αυτές να συμβάλουν στο κοινό (ενωσιακό) συμφέρον και να μην προωθούν τάσεις καταμερισμού των αγορών στην Ευρώπη. Επίσης, θα πρέπει να υφίσταται **άμεση σχέση μεταξύ της χρηματοδότησης και της προαγωγής της πολιτισμικής κληρονομιάς.** Υπ' αυτό το πρίσμα, η Επιτροπή έκρινε ότι ενισχύσεις με τη μορφή εξαίρεσης από ασφαλιστικές εισφορές

υπέρ ορισμένων επιχειρήσεων που έχουν την έδρα τους στη Βενετία, η οποία έχει ανακηρυχθεί μνημείο πολιτιστικής κληρονομιάς από την Unesco, δεν συνδέονται άμεσα με την προστασία της περιοχής και, άρα, δεν μπορούν να υπαχθούν στο πεδίο εφαρμογής αυτής της διάταξης.

στ) Άλλες κατηγορίες ενισχύσεων που καθορίζει το Συμβούλιο προτάσει της Επιτροπής επί τη βάση απαιτήσεων οικονομικού και κοινωνικού χαρακτήρα (107 παρ. 3 στοιχείο ε')

Στην κατηγορία αυτήν έχουν υπαχθεί ενισχύσεις που ενέκρινε το Συμβούλιο για ναυπηγεία καθώς και ενισχύσεις στον τομέα του άνθρακα.

■ Άλλες περιπτώσεις εξαιρέσεων από το ασυμβίβαστο των κρατικών ενισχύσεων

Εκτός από τις παραπάνω εξαιρέσεις του άρθρου 107 παρ. 2 και 3 στοιχείο α' έως ε', η Συνθήκη προβλέπει και σε ορισμένες άλλες περιπτώσεις εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβίβαστου. Πρόκειται για:

- 1) Ενισχύσεις που χορηγούνται στις επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση **υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος (ΥΓΟΣ, άρθρο 106 παρ. 2)**. Λόγω της ιδιαιτερότητας των ΥΓΟΣ, ισχύουν ειδικοί κανόνες τόσο για το αν η αντιστάθμιση για την παροχή μιας ΥΓΟΣ αποτελεί κρατική ενίσχυση όσο και για τη συμβατότητα της ενίσχυσης αυτής (βλ. παραπάνω, Μέρος I, Κεφάλαιο Α).**
- 2) Η περίπτωση κατά την οποία, όταν δικαιολογείται από **εξαιρετικές περιστάσεις** ως προς ένα συγκεκριμένο τομέα ή την οικονομία της χώρας γενικότερα, **το Συμβούλιο εγκρίνει** ως συμβιβάσιμη μια ενίσχυση, κατά παρέκκλιση των άρθρων 107 και 109, μετά από αίτηση του κράτους μέλους **(άρθρο 108 παρ. 2 εδάφ. γ')**.**

■ Μέτρα οικονομικής παρέμβασης που δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις

Δεν συνιστούν κρατικές ενισχύσεις κατά το άρθρο 107 παρ. 1 ΣΛΕΕ τα ακόλουθα μέτρα οικονομικής παρέμβασης:

- 1) Αναγκαία μέτρα διασφάλισης, που επιτρέπεται να λάβει το κράτος μετά από συνεννόηση με την Επιτροπή, σε περίπτωση **δυσχερειών ή σοβαρής απειλής δυσχερειών στο ισοζύγιο πληρωμών (άρθρο 143 ΣΛΕΕ)** καθώς και **αιφνίδιας κρίσης του ισοζυγίου πληρωμών του κράτους (άρθρο 144 ΣΛΕΕ)**.**

2) Τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη σχετικά με την παραγωγή και το εμπόριο όπλων και πολεμικού υλικού για την **προστασία της ασφάλειας της χώρας (άρθρο 346 ΣΛΕΕ)**. Σύμφωνα με την Επιτροπή, στην περίπτωση αυτή μπορεί το κράτος να επιχορηγήσει την πολεμική βιομηχανία του, κατά παρέκκλιση των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ.

■ **Τι συμβαίνει με τις ενισχύσεις στους τομείς της γεωργίας, της αλιείας και των μεταφορών;**

Για τα κρατικά μέτρα ενίσχυσης στους τομείς της γεωργίας και της αλιείας εφαρμόζονται οι γενικοί κανόνες κρατικών ενισχύσεων των άρθρων 107-109 ΣΛΕΕ.

Οι κρατικές ενισχύσεις του άρθρου 107 ΣΛΕΕ στους τομείς αυτούς **δεν πρέπει να συγχέονται με τις ενισχύσεις που χορηγούνται στο πλαίσιο κοινής οργάνωσης αγοράς** και συνιστούν ενισχύσεις της ΕΕ που ρυθμίζονται από τα άρθρα 38-44 της Συνθήκης (βλ. ιδίως άρθρο 42).

Όσον αφορά τον τομέα των μεταφορών ισχύουν τα εξής: **Οι χερσαίες μεταφορές (σιδηροδρομικές, οδικές και εσωτερικές πλωτές κλπ.) ρυθμίζονται από ειδικούς κανόνες κρατικών ενισχύσεων, κυρίως το άρθρο 93 ΣΛΕΕ.** Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ένα μέτρο ενίσχυσης κρίνεται συμβατό, όταν ανταποκρίνεται στις ανάγκες συντονισμού των μεταφορών ή όταν συνδέεται με την εξυπηρέτηση βάρους δημόσιας υπηρεσίας. Ωστόσο, οι γενικές διατάξεις των άρθρων **107-109 ΣΛΕΕ, σε επίπεδο διαδικασίας ελέγχου αλλά και σε επίπεδο αξιολόγησης, εξακολουθούν να ισχύουν.**

Οι ενισχύσεις που δίδονται στις **θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές υπάγονται στους γενικούς κανόνες κρατικών ενισχύσεων των άρθρων 107-109 ΣΛΕΕ.**

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Υπάρχουν ρητές και συγκεκριμένες εξαιρέσεις από την αρχή του ασυμβίβαστου των κρατικών ενισχύσεων
- Για να επιτραπεί η χορήγηση μίας ενίσχυσης, πρέπει αυτή να εμπίπτει σε μία από τις κατηγορίες των εξαιρέσεων
- Ακόμη και αν μια ενίσχυση εμπίπτει κατ' αρχήν σε μια εξαίρεση, η εθνική αρχή δεν μπορεί να εφαρμόσει μόνη της την εξαίρεση και να χορηγήσει την

ενίσχυση, αλλά θα πρέπει να την κοινοποιήσει στην Επιτροπή, ώστε αυτή να επιτρέψει την κατ' εξαίρεση χορήγησή της

- Εάν η Επιτροπή θεωρήσει ότι μία ενίσχυση εμπίπτει σε κάποια από τις κατηγορίες των αυτοδικαιων εξαιρέσεων του άρθρου 107 παρ. 2, οφείλει να αποφανθεί ότι αυτή συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά και να την επιτρέψει
- Εάν μία ενίσχυση εμπίπτει σε μία από τις κατηγορίες των δυνητικών εξαιρέσεων των άρθρων 107 παρ. 3 στοιχεία α' έως ε', η Επιτροπή διαθέτει αρκετά ευρεία διακριτική ευχέρεια, για να τη θεωρήσει συμβατή
- Η Κεντρική Μονάδα (ΚεΜΚΕ) και οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων ζητούν την εξειδικευμένη συνδρομή της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ ως προς την ερμηνεία των εξαιρέσεων από το ασυμβίβαστο του άρθρου 107 παρ. 2 και 3, ως προς το αν μία σχεδιαζόμενη ενίσχυση μπορεί να υπαχθεί σε μία από τις εν λόγω εξαιρέσεις και για κάθε άλλο συναφές ζήτημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΤΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Η Επιτροπή, τόσο για να τηρεί ίδια στάση απέναντι σε καθεμία από τις ενισχύσεις που εξετάζει όσο και για λόγους αποτελεσματικότερου ελέγχου τους, έκρινε σκόπιμο, αξιοποιώντας την εμπειρία που έχει αποκτηθεί από την πρακτική εφαρμογή των παραπάνω διατάξεων, να ομαδοποιήσει τις περισσότερες εξαιρέσεις από το ασυμβίβαστο του άρθρου 107 παρ. 2 και 3 σε διάφορες κατηγορίες, βάσει ποικίλων κριτηρίων (μέγεθος επιχειρήσεων, ασκούμενη δραστηριότητα, οικονομική κατάσταση, μορφή ενίσχυσης, πεδίο δραστηριοποίησης κλπ.). Για καθεμία από αυτές τις κατηγορίες εξαιρέσεων, ανάλογα με την ιδιαιτερότητά τους, θέσπισε **ειδικούς κανόνες συμβατότητας**, προκειμένου να απλουστεύσει και να τυποποιήσει την έγκριση ή μη των σχετικών ενισχύσεων. Οι ειδικοί κανόνες συμβατότητας περιλαμβάνονται σε νομοθετικά κείμενα της Επιτροπής ή του Συμβουλίου (εφεξής, ενωσιακά κείμενα), που είναι:

α) αφενός, οι Κατευθυντήριες Γραμμές, τα Πλαίσια, οι Ανακοινώσεις κλπ. της Επιτροπής και

β) αφετέρου, οι Κανονισμοί ή Αποφάσεις που απαλλάσσουν από την κοινοποίηση.

Βάσει των παραπάνω ειδικών κανόνων, η συμβατότητα ενός μέτρου ενίσχυσης μπορεί:

- είτε να διαπιστωθεί με **απόφαση της Επιτροπής κατόπιν κοινοποίησης** (έγκριση συμβατότητας)
- είτε να **τεκμαίρεται, λόγω υπαγωγής του μέτρου σε ενωσιακό κείμενο που απαλλάσσει από την υποχρέωση κοινοποίησης** (τεκμήριο συμβατότητας).

■ **Έγκριση συμβατότητας από την Επιτροπή (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ.)**

Οι Κατευθυντήριες Γραμμές, Κοινοτικά Πλαίσια, Ανακοινώσεις κ.ά. της Επιτροπής ουσιαστικά αποτελούν αναλυτικούς και λεπτομερέστερους κανόνες συμπλήρωσης/εξειδίκευσης (και όχι αντικατάστασης) των εξαιρέσεων από το ασυμβίβαστο του άρθρου 107 παρ. 2 και 3 στοιχεία α' έως ε' (π.χ. Κοινοτικό πλαίσιο για την έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία, Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στο περιβάλλον), που περιλαμβάνουν όρους για το πεδίο εφαρμογής, τις επιλέξιμες δαπάνες, τη σώρευση, τα ανώτατα όρια ενίσχυσης κλπ.

Υπάρχουν και περιπτώσεις, όπου η Επιτροπή εξέδωσε τέτοιους ειδικούς κανόνες, όχι για ορισμένη κατηγορία ενισχύσεων, αλλά για μια συγκεκριμένη κατηγορία επιχειρήσεων (π.χ. Κατευθυντήριες Γραμμές για τις προβληματικές επιχειρήσεις).

Έτσι, μέσω των παραπάνω Κατευθυντηρίων Γραμμών, Πλαισίων κλπ., αφενός, αυτοδεσμεύεται η Επιτροπή ως προς τον τρόπο που θα ασκήσει την ευρεία διακριτική ευχέρεια που διαθέτει κατά την αξιολόγηση των ενισχύσεων της συγκεκριμένης κατηγορίας και, αφετέρου, διαμορφώνεται ένα σαφές πλαίσιο, εντός του οποίου οφείλουν να κινηθούν οι εθνικές αρχές.

Πράγματι, οι εθνικές αρχές μπορούν εκ των προτέρων να πιθανολογήσουν εάν μία ενίσχυση, που σκοπεύουν να χορηγήσουν, μπορεί νόμιμα και βάσιμα να εγκριθεί από την Επιτροπή, αλλά και, αντιστρόφως, να φροντίσουν να τηρήσουν τους ειδικούς κανόνες της Επιτροπής, ώστε αυτή να εγκρίνει την ενίσχυση.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Είναι σημαντικό να τονισθεί ότι οι κανόνες συμβατότητας εκσυγχρονίζονται, δηλαδή τροποποιούνται και επικαιροποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα από την Επιτροπή. Οπότε, **όταν επιλέγετε ως βάση χορήγησης μιας ενίσχυσης συγκεκριμένο ενωσιακό κείμενο, θα πρέπει να ελέγχετε αν αυτό έχει υποστεί τροποποιήσεις.** Σχετικά μπορείτε να απευθύνεστε στη ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ, που παρακολουθεί συστηματικά τις εν λόγω τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις, για να σας ενημερώσει αρμοδίως.

■ **Τεκμήριο συμβατότητας – Απαλλαγή από κοινοποίηση (Απαλλακτικοί Κανονισμοί/Αποφάσεις)**

Για ορισμένες κατηγορίες ενισχύσεων, που θεωρεί ότι δημιουργούν μικρότερη στρέβλωση στον ανταγωνισμό, η Επιτροπή έχει θεσπίσει ειδικές ρυθμίσεις, οι οποίες επιτρέπουν «αυτομάτως» τη χορήγηση των εν λόγω ενισχύσεων, **χωρίς να χρειάζεται να της κοινοποιηθούν για ρητή έγκριση, εφόσον όμως τηρούν όλους τους όρους συμβατότητας των ειδικών ρυθμίσεων**. Πρόκειται για τους λεγόμενους Απαλλακτικούς Κανονισμούς και την Απόφαση 2012/21/ΕΕ για τις ΥΓΟΣ (βλ. παρακάτω). Στην ίδια λογική και το Συμβούλιο ΕΕ έχει θεσπίσει παρόμοιους κανόνες συμβατότητας (βλ. Κανονισμό 1370/2007 για τις μεταφορές).

Ωστόσο, **για να μπορέσετε να υπαγάγετε μια ενίσχυση σε έναν Απαλλακτικό Κανονισμό ή Απόφαση και, κατ' επέκταση, να την υιοθετήσετε, χωρίς να την κοινοποιήσετε, θα πρέπει να είστε απόλυτα βέβαιοι** ότι αυτή α) **εμπίπτει πράγματι στο πεδίο εφαρμογής** του συγκεκριμένου Απαλλακτικού Κανονισμού ή Απόφασης και β) **τηρεί όλες τις προϋποθέσεις και τους όρους συμβατότητας** που αυτός/ή θέτει.

Τα βασικότερα ενωσιακά κείμενα, που προβλέπουν κανόνες συμβατότητας, με απαλλαγή από κοινοποίηση, είναι τα ακόλουθα:

α) Ο Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία (Κανονισμός 800/2008 της Επιτροπής, **ΓΑΚ**, ΕΕ 2008 L 214/03), που προβλέπει την απαλλαγή από την κοινοποίηση διαφόρων κατηγοριών ενισχύσεων (περιφερειακές, επενδυτικές, για ΜΜΕ, για έρευνα και ανάπτυξη κλπ.) υπό συγκεκριμένους όρους και η ισχύς του οποίου παρατάθηκε μέχρι τις 30.06.2014. Η Επιτροπή βρίσκεται στη διαδικασία έκδοσης νέου ΓΑΚ, όπου προβλέπονται και νέες κατηγορίες ενισχύσεων που θα απαλλάσσονται της κοινοποίησης.

β) Ο Κανονισμός 1998/2006 της Επιτροπής για την εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (Κανονισμός **de minimis**, ΕΕ 2006 L 379/05), ο οποίος αφορά τη χορήγηση σε βάθος τριετίας μικρών ποσών (ύψους μέχρι 200.000 ευρώ) ανά επιχείρηση. Η ισχύς του λήγει την 31.12.2013 και η Επιτροπή έχει ήδη ολοκληρώσει τη διαβούλευση αναφορικά με το νέο Κανονισμό de minimis, που θα εκδώσει και ο οποίος αναμένεται ότι θα αρχίσει να ισχύει από την 01.01.2014.

γ) Ο Κανονισμός 1535/2007 της Επιτροπής για τις ενισχύσεις **de minimis** που χορηγούνται ειδικά στον τομέα της **παραγωγής γεωργικών προϊόντων** (ΕΕ 2007 L 337/35). Ο Κανονισμός αυτός παύει να ισχύει την 31.12.2013 και η

Επιτροπή βρίσκεται στη διαδικασία έκδοσης νέων κανόνων για τον εν λόγω τομέα, που αναμένεται να ισχύσουν από την 01.01.2014.

δ) Ο Κανονισμός 1857/2006 της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις **προς ΜΜΕ** που δραστηριοποιούνται στον τομέα της **παραγωγής γεωργικών προϊόντων**(ΕΕ 2006 L 358/03), η ισχύς του οποίου παρατάθηκε μέχρι τις 30.06.2014.

ε) Η Απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, που χορηγούνται σε επιχειρήσεις που έχουν επιφορτισθεί με την παροχή **ΥΓΟΣ** (ΕΕ 2012 L 07/03).

στ) Ο Κανονισμός 1370/2007 του Συμβουλίου για τις **δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές** (ΕΕ 2007 L 315/01), που αφορά τη συμβατότητα των ενισχύσεων για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας στους τομείς αυτούς.

Πέραν των ανωτέρω, η Επιτροπή έχει δρομολογήσει τη θέσπιση νέων κανονισμών απαλλαγής σε διάφορους τομείς (βλ., για παράδειγμα, προσχέδιο Απαλλακτικού Κανονισμού της Επιτροπής για το γεωργικό και δασικό τομέα και τις αγροτικές περιοχές).

Εάν πληρούνται οι όροι αυτών των ειδικών κανόνων συμβατότητας, το κράτος μπορεί άμεσα να θέσει σε εφαρμογή την ενίσχυση, χωρίς να είναι υποχρεωμένο να την κοινοποιήσει στην Επιτροπή. Η Επιτροπή παρακολουθεί, ωστόσο, και ελέγχει εκ των υστέρων, εάν η ενίσχυση χορηγήθηκε ορθά βάσει του Απαλλακτικού Κανονισμού/Απόφασης (βλ. παρακάτω, Μέρος ΙΙ, Κεφάλαιο Β). Σε περίπτωση, όμως, που **εγείρονται αμφιβολίες για το αν πληρούνται όλες οι προϋποθέσεις των κανόνων αυτών, συνιστάται οι εθνικές αρχές να συμβουλευονται τη ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ ή/και να απευθύνονται ατύπως και διερευνητικά προς την Επιτροπή, ώστε να είναι βέβαιες ότι μπορούν να το χορηγήσουν νομίμως βάσει του Απαλλακτικού Κανονισμού/Απόφασης.**

■ **Έγκριση συμβατότητας από την Επιτροπή (απευθείας εφαρμογή διάταξης της Συνθήκης)**

Μια ενίσχυση μπορεί να κριθεί συμβατή από την Επιτροπή, όχι μόνο βάσει των προαναφερθέντων ειδικών κανόνων συμβατότητας (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια, Απαλλακτικοί Κανονισμοί/Αποφάσεις κλπ.), αλλά και βάσει **απευθείας εφαρμογής διάταξης της Συνθήκης που προβλέπει εξαίρεση από το συμβιβασμό (107 παρ. 2 και 3), κατόπιν κοινοποίησης.**

Με άλλα λόγια, οι ειδικοί κανόνες συμβατότητας δεν τίθενται σε αντικατάσταση των εξαιρέσεων που θέτει η Συνθήκη αλλά σε συμπλήρωση/εξειδίκευσή τους.

■ Πώς αξιολογεί η Επιτροπή τη συμβατότητα μιας ενίσχυσης;

Η Επιτροπή, όταν ελέγχει την ενίσχυση, αξιολογεί τη συμβατότητά της με βάση το ενωσιακό κείμενο, που έχει επιλέξει το κράτος κατά την κοινοποίησή της (κατ' αρχήν με βάση τον πρωτεύοντα στόχο της). Έχει, όμως, η Επιτροπή τη δυνατότητα να την υπαγάγει σε άλλη, καταλληλότερη κατά τη γνώμη της, κατηγορία εξαιρέσης (ανάλογα, ενδεχομένως, με βάση κάποιο δευτερεύοντα στόχο της), εάν θεωρεί ότι με τον τρόπο αυτόν μπορεί ορθότερα να τεκμηριώσει τη συμβατότητά της.

Εάν ένα καθεστώς περιλαμβάνει περισσότερες ενισχύσεις, τότε καθεμία από τις ενισχύσεις θα αξιολογηθεί αυτοτελώς από την Επιτροπή, χρησιμοποιώντας ενδεχομένως διαφορετική νομική βάση, δηλαδή ειδικούς κανόνες για να αξιολογήσει της συμβατότητα των επιμέρους ενισχύσεων του καθεστώτος.

Στην αξιολόγησή της αυτή εφαρμόζει τις αρχές της αποτελεσματικότητας και της αναλογικότητας της ενίσχυσης. Σε μια προσπάθεια να καταστήσει απολύτως διαφανή και όσο το δυνατόν περισσότερο προβλέψιμη την αξιολόγηση της συμβατότητας, η Επιτροπή έχει υιοθετήσει τα τελευταία χρόνια, ως γενικό εργαλείο/μεθοδολογία ελέγχου, το λεγόμενο «**κριτήριο εξισορρόπησης**» (balancing test), σταθμίζοντας τις θετικές και τις αρνητικές συνέπειες του μέτρου στον ανταγωνισμό. Μέχρι στιγμής το έχει, μάλιστα, ενσωματώσει σε ορισμένα ενωσιακά κείμενα (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ.).

Υποχρεώσεις εθνικών αρχών κατά την κατάρτιση μέτρων ενισχύσεων

Κατά το σχεδιασμό ενός μέτρου ενίσχυσης θα πρέπει να είστε ιδιαίτερα προσεκτικοί, ώστε, ανάλογα με την κατηγορία επιχειρήσεων ή/και οικονομικών δραστηριοτήτων που θέλετε να ενισχύσετε, **να επιλέξετε το καταλληλότερο/ευνοϊκότερο ενωσιακό κείμενο συμβατότητας, στο οποίο θα υπαγάγετε το εθνικό μέτρο από άποψη ενισχύσεων**. Για την επιλογή αυτή θα πρέπει να κατατάξετε την ενίσχυση ανάλογα με τον **πρωτεύοντα στόχο** της και είτε να την κοινοποιήσετε στην Επιτροπή, για να την εγκρίνει (βάσει Κατευθυντηρίων Γραμμών, Πλαισίου κλπ. ή βάσει απευθείας εφαρμογής διάταξης της Συνθήκης), είτε να τη χορηγήσετε άνευ κοινοποίησης, εφόσον πληροί τους όρους Απαλλακτικού Κανονισμού/Απόφασης.

Στο σχετικό έντυπο κοινοποίησης θα πρέπει ταυτόχρονα να επισημάνετε **και τους δευτερεύοντες στόχους** που εξυπηρετεί η ενίσχυση. Σχετικά θα πρέπει να μεριμνήσετε, έτσι ώστε οι όροι, που αφορούν τις επιλέξιμες δαπάνες, τις εντάσεις

των ενισχύσεων, τη σώρευση κλπ., να είναι σύμφωνοι με την εν λόγω ενωσιακή νομοθεσία, ώστε το μέτρο είτε να κριθεί συμβατό από την Επιτροπή, είτε να τηρεί απολύτως όλους τους όρους του Απαλλακτικού Κανονισμού/Απόφασης.

■ **Ποια είδη αξιολόγησης εφαρμόζει η Επιτροπή, όταν εξετάζει τη συμβατότητα μιας ενίσχυσης;**

Κατά την εξέταση των κανόνων συμβατότητας μίας ενίσχυσης που κοινοποιείται στην Επιτροπή, η τελευταία εφαρμόζει δύο είδη αξιολόγησης, ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση ενίσχυσης: τη «συνήθη αξιολόγηση» και τη «λεπτομερή αξιολόγηση».

Στις **σχετικά απλές περιπτώσεις ενισχύσεων**, που δεν απαιτείται σύνθετη εκτίμηση (συνήθως ενισχύσεις που δεν ξεπερνούν ορισμένα όρια, π.χ. ποσού ενίσχυσης), η Επιτροπή εφαρμόζει τη «**συνήθη αξιολόγηση**», όπου αξιολογεί τη συμβατότητα της ενίσχυσης με βάση συγκεκριμένους όρους (π.χ. όσον αφορά την επιτρεπόμενη ένταση), τους οποίους έχει συμπεριλάβει στο σχετικό ενωσιακό κείμενο (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσιο κλπ.), που τυγχάνει εφαρμογής στη συγκεκριμένη περίπτωση.

Όταν όμως πρόκειται για **πιο σημαντικές περιπτώσεις ενισχύσεων**, που φαίνεται να συνεπάγονται μεγαλύτερη πιθανότητα νόθευσης του ανταγωνισμού (π.χ. για μεγάλα ποσά ενισχύσεων), η Επιτροπή εφαρμόζει τη «**λεπτομερή αξιολόγηση**». Εδώ η Επιτροπή θέτει στα σχετικά ενωσιακά κείμενα μόνον τα γενικά κριτήρια που θα λάβει υπόψη της κατά την αξιολόγηση μίας τέτοιας ενίσχυσης και τα οποία εξειδικεύει κατά περίπτωση κατά τον έλεγχο του εκάστοτε μέτρου.

Για παράδειγμα, οι ενισχύσεις που εμπίπτουν στο τμήμα 3 των Κατευθυντηρίων Γραμμών για τις περιφερειακές ενισχύσεις, διότι δεν ξεπερνούν ορισμένα όρια ή/και πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις, υπόκεινται μόνο στη «συνήθη αξιολόγηση», ενώ όσες ενισχύσεις ξεπερνούν τα παραπάνω όρια ή αποτελούν ειδικές περιπτώσεις ενισχύσεων, υπόκεινται σε λεπτομερή αξιολόγηση, με βάση τους κανόνες που περιλαμβάνονται στο τμήμα 5 των εν λόγω Κατευθυντηρίων Γραμμών.

■ **Κοινές αρχές αξιολόγησης της συμβατότητας στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού των κανόνων κρατικών ενισχύσεων της ΕΕ**

Στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού και αναθεώρησης των διαφόρων νομοθετικών κειμένων για κρατικές ενισχύσεις, **η Επιτροπή σχεδιάζει να υιοθετήσει κοινές αρχές αξιολόγησης για όλες τις κατηγορίες ενισχύσεων που περιλαμβάνονται στις διάφορες Κατευθυντήριες Γραμμές/Πλαίσια**. Με βάση τις (οριζόντιες) αυτές αρχές, η Επιτροπή θα αξιολογεί κοινά χαρακτηριστικά των διαφόρων κατηγοριών ενισχύσεων, τα οποία δεν αντιμετωπίζονται επί του παρόντος με τον ίδιο τρόπο στις διάφορες Κατευθυντήριες Γραμμές και Πλαίσια.

Οι κοινές αυτές αρχές για πρώτη φορά προσδιορίστηκαν και ενσωματώθηκαν στις νέες Κατευθυντήριες Γραμμές για τις περιφερειακές ενισχύσεις (που θα αρχίσουν να ισχύουν από την 01.07.2014), ενώ προβλέπεται ότι θα ενσωματωθούν και στα μελλοντικά κείμενα που τελούν υπό αναθεώρηση.

Οι κοινές αρχές αξιολόγησης είναι οι εξής:

1. Συμβολή στην επίτευξη σαφώς καθορισμένου στόχου κοινού συμφέροντος
2. Αδυναμία της αγοράς να επιτύχει τον στόχο δίκαιης μεταχείρισης
3. Καταλληλότητα του μέτρου ενίσχυσης
4. Ικανότητα της ενίσχυσης να λειτουργήσει ως κίνητρο
5. Ενίσχυση περιοριζόμενη στο ελάχιστο
6. Πρόληψη ανεπιθύμητων αρνητικών επιπτώσεων
7. Διαφάνεια στη χορήγηση ενισχύσεων

Στο πλαίσιο της νέας προσέγγισης που θα ακολουθήσει η Επιτροπή, θα εξετάζεται αρχικά εάν το σχεδιαζόμενο μέτρο ενίσχυσης πληροί τις κοινές αυτές αρχές στο σύνολό τους. Στην περίπτωση που οι αρχές αυτές πληρούνται, η Επιτροπή θα προβαίνει, στη συνέχεια, σε στάθμιση μεταξύ των θετικών συνεπειών του μέτρου και των δυνητικών στρεβλώσεων που μπορεί να προκαλέσει στον ανταγωνισμό.

Στις περιπτώσεις, αντίθετα, που οι αρχές αυτές δεν τηρούνται, η Επιτροπή κατά κανόνα θα κηρύσσει το μέτρο ενίσχυσης ασυμβίβαστο με την εσωτερική αγορά, χωρίς να χρειαστεί να προβεί στη σύγκριση των θετικών και των αρνητικών συνεπειών της ενίσχυσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Για κάθε κατηγορία εξαιρέσεων από το ασυμβίβαστο, η Επιτροπή έχει θεσπίσει ειδικούς κανόνες συμβατότητας σε Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ. και σε Απαλλακτικούς Κανονισμούς/Αποφάσεις

- Η συμβατότητα μιας ενίσχυσης διαπιστώνεται:
 - α) είτε κατόπιν κοινοποίησής της στην Επιτροπή, βάσει της υπαγωγής της σε Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ. ή απευθείας σε κάποια από τις εξαιρέσεις του άρθρου 107 παρ. 2 και 3 ΣΛΕΕ
 - β) είτε άνευ κοινοποίησης βάσει της υπαγωγής της σε Απαλλακτικούς Κανονισμούς/Αποφάσεις
- Οφείλετε να κατατάξετε την κάθε ενίσχυση σε μία κατηγορία εξαίρεσης από το ασυμβίβαστο, ανάλογα με τον πρωτεύοντα στόχο της, ώστε να εφαρμοσθούν οι ειδικοί κανόνες συμβατότητας που ισχύουν γι' αυτήν. Η Επιτροπή έχει, πάντως, τη δυνατότητα να αλλάξει τη νομική βάση συμβατότητας που επιλέξατε εσείς για μία ενίσχυση, για να την υπαγάγει σε άλλη καταλληλότερη, ενδεχομένως ανάλογα με κάποιο δευτερεύοντα στόχο της
- Θα πρέπει να ικανοποιούνται όλοι οι κανόνες και προϋποθέσεις που θέτει το ενωσιακό κείμενο συμβατότητας που εφαρμόζετε (π.χ. πεδίο εφαρμογής, ανώτατα ποσά ενίσχυσης, κοινοποίηση ή απλή γνωστοποίηση, επιλέξιμες δαπάνες, σώρευση κ.ά.)
- Η Κεντρική Μονάδα (ΚεΜΚΕ) και οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων ζητούν την εξειδικευμένη συνδρομή της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ ως προς την ερμηνεία των κανόνων και προϋποθέσεων συμβατότητας για την ορθή υπαγωγή ενός μέτρου ενίσχυσης στις κατάλληλες Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια, Απαλλακτικούς Κανονισμούς κλπ. ή στην υιοθέτησή του απευθείας βάσει του άρθρου 107 παρ. 3 γ' κλπ.
- Σε απλές περιπτώσεις ενισχύσεων, η Επιτροπή εφαρμόζει μια συνοπτική διαδικασία αξιολόγησης, τη «συνήθη αξιολόγηση», ενώ για σημαντικά ποσά ενισχύσεων ακολουθείται «η λεπτομερής αξιολόγηση», όπου ο έλεγχος από την Επιτροπή είναι αρκετά πιο ενδελεχής
- Η Επιτροπή προωθεί την υιοθέτηση κοινής προσέγγισης για την αξιολόγηση της συμβατότητας των ενισχύσεων που χορηγούνται στους διάφορους τομείς, μέσω της θέσπισης κοινών αρχών αξιολόγησης για όλες τις κατηγορίες ενισχύσεων που πρόκειται να συμπεριληφθούν στις διάφορες Κατευθυντήριες Γραμμές/Πλαίσια.

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α. Ο ΕΝΩΣΙΑΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

Όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή ελέγχει κατά πόσον οι κρατικές ενισχύσεις συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά. Ο ενωσιακός αυτός μηχανισμός ελέγχου περιγράφεται σε γενικές γραμμές στο άρθρο 108 ΣΛΕΕ, ενώ στον Κανονισμό 659/1999 του Συμβουλίου, καθώς και στον εφαρμοστικό του Κανονισμό 794/2004, αναλύονται λεπτομερώς η διαδικασία του ελέγχου και οι εξουσίες της Επιτροπής ανάλογα με κάθε περίπτωση. Επιπλέον, η Επιτροπή, σε ειδικές ανακοινώσεις που εκδίδει, δίνει τις κατευθύνσεις και επεξηγεί αναλυτικά στα κράτη μέλη τον τρόπο εφαρμογής των διαδικαστικών κανόνων.

■ **Η Επιτροπή ελέγχει τις κρατικές ενισχύσεις ανάλογα με το χαρακτηρισμό τους**

Όπως προκύπτει ευθέως από το άρθρο 108 ΣΛΕΕ, η Επιτροπή είναι η κατ' εξοχήν αρμόδια να αξιολογεί και να ελέγχει όλες τις κρατικές ενισχύσεις.

Επιπλέον, και μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, το Συμβούλιο της ΕΕ μπορεί και αυτό να αποφανθεί εάν μία ενίσχυση είναι συμβατή με την εσωτερική αγορά, σύμφωνα με το άρθρο 108 παρ. 2 εδάφ. γ' ΣΛΕΕ.

Είναι σημαντικό να αποσαφηνισθεί εξ αρχής ότι η διαδικασία ελέγχου των ενισχύσεων διαφοροποιείται βάσει της κατηγορίας της ενίσχυσης.

Στον Κανονισμό 659/99 η Επιτροπή διακρίνει τέσσερις κατηγορίες ενισχύσεων (νέες, παράνομες, καταχρηστικές, υφιστάμενες), τις οποίες, αφενός, ορίζει και, αφετέρου, εξειδικεύει, για καθεμία από αυτές, το είδος του ελέγχου που ασκεί. Επομένως, ανάλογα με το χαρακτηρισμό της ενίσχυσης (νέα, παράνομη, καταχρηστική, υφιστάμενη, βλ. αμέσως παρακάτω), η Επιτροπή:

- **ελέγχει προληπτικά κάθε νέα ενίσχυση** που της κοινοποιούν τα κράτη μέλη (προληπτικός έλεγχος)
- **ελέγχει κατασταλτικά τις παράνομες ενισχύσεις**, που έχουν χορηγηθεί, χωρίς να έχουν κοινοποιηθεί (κατασταλτικός έλεγχος)
- **παρεμβαίνει στις περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής** μιας εγκεκριμένης ενίσχυσης, προκειμένου να την καταργήσει ή να την τροποποιήσει (κατασταλτικός έλεγχος)

- έχει την εξουσία **διαρκούς εξέτασης και ελέγχου των υφιστάμενων καθεστώτων** ενισχύσεων (διαρκής έλεγχος)

Σε όλες τις περιπτώσεις (προληπτικού, κατασταλτικού και διαρκούς ελέγχου), η Επιτροπή προβαίνει αρχικά σε μία **πρώτη εκτίμηση** του μέτρου ενίσχυσης και, εφόσον κριθεί απαραίτητο, στη συνέχεια προχωρά σε **πιο ενδελεχή αξιολόγησή** του (βλ. στάδια διαδικασίας ελέγχου παρακάτω, Μέρος II, Κεφάλαιο Β).

■ Κατηγορίες ενισχύσεων βάσει του Κανονισμού 659/1999

Για να προσδιορίσετε σε ποια κατηγορία, από αυτές που προβλέπει ο Κανονισμός 659/1999, υπάγεται μία ενίσχυση, παραθέτουμε τους ορισμούς που δίνει ο ίδιος ο Κανονισμός.

Νέες ενισχύσεις

Νέες είναι:

α) όλες οι ενισχύσεις που δεν είναι υφιστάμενες

Περιλαμβάνει τόσο τα καθεστάτα όσο και τις ατομικές ενισχύσεις.

β) όσες αποτελούν μεταβολές υφιστάμενων ενισχύσεων

Δεν αποτελούν μεταβολή και, άρα, δεν χρειάζεται να κοινοποιηθούν:

- οι τροποποιήσεις καθαρά τυπικού ή διοικητικού χαρακτήρα, που δεν επηρεάζουν την εκτίμηση του συμβιβασίμου
- η μικρή αύξηση του αρχικού προϋπολογισμού ενός υφιστάμενου καθεστώτος ενισχύσεων, κατά ποσοστό έως 20%.

Οποιαδήποτε άλλη τροποποίηση σε υφιστάμενη ενίσχυση πρέπει να θεωρείται ως «μεταβολή», οπότε πρέπει να λάβει χώρα κοινοποίηση στην Επιτροπή.

Παράνομες ενισχύσεις

Παράνομες είναι όσες νέες ενισχύσεις εφαρμόζονται κατά παράβαση του άρθρου 108 παρ. 3, δηλαδή:

α) οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν, χωρίς να κοινοποιηθούν,

β) οι ενισχύσεις που κοινοποιήθηκαν, αλλά τέθηκαν σε ισχύ πριν τις εγκρίνει η Επιτροπή, είτε ρητά είτε σιωπηρά (δεν τήρησαν, δηλαδή, την υποχρέωση αναστολής) και

γ) οι ενισχύσεις που χορηγήθηκαν από το κράτος μέλος, χωρίς αυτό να τηρήσει την εγκριτική απόφαση της Επιτροπής (π.χ. χορήγησε μεγαλύτερο ποσό από εκείνο που εγκρίθηκε)

ΠΡΟΣΟΧΗ: εάν υπεύθυνος για μη τήρηση της εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης, και όχι το κράτος, τότε έχουμε καταχρηστική εφαρμογή της ενίσχυσης (βλ. παρακάτω).

Καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης

Θεωρείται ότι υπάρχει καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης, όταν ο δικαιούχος της ενίσχυσης την εφάρμοσε κατά παράβαση της εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής (η οποία μπορεί να είναι είτε απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων είτε θετική απόφαση είτε υπό όρους απόφαση).

Υφιστάμενες ενισχύσεις

Στην έννοια των υφιστάμενων ενισχύσεων εμπίπτουν όσες ενισχύσεις:

α) έχουν ήδη εγκριθεί από την Επιτροπή ή το Συμβούλιο

Πρόκειται για την πιο σημαντική κατηγορία υφιστάμενων ενισχύσεων, καθώς οι περισσότερες ενισχύσεις χορηγούνται από τα κράτη μέλη βάσει καθεστώτων που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή (αποτελούν, δηλαδή, συγκεκριμένες μεμονωμένες περιπτώσεις εφαρμογής των καθεστώτων) ή αποτελούν ατομικές ενισχύσεις που έχουν επίσης εγκριθεί από την Επιτροπή.

β) προϋπήρχαν της έναρξης ισχύος της Συνθήκης στο οικείο κράτος μέλος

Για την Ελλάδα είναι όλες οι ατομικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν πριν από το 1981 και όλα τα καθεστάτα που βρίσκονταν σε ισχύ το 1981 (θεωρείται μάλλον σπάνιο να συναντάται σήμερα ενίσχυση, η οποία χορηγείται βάσει καθεστώτος που προϋπήρχε του 1981, λόγω της γενικής υποχρέωσης των εθνικών αρχών να προσαρμόζουν τα υφιστάμενα καθεστάτα στους εκάστοτε κοινοτικούς κανόνες, όπως είναι οι Κατευθυντήριες Γραμμές κλπ.).

γ) θεωρείται ότι εγκρίθηκαν σιωπηρά από την Επιτροπή, αφού η τελευταία δεν αποφάνθηκε επ' αυτών εντός της δίμηνης προθεσμίας της προκαταρκτικής εξέτασης και, παρόλο που το κράτος την ειδοποίησε σχετικά, αυτή δεν έλαβε απόφαση εντός 15ημέρου από την παραλαβή της ειδοποίησης

Πρόκειται για περίπτωση που επιχειρεί να καλύψει το κράτος μέλος, ώστε να μην εμποδίζεται αυτό να χορηγήσει την ενίσχυση λόγω καθυστέρησης της Επιτροπής να λάβει απόφαση.

δ) έχει παρέλθει δεκαετία από τη χορήγησή τους

Έτσι, μετά την πάροδο της δεκαετίας παραγράφεται η εξουσία της Επιτροπής να ανακτήσει την ενίσχυση

ε) δεν ήταν εξ αρχής, αλλά μεταβλήθηκαν σε ενισχύσεις, λόγω εξέλιξης της εσωτερικής αγοράς και χωρίς να έχουν τροποποιηθεί από τα κράτη μέλη

Πρόκειται κυρίως για τις περιπτώσεις ελευθέρωσης κάποιου τομέα.

ΠΡΟΣΟΧΗ:

- Επειδή η διαδικασία του ελέγχου, που διεξάγει η Επιτροπή, διαφοροποιείται ανάλογα με το εάν πρόκειται για νέα, παράνομη, καταχρηστική ή υφιστάμενη ενίσχυση (π.χ. όσον αφορά τη διάρκεια της εξέτασης και τα προσωρινά μέτρα που δύναται να λάβει η Επιτροπή), **είναι σημαντικό να προσδιορίσετε την κατηγορία στην οποία θα υπαγάγετε την ενίσχυση, ώστε ανάλογα να γνωρίζετε ποια διαδικασία ελέγχου θα ακολουθήσει η Επιτροπή.**
- Οι κατηγορίες αυτές δεν είναι στεγανές μεταξύ τους. Αυτό σημαίνει ότι:
 - **μία νέα ενίσχυση, όταν κοινοποιηθεί και εγκριθεί από την Επιτροπή, μετατρέπεται αυτόματα σε υφιστάμενη**
 - **μία νέα ενίσχυση, όμως, που δεν κοινοποιήθηκε ή που κοινοποιήθηκε μεν αλλά χορηγήθηκε πριν λάβει το «πράσινο φως» της Επιτροπής, θεωρείται εφεξής παράνομη ενίσχυση**
 - **επίσης, μία νέα ενίσχυση, που χρησιμοποιείται από το δικαιούχο της κατά παράβαση της απόφασης της Επιτροπής που την ενέκρινε, θεωρείται καταχρηστική**

■ Διάκριση καθεστώτος ενισχύσεων – ατομικής ενίσχυσης

Ένα μέτρο ενίσχυσης, που εμπίπτει σε οποιαδήποτε από τις παραπάνω κατηγορίες ενισχύσεων, μπορεί να έχει είτε τη μορφή καθεστώτος (δηλαδή να προβλέπει τη χορήγηση ενισχύσεων σε γενικές και αφηρημένες κατηγορίες δικαιούχων, όπως π.χ. ένας νόμος) είτε τη μορφή ατομικής ενίσχυσης (που χορηγεί ενίσχυση σε συγκεκριμένο δικαιούχο εκτός καθεστώτος ή βάσει καθεστώτος καθ' υπέρβαση συγκεκριμένων ορίων).

Καθεστώς ενισχύσεων

Καθεστώς ενισχύσεων θεωρείται:

- α)** κάθε πράξη, βάσει της οποίας, χωρίς να απαιτούνται περαιτέρω μέτρα εκτέλεσης, μπορούν να χορηγούνται μεμονωμένες ενισχύσεις σε επιμέρους επιχειρήσεις, οι οποίες ορίζονται στην εν λόγω πράξη κατά τρόπο γενικό και αφηρημένο ή
- β)** κάθε πράξη, βάσει της οποίας μπορεί να χορηγείται ενίσχυση μη συνδεδεμένη με συγκεκριμένο σχέδιο σε μία ή περισσότερες επιχειρήσεις για αόριστο χρονικό διάστημα ή/και για απροσδιόριστο ποσό

Παράδειγμα καθεστώτος ενισχύσεων είναι ο επενδυτικός νόμος 3908/2011, όπως ισχύει, ο οποίος προβλέπει την παροχή φορολογικών απαλλαγών, επιχορηγήσεων κλπ. προς τις επιχειρήσεις για συγκεκριμένες κατηγορίες επενδυτικών σχεδίων.

Ατομική ενίσχυση

Ατομική θεωρείται η ενίσχυση:

- α)** η οποία δεν χορηγείται με βάση καθεστώς ενισχύσεων ή
- β)** η οποία χορηγείται μεν βάσει καθεστώτος ενισχύσεων, αλλά πρέπει να κοινοποιηθεί (επειδή π.χ. υπερβαίνει ένα χρηματικό όριο).

Παράδειγμα ατομικής ενίσχυσης αποτελεί αυτή που χορηγείται σε ορισμένη επιχείρηση για συγκεκριμένο σκοπό: π.χ. ενίσχυση προς τα Ελληνικά Ταχυδρομεία Α.Ε. για τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των ταχυδρομικών υπηρεσιών.

Η διάκριση μεταξύ καθεστώτος και ατομικής ενίσχυσης επηρεάζει τη διαδικασία ελέγχου, καθώς **συνδέεται με την υποχρέωση κοινοποίησης**. Έτσι, στην περίπτωση καθεστώτος ενισχύσεων, **κοινοποιείται μόνο το καθεστώς, ενώ κατά κανόνα δεν κοινοποιούνται οι μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται κατ' εφαρμογήν του εγκεκριμένου αυτού καθεστώτος σε συγκεκριμένους δικαιούχους**. Όσον αφορά τις τελευταίες (δηλαδή, τις μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει καθεστώτος), τα κράτη μέλη πρέπει να αναφέρουν τον αριθμό αναγνώρισης της κρατικής ενίσχυσης που έχει δώσει η Επιτροπή στο σχετικό καθεστώς ενισχύσεων. Αντίθετα, όταν χορηγείτε

ατομικές ενισχύσεις, πρέπει πάντα να τις κοινοποιείτε στην Επιτροπή (βλ. παρακάτω, Μέρος II, Κεφάλαιο Β).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

■ Σε τι στοχεύει ο έλεγχος των νέων ενισχύσεων από την Επιτροπή;

Η Επιτροπή ελέγχει εάν οι νέες ενισχύσεις συμβιβάζονται ή όχι με την εσωτερική αγορά, ώστε ανάλογα να επιτρέψει ή να απαγορεύσει τη χορήγησή τους. Η ελεγκτική αρμοδιότητα της Επιτροπής στο ενωσιακό σύστημα των κρατικών ενισχύσεων εφαρμόζεται κατ' εξοχήν στις νέες ενισχύσεις, προκειμένου να προλαμβάνεται εγκαίρως οποιαδήποτε αρνητική κατάσταση για τον ανταγωνισμό εντός της Ένωσης.

■ Βασικός κανόνας: η προηγούμενη κοινοποίηση κάθε νέας ενίσχυσης στην Επιτροπή

Όπως ήδη προαναφέρθηκε, ο ενωσιακός μηχανισμός προληπτικού ελέγχου των κρατικών ενισχύσεων τίθεται σε λειτουργία από τη στιγμή της κοινοποίησης κάθε σχεδίου ενίσχυσης στην Επιτροπή, η οποία είναι έτσι σε θέση να αποφασίσει για τη συμβατότητά του. Ο προληπτικός έλεγχος, βέβαια, ισχύει μόνο για τις νέες ενισχύσεις, για τις οποίες και υπέχετε ορισμένες **ιδιαίτερες υποχρεώσεις**.

Πρωταρχικός κανόνας είναι ότι θα **πρέπει να κοινοποιείτε κάθε σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή, πριν υιοθετηθεί το νομοθετικό πλαίσιο (πριν π.χ. ψηφισθεί ο νόμος) που θεσπίζει την ενίσχυση, όσο δηλαδή αυτό βρίσκεται σε μορφή σχεδίου (π.χ. νομοσχέδιο)**.

■ Βασική υποχρέωση: αναστολή εφαρμογής της νέας ενίσχυσης

Αλλά και μετά την κοινοποίηση, **οφείλετε να μην εφαρμόσετε/χορηγήσετε τη νέα ενίσχυση μέχρι η Επιτροπή να την εγκρίνει ή μέχρι να θεωρηθεί ότι την έχει εγκρίνει, λόγω παρέλευσης (άπρακτης) της δίμηνης προθεσμίας εξέτασης από την Επιτροπή (ρήτρα αναστολής - standstill obligation)**. Σημειώνεται ότι η επισήμανση για τη δίμηνη προθεσμία αφορά μόνο τη διαδικασία της κλασικής κοινοποίησης (και όχι για την απλουστευμένη ή την απλοποιημένη διαδικασία κοινοποίησης, βλ. παρακάτω στο παρόν Κεφάλαιο). Η αναστολή χορήγησης της ενίσχυσης ισχύει, συνεπώς, καθ' όλη τη διάρκεια τόσο της προκαταρκτικής εξέτασης όσο και της επίσημης διαδικασίας έρευνας (βλ. και παρακάτω).

Πρέπει να αναμείνετε την απόφαση της Επιτροπής που θα κρίνει την ενίσχυση συμβατή, ακόμη και εάν είστε σίγουροι ότι τελικά θα κριθεί συμβατή.

ΠΡΟΣΟΧΗ: από τη στιγμή που η νέα ενίσχυση εγκριθεί από την Επιτροπή, μετατρέπεται σε υφιστάμενη· πράγμα που σημαίνει ότι, εάν πρόκειται για καθεστώς, τότε θα θεωρηθούν κατ' αρχήν υφιστάμενες και οι μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει του υφιστάμενου καθεστώτος.

Πότε θεωρείται ότι έχει εφαρμοσθεί/χορηγηθεί μία ενίσχυση

Η χρονική στιγμή, κατά την οποία θεωρείται ότι χορηγήθηκε/εφαρμόσθηκε μία ενίσχυση, διαφοροποιείται ως εξής:

- **καθεστώς ενισχύσεων:** ένα καθεστώς ενισχύσεων θεωρείται ότι έχει εφαρμοσθεί/χορηγηθεί, όταν τίθεται σε ισχύ το νομοθετικό πλαίσιο (νόμος, υπουργική απόφαση, προεδρικό διάταγμα κλπ.), που προβλέπει την παροχή ενισχύσεων γενικά και αφηρημένα σε διάφορες κατηγορίες δικαιούχων
- **μεμονωμένη ενίσχυση βάσει καθεστώτος:** μία μεμονωμένη ενίσχυση, που χορηγείται βάσει καθεστώτος σε συγκεκριμένο δικαιούχο, θεωρείται ότι έχει εφαρμοσθεί/χορηγηθεί, όταν έχει εκδοθεί η εγκριτική απόφαση, που επιτρέπει τη χορήγηση της ενίσχυσης στο συγκεκριμένο δικαιούχο χωρίς περαιτέρω διατυπώσεις (π.χ. απόφαση ένταξης της επιχείρησης Α σε Πρόγραμμα που θεσπίζει καθεστώς ενισχύσεων για ΜΜΕ)
- **ατομική ενίσχυση:** μία ατομική ενίσχυση θεωρείται ότι έχει εφαρμοσθεί/χορηγηθεί σε ένα δικαιούχο, όταν θεσπίζεται το νομοθετικό πλαίσιο (υπουργική απόφαση, προεδρικό διάταγμα, σύμβαση κλπ.), που επιτρέπει τη χορήγησή της, χωρίς να χρειάζονται περαιτέρω διατυπώσεις

Τονίζεται ότι, στις περιπτώσεις μεμονωμένων ενισχύσεων βάσει καθεστώτος ή ατομικών ενισχύσεων, η ενίσχυση θεωρείται ότι έχει εφαρμοσθεί, σύμφωνα με όσα αναλύονται παραπάνω, χωρίς να χρειάζεται το ποσό να έχει όντως καταβληθεί στο δικαιούχο ή, στην περίπτωση που το ποσό καταβάλλεται σε δόσεις, ακόμη και αν δεν έχουν καταβληθεί όλες οι δόσεις.

Έτσι, θεωρείται ότι έχετε χορηγήσει παράνομα την ενίσχυση, εάν π.χ.

- ψηφίσθηκε νόμος, που θεσπίζει καθεστώς ενίσχυσης, χωρίς να έχετε προηγουμένως κοινοποιήσει το σχέδιο του νόμου αυτού στην Επιτροπή, παρόλο που δεν εμπίπτει σε περίπτωση απαλλαγής από την κοινοποίηση ή
- εκδώσατε απόφαση για τη χορήγηση ατομικής ενίσχυσης υπέρ συγκεκριμένου δικαιούχου, στην οποία θέσατε ρήτρα είτε για αναθεώρηση της απόφασης, στην

περίπτωση που ο δικαιούχος δεν τηρεί τους ενωσιακούς κανόνες είτε ότι δεν θα προβείτε σε καταβολές, παρά μόνο μετά την έγκριση της ενίσχυσης από την Επιτροπή. Τέτοιες ρήτρες δεν γίνονται δεκτές και δεν μπορούν να διορθώσουν τον παράνομο χαρακτήρα της ενίσχυσης, γιατί η τελευταία έχει ήδη παραγάγει τα οικονομικά της αποτελέσματα.

Διπλή, συνεπώς, η υποχρέωσή σας:

- αφενός, να κοινοποιήσετε εγκαίρως το σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή και
- αφετέρου, να μην εφαρμόσετε τη σχεδιαζόμενη ενίσχυση μέχρι να την εγκρίνει η Επιτροπή.

■ Υπάρχουν εξαιρέσεις από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης;

Ναι. **Δεν χρειάζεται να γίνει προηγούμενη κοινοποίηση** στις εξής περιπτώσεις:

1) Όταν χορηγείτε μεμονωμένη ενίσχυση βάσει εγκεκριμένου καθεστώτος

Πράγματι, όταν η Επιτροπή εγκρίνει ένα καθεστώς ενίσχυσης, η έγκριση του καθεστώτος θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνει και την έγκριση όλων των μεμονωμένων ενισχύσεων που χορηγούνται βάσει αυτού, οπότε δεν χρειάζεται αυτοτελής κοινοποίηση των τελευταίων.

Εν προκειμένω **οφείλετε να επαληθεύετε μόνο τα στοιχεία που ελέγχει και η Επιτροπή: δηλαδή, εάν η κάθε μεμονωμένη ενίσχυση, που θα χορηγηθεί σε συγκεκριμένο δικαιούχο βάσει του καθεστώτος, συνιστά επακριβή περίπτωση εφαρμογής του εγκεκριμένου καθεστώτος, καθώς και αν αυτή τηρεί τους όρους, που τυχόν είχε θέσει η Επιτροπή** στην απόφαση με την οποία ενέκρινε το καθεστώς.

Κατ' εξαίρεση μόνο, πρέπει να κοινοποιείτε χωριστά τις μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται κατ' εφαρμογήν ενός εγκεκριμένου καθεστώτος, στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- εάν το ορίζει η ίδια η απόφαση της Επιτροπής που εγκρίνει το καθεστώς ή
- όταν το προβλέπει το ενωσιακό κείμενο, βάσει του οποίου αξιολογείται η συμβατότητα της ενίσχυσης (βλ. π.χ. Κοινοτικό Πλαίσιο για τις ενισχύσεις

για έρευνα και ανάπτυξη και την καινοτομία, όσον αφορά τις ενισχύσεις για μεγάλα σχέδια που χορηγούνται βάσει καθεστώτος).

Τότε η Επιτροπή δεν περιορίζεται απλώς να ελέγξει εάν η κοινοποιούμενη μεμονωμένη ενίσχυση, η οποία χορηγείται βάσει του εγκεκριμένου καθεστώτος, πληροί τους όρους της απόφασης που ενέκρινε το καθεστώς, αλλά προβαίνει σε πλήρη και αυτοτελή έλεγχο της συμβατότητάς της.

2) Στις ακόλουθες περιπτώσεις υφιστάμενων ενισχύσεων:

- Όταν οι τροποποιήσεις υφιστάμενων ενισχύσεων έχουν καθαρά τυπικό ή διοικητικό χαρακτήρα, που δεν επηρεάζουν την αξιολόγηση του συμβιβασίμου
- Όταν πρόκειται για αυξήσεις του προϋπολογισμού υφιστάμενων καθεστώτων μέχρι ποσοστό 20%.

Αντίθετα, οποιοσδήποτε άλλες τροποποιήσεις υφιστάμενων ενισχύσεων πρέπει να κοινοποιούνται.

3) Όταν προβλέπεται ρητά η απαλλαγή από την κοινοποίηση σε ενωσιακά κείμενα (Κανονισμούς και Αποφάσεις της Επιτροπής)

Στο παρόν στάδιο, τα σημαντικότερα τέτοια ενωσιακά κείμενα είναι τα εξής (βλ. και παραπάνω, Μέρος I, Κεφάλαιο Γ):

α) Ο Γενικός Κανονισμός Απαλλαγής κατά Κατηγορία (Κανονισμός 800/2008-**ΓΑΚ**) (ΕΕ 2008 L 214/03),

β) Ο Κανονισμός 1998/2006 για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας (Κανονισμός **de minimis**) (ΕΕ 2006 L 379/05),

γ) Ο Κανονισμός 1535/2007 για τις ενισχύσεις **de minimis** που χορηγούνται ειδικά στον τομέα της **παραγωγής γεωργικών προϊόντων** (ΕΕ 2007 L 337/35),

δ) Ο Κανονισμός 1857/2006 για τις κρατικές ενισχύσεις **προς ΜΜΕ** που δραστηριοποιούνται στον τομέα της **παραγωγής γεωργικών προϊόντων** (ΕΕ 2006 L 358/03),

ε) Ο Κανονισμός 1370/2007 για τις **δημόσιες επιβατικές σιδηροδρομικές και οδικές μεταφορές** (ΕΕ 2007 L 315/01),

στ) Η Απόφαση 2012/21/ΕΕ της Επιτροπής για τις κρατικές ενισχύσεις υπό μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας, που χορηγούνται σε επιχειρήσεις που έχουν επιφορτισθεί με τη παροχή **ΥΓΟΣ** (ΕΕ 2012 L 07/03).

Η λογική για απαλλαγή από την κοινοποίηση των συγκεκριμένων κατηγοριών κρατικών ενισχύσεων είναι πως αυτές τεκμαίρεται ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά, εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις των Κανονισμών/Αποφάσεων. Μόνον όταν οι ίδιοι οι Κανονισμοί/Αποφάσεις προβλέπουν κατ' εξαίρεση την κοινοποίηση ορισμένων περιπτώσεων (π.χ. άρθρο 6 ΓΑΚ λόγω υπέρβασης ορίων κοινοποίησης), θα πρέπει να κοινοποιείτε.

**Υποχρεώσεις εθνικών αρχών
όσον αφορά απαλλακτικούς Κανονισμούς/Αποφάσεις**

Παρόλο που οι ενισχύσεις, που χορηγείτε βάσει Απαλλακτικών Κανονισμών/Αποφάσεων, δεν χρειάζεται να κοινοποιηθούν, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να είστε αρκετά προσεκτικοί. Αντίθετα, **επειδή εσείς κατ' αρχάς θα εξετάσετε και θα αποφασίσετε ότι στη συγκεκριμένη ενίσχυση αρμόζει να εφαρμοσθεί ο Κανονισμός/Απόφαση που προβλέπει την απαλλαγή, πρέπει να ενεργείτε ως εξής:**

- οφείλετε **να διασφαλίσετε ότι η συγκεκριμένη ενίσχυση πράγματι εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του σχετικού Κανονισμού/Απόφασης**, με την έννοια ότι πληροί όλες τις προϋποθέσεις που τίθενται στο κείμενο αυτό
- εάν δεν προβείτε στον παραπάνω έλεγχο ή κάνετε εσφαλμένη εκτίμηση, και η Επιτροπή στη συνέχεια κρίνει ότι ο Κανονισμός/Απόφαση δεν εφαρμόζεται στη συγκεκριμένη ενίσχυση, η τελευταία θα θεωρήσει την ενίσχυση **παράνομη**, επειδή θα έπρεπε να την είχατε κοινοποιήσει (βλ. παρακάτω αρνητικές συνέπειες παράνομης ενίσχυσης)
- εάν διαπιστώσετε, κατά το στάδιο σχεδιασμού μίας ενίσχυσης, ότι αυτή **δεν πληροί όλες τις προϋποθέσεις** ενός από τους ισχύοντες Κανονισμούς/Αποφάσεις, έχετε δύο εναλλακτικές δυνατότητες: είτε να την **τροποποιήσετε**, ώστε να υπαχθεί στον Κανονισμό και να μην χρειάζεται κοινοποίηση, είτε να την **κοινοποιήσετε** κανονικά και να ζητήσετε την έγκρισή της από την Επιτροπή
- οφείλετε να τηρείτε όλες τις **υποχρεώσεις** που ορίζονται στους απαλλακτικούς Κανονισμούς/Αποφάσεις, ώστε η Επιτροπή να είναι σε θέση να παρακολουθεί και να ελέγχει εκ των υστέρων τις ενισχύσεις που χορηγήθηκαν με απαλλακτικούς Κανονισμούς/Αποφάσεις. Ιδίως, για παράδειγμα:
 - να αποστέλλετε στην Επιτροπή, μετά τη θέσπιση της ενίσχυσης, **συνοπτικές**

πληροφορίες σχετικά με τα καθεστώτα ενισχύσεων ή τις ατομικές ενισχύσεις που χορηγούνται, όταν αυτό προβλέπεται (π.χ. ΓΑΚ)
- να τηρείτε **αρχεία** με τις ενισχύσεις που χορηγούνται σύμφωνα με τον Κανονισμό de minimis, κλπ.

■ **Ποιες είναι οι συνέπειες της μη κοινοποίησης;**

Όταν μία ενίσχυση είτε χορηγήθηκε χωρίς να έχει κοινοποιηθεί είτε κοινοποιήθηκε, αλλά χορηγήθηκε πριν εγκριθεί από την Επιτροπή, είτε χορηγήθηκε εσφαλμένα βάσει απαλλακτικού Κανονισμού και, άρα, κακώς δεν κοινοποιήθηκε, υπάρχουν οι ακόλουθες συνέπειες:

1) Η ενίσχυση θεωρείται παράνομη

Κατ' αρχήν **η ενίσχυση παύει πλέον να είναι νέα και μεταπίπτει στην κατηγορία της παράνομης ενίσχυσης.**

Ακόμη όμως και η παράνομη ενίσχυση εξετάζεται ως προς τη συμβατότητά της από την Επιτροπή. Όπως προαναφέρθηκε (βλ. Εισαγωγή), ο ουσιαστικός έλεγχος της συμβατότητας είναι ανεξάρτητος από την παρανομία, που αφορά παράβαση της διαδικασίας. Δηλαδή, η παρανομία μιας ενίσχυσης δεν προδικάζει και το πόρισμα της Επιτροπής ως προς τη συμβατότητά της.

Επειδή η «ταμπέλα» της παράνομης ενίσχυσης ακολουθεί για πάντα την ενίσχυση, ο έλεγχος της συμβατότητάς της διενεργείται στο πλαίσιο της διαδικασίας που ισχύει για τις παράνομες ενισχύσεις: διαδικασία, που είναι **κατά κανόνα αυστηρότερη** από εκείνη που ισχύει για τις κοινοποιημένες ενισχύσεις (βλ. παρακάτω, Μέρος II, Κεφάλαιο Γ). Αποτέλεσμα εφαρμογής της αυστηρής αυτής διαδικασίας είναι ότι:

- **δεν τηρούνται οι προθεσμίες που ισχύουν για τον έλεγχο των νέων ενισχύσεων** (2 μήνες για την προκαταρκτική εξέταση και 18 μήνες για την επίσημη διαδικασία έρευνας, βλ. παρακάτω, στάδια διαδικασίας ελέγχου νέων ενισχύσεων). Έτσι, το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν κατέληξε σε κάποια απόφαση εντός των προθεσμιών αυτών δεν καθιστά την παράνομη ενίσχυση υφιστάμενη, όπως θα συνέβαινε, εάν η ενίσχυση είχε κοινοποιηθεί κανονικά
- οι κυρώσεις είναι αρκετά δυσμενείς: **η Επιτροπή μπορεί να ζητήσει μέχρι και την ανάκτηση της παράνομης ενίσχυσης, και μάλιστα εντόκως**, εάν τελικά κρίνει ότι ήταν και μη συμβατή

- μέχρι να αποφασίσει για τη συμβατότητα ή μη της ενίσχυσης, η Επιτροπή διαθέτει αυξημένες εξουσίες: μπορεί **με προσωρινά μέτρα να διατάξει το κράτος μέλος να αναστείλει ή και να ανακτήσει προσωρινά την ενίσχυση, καθώς και να παράσχει τις απαραίτητες πληροφορίες.**

2) Κίνδυνος προσφυγής στο ΔΕΕ για παράβαση υποχρέωσης

Επειδή η μη κοινοποίηση του σχεδίου ενίσχυσης ή η εφαρμογή της ενίσχυσης, πριν η Επιτροπή αποφανθεί για τη συμβατότητά του, καθώς και η εσφαλμένη υπαγωγή σε απαλλακτικό Κανονισμό/Απόφαση, αποτελούν παραβάσεις της διάταξης του άρθρου 108 παρ. 3 ΣΛΕΕ, **το κράτος μέλος διατρέχει τον κίνδυνο να εναχθεί ενώπιον του ΔΕΕ από την Επιτροπή ή από άλλο κράτος μέλος για παράβαση της υποχρέωσης κοινοποίησης ή για παράβαση της υποχρέωσης να αναστείλει την εφαρμογή της ενίσχυσης μέχρι να την εγκρίνει η Επιτροπή** (άρθρα 258 και 259 ΣΛΕΕ).

3) Κίνδυνος προσφυγής στα εθνικά δικαστήρια από ανταγωνίστρια επιχείρηση

Επίσης, δεν αποκλείεται και η **δυνατότητα προσφυγής μιας επιχείρησης στα ελληνικά δικαστήρια, προκειμένου να αμφισβητήσει τη νομιμότητα μιας κρατικής ενίσχυσης** που χορηγήθηκε σε ανταγωνιστή της και να διεκδικήσει έως και αποζημίωση.

Πράγματι, τα ελληνικά δικαστήρια δύνανται, σε περίπτωση που αχθεί ενώπιόν τους υπόθεση που αφορά τη χορήγηση παράνομης ενίσχυσης, να αναστείλουν την πληρωμή της ή ακόμη και να διατάξουν την έντοκη επιστροφή των ποσών που χορηγήθηκαν βάσει αυτής, απλώς και μόνο λόγω του παράνομου χαρακτήρα της, ανεξάρτητα από το αν αυτή είναι ή όχι συμβατή. Παράλληλα, η παραβίαση από τις αρχές ενός κράτους μέλους της υποχρέωσης αναστολής μπορεί κατ' αρχήν να δώσει έρεισμα σε απαιτήσεις αποζημίωσης εκ μέρους των ανταγωνιστριών επιχειρήσεων, με ιδιαίτερα δυσμενείς συνέπειες για το εμπλεκόμενο κράτος μέλος.

Συνεπώς, **προσοχή:** Πρέπει να φροντίσετε να κοινοποιήσετε εκ των προτέρων την ενίσχυση και να μην την εφαρμόσετε, πριν σας δώσει το «πράσινο φως» η Επιτροπή, ώστε να αποφευχθούν οι παραπάνω συνέπειες, που μπορεί να αποβούν ιδιαίτερα επιζήμιες και χρονοβόρες για το ελληνικό κράτος. Επιπλέον, αν πρόκειται για ενίσχυση που κρίνετε ότι μπορεί να υπαχθεί σε απαλλακτικό ενωσιακό κείμενο, πρέπει να είστε απολύτως βέβαιοι ότι αυτή τηρεί όλους τους όρους του συγκεκριμένου κειμένου.

■ **Ποιος πρέπει να προβεί στην κοινοποίηση του σχεδίου ενίσχυσης;**

Αρμόδιο να κοινοποιήσει το σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή είναι το κράτος και όχι η επιχείρηση που λαμβάνει την ενίσχυση. Με την υποχρέωση κοινοποίησης επιφορτίζονται, επομένως, οι αρχές (του κράτους) που χορηγούν την ενίσχυση. Για την Ελλάδα, ως φορέας αρμόδιος για την υποβολή κοινοποιήσεων έχει οριστεί η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ), σε συνεργασία με τις Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων.

■ **Πότε πρέπει να προβείτε στην κοινοποίηση του σχεδίου ενίσχυσης;**

Όπως προαναφέρθηκε, πρέπει **να κοινοποιήσετε την ενίσχυση όσο αυτή βρίσκεται ακόμη σε μορφή σχεδίου**. Αυτό σημαίνει ότι θα πρέπει κατ' αρχήν να διαβλέψετε εγκαίρως, εάν η συγκεκριμένη χρηματοδότηση συνιστά κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 107 παρ. 1 της Συνθήκης.

Πρόκειται για τη λεγόμενη προκαταρκτική φάση, κατά την οποία ενδέχεται να μην είστε ακόμη βέβαιοι, εάν εφαρμόζονται ή όχι στη συγκεκριμένη περίπτωση οι κανόνες των κρατικών ενισχύσεων.

Θα πρέπει λοιπόν να αποφασίσετε, εάν το συγκεκριμένο μέτρο πληροί όλα τα κριτήρια του άρθρου 107 παρ. 1. Επειδή όμως, όπως προαναφέρθηκε (Μέρος Ι, Κεφάλαιο Α), η έννοια της κρατικής ενίσχυσης είναι πολύ ευρεία και διαρκώς εξελισσόμενη, **συνιστάται να κοινοποιείτε στην Επιτροπή, σε κάθε περίπτωση που έχετε αμφιβολίες, εάν ένα μέτρο αποτελεί ή όχι κρατική ενίσχυση**, ώστε να επιτυγχάνεται η νομική βεβαιότητα που παρέχει η απόφαση της Επιτροπής.

Σχετικά, **είναι αναγκαίο να παρακολουθείτε τις ενωσιακές εξελίξεις: α) τις τροποποιήσεις και αναθεωρήσεις των νομοθετικών κειμένων της Επιτροπής και του Συμβουλίου, β) τις αποφάσεις που εκδίδει η Επιτροπή επί υποθέσεων ενισχύσεων και γ) την ερμηνεία των δύο παραπάνω από τη νομολογία των ενωσιακών δικαστηρίων**. Ως προς τις εξελίξεις αυτές, μπορείτε να ενημερώνεστε από την ΚεΜΚΕ και τη ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ.

Διαφορετικά, εάν αποφασίσετε, χωρίς προηγούμενο ενδελεχή έλεγχο, ότι το μέτρο δεν είναι κρατική ενίσχυση, οπότε δεν θα το κοινοποιήσετε, **διακινδυνεύετε, εάν η Επιτροπή το εξετάσει εκ των υστέρων** (λ.χ. μετά από καταγγελία) και καταλήξει σε διαφορετικό συμπέρασμα (ότι, δηλαδή, αποτελεί ενίσχυση), το μέτρο αυτό **να χαρακτηριστεί εκ των υστέρων παράνομη κρατική ενίσχυση** (επειδή δεν κοινοποιήθηκε, ως όφειλε). Αυτό σημαίνει ότι θα υπαχθεί σε **αυστηρότερη διαδικασία και χρονοδιαγράμματα ή ακόμη και σε αυστηρότερους ουσιαστικούς κανόνες**, όταν η Επιτροπή ελέγξει τη

συμβατότητά του (βλ. παραπάνω, συνέπειες από παραβίαση υποχρέωσης κοινοποίησης).

Τέλος, **υποχρέωση κοινοποίησης έχετε, ανεξαιρέτως, σε κάθε περίπτωση που υπάρχει ενίσχυση, ακόμη και αν είστε βέβαιοι ότι η Επιτροπή θα κρίνει πως αυτή συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, επειδή πληροί τις προϋποθέσεις που θέτει η ίδια η Συνθήκη ή άλλο ενωσιακό κείμενο** (βλ. Μέρος Ι). Μόνον η Επιτροπή είναι αρμόδια να αποφανθεί για τη συμβατότητα μιας ενίσχυσης και να την επιτρέψει. Δεν μπορείτε, επομένως, να παραλείψετε την κοινοποίηση, με τη δικαιολογία ότι είναι βέβαιο πως η ενίσχυση αυτή θα εγκριθεί ως συμβατή από την Επιτροπή.

■ Ποια είδη κοινοποίησης υπάρχουν;

Όταν διαμορφωθεί το σχέδιο ενίσχυσης (νόμος, προεδρικό διάταγμα, υπουργική απόφαση, σύμβαση κλπ.), θα πρέπει να προβείτε στην κοινοποίησή του προς την Επιτροπή, εφόσον φυσικά δεν τίθεται για το συγκεκριμένο σχέδιο περίπτωση εφαρμογής απαλλακτικού Κανονισμού/Απόφασης.

Ανάλογα με το μέγεθος, την εμβέλεια και τη σοβαρότητα της υπόθεσης, προβλέπονται τρία είδη διαδικασιών κοινοποίησης:

1) η **κλασική κοινοποίηση**, η οποία εφαρμόζεται για όλες τις περιπτώσεις ενισχύσεων (απλές και σύνθετες/αμφισβητούμενες) και είναι **υποχρεωτική όσον αφορά τις σύνθετες/αμφισβητούμενες περιπτώσεις**, ενώ είναι προαιρετική για τις πιο απλές/συνήθεις περιπτώσεις ενισχύσεων, στις οποίες μπορεί να εφαρμοσθεί και η απλοποιημένη διαδικασία κοινοποίησης

2) η **απλουστευμένη κοινοποίηση** με βάση τον Κανονισμό 794/2004, η οποία εφαρμόζεται **υποχρεωτικά σε ορισμένες συγκεκριμένες περιπτώσεις μεταβολών σε υφιστάμενα καθεστώτα** ενισχύσεων και, τέλος,

3) η **απλοποιημένη κοινοποίηση** βάσει της Ανακοίνωσης της Επιτροπής του 2009 (ΕΕ 2009 C 136/03), η οποία **μπορεί να εφαρμοσθεί προαιρετικά όσον αφορά συγκεκριμένες, σχετικά απλές/συνήθεις περιπτώσεις ενισχύσεων**.

Η απλοποιημένη διαδικασία, αν και προαιρετική, καλό είναι να προτιμάται έναντι της κλασικής (για τις απλές περιπτώσεις ενισχύσεων που προσδιορίζονται στη σχετική Ανακοίνωση), διότι είναι κατά κανόνα πιο σύντομη και οδηγεί με περισσότερη ασφάλεια σε πλήρη κοινοποίηση (λόγω των επαφών μεταξύ κράτους μέλους και Επιτροπής που προηγούνται της κοινοποίησης, βλ. παρακάτω).

Αμέσως παρακάτω αναφέρονται τα κύρια χαρακτηριστικά των τριών αυτών διαδικασιών, που οριοθετούν και τις βασικές διαφορές μεταξύ τους:

■ Η κλασική κοινοποίηση

- Όπως προαναφέρθηκε, αυτή μπορεί να εφαρμοσθεί **σε όλες ανεξαιρέτως τις περιπτώσεις ενισχύσεων (απλές και σύνθετες)**, είναι δε, αφενός, **προαιρετική για τις απλές περιπτώσεις ενισχύσεων**, που μπορούν να υπαχθούν και στην απλοποιημένη κοινοποίηση βάσει της Ανακοίνωσης της Επιτροπής και, αφετέρου, **υποχρεωτική για τις σύνθετες περιπτώσεις ενισχύσεων**.
- Γίνεται υποχρεωτικά μέσω του διαδραστικού συστήματος κοινοποίησης κρατικών ενισχύσεων **SANI** (State Aid Notification Interactive).
- Σχετικά οφείλετε, επιπλέον, να διαβιβάσετε **ηλεκτρονικώς** στην Επιτροπή, μέσω του συστήματος ασφαλούς ηλεκτρονικού ταχυδρομείου υποδομή δημόσιου κλειδιού (PKI), και όλη την **αλληλογραφία** σχετικά με την κοινοποίηση. Κοινοποίηση ή αλληλογραφία σχετικά με κοινοποίηση, που αποστέλλεται στην Επιτροπή από κράτος μέλος μέσω άλλου διαύλου επικοινωνίας, θεωρείται, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων, ως μη υποβληθείσα στην Επιτροπή.
- Οι κοινοποιήσεις διαβιβάζονται στην Επιτροπή μέσω ηλεκτρονικής επικύρωσης, που διεξάγεται από άτομο που έχει οριστεί από το κράτος μέλος. Οι κοινοποιήσεις αυτές θεωρείται ότι έχουν σταλεί από τη ΜΕΑ. Η Επιτροπή ενημερώνει αμελλητί το κράτος μέλος ότι παρέλαβε την κοινοποίηση.
- Για τους σκοπούς της κοινοποίησης θα πρέπει να συμπληρώσετε τα **τυποποιημένα έντυπα** που έχει συντάξει η Επιτροπή: το γενικό έντυπο κοινοποίησης και τα συμπληρωματικά (ανά κατηγορία ενίσχυσης) δελτία πληροφοριών (επισυνάπτονται στο Παράρτημα I του Κανονισμού 794/2004 και είναι διαθέσιμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:
http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/forms.html)
- Πριν προβείτε στην κοινοποίηση του σχεδίου ενίσχυσης, **μπορείτε (προαιρετικά) να έρθετε σε επαφές με την Επιτροπή («επαφές προ της κοινοποίησης»)**, που σας επιτρέπουν να συζητήσετε τις νομικές ή οικονομικές πτυχές μιας ενίσχυσης και με τον τρόπο αυτό να βελτιώσετε την ποιότητα και την πληρότητα της κοινοποίησης που θα ακολουθήσει (βλ. σχετικά στον Κώδικα βέλτιστων πρακτικών της Επιτροπής, ΕΕ 2009 C 136/13)
- Η Επιτροπή μπορεί να εξετάσει την ενίσχυση σε δύο στάδια: **την προκαταρκτική εξέταση (εντός διμήνου) και την επίσημη διαδικασία έρευνας (εντός δεκαοκταμήνου)**, μέχρι τη λήξη των οποίων οφείλει να

εκδώσει την αναλυτική απόφασή της (βλ. παρακάτω, στάδια διαδικασίας ελέγχου).

■ **Απλουστευμένη κοινοποίηση με βάση τον Κανονισμό 794/2004**

- Προβλέπεται από το άρθρο 4 του Κανονισμού 794/2004 και εφαρμόζεται **υποχρεωτικά στις ακόλουθες περιπτώσεις μεταβολών σε υφιστάμενα καθεστώτα:**
 - 1) αυξήσεις του προϋπολογισμού** εγκεκριμένου καθεστώτος ενισχύσεων **που υπερβαίνουν το 20%,**
 - 2) παράταση της ισχύος υφιστάμενου και εγκεκριμένου καθεστώτος** ενισχύσεων για χρονικό διάστημα **έως 6 έτη**, με ή χωρίς αύξηση του προϋπολογισμού και
 - 3) τροποποίηση επί το αυστηρότερο των προϋποθέσεων εφαρμογής εγκεκριμένου καθεστώτος** ενισχύσεων, **μείωση της έντασης της ενίσχυσης ή μείωση των επιλέξιμων δαπανών.**
- Υποβάλλετε μόνον ένα **πολύ συνοπτικό έντυπο κοινοποίησης** (συνημμένο στο Παράρτημα II του Κανονισμού 794/2004).
- Η Επιτροπή εξετάζει την ενίσχυση **κατά κανόνα σε ένα μόνο στάδιο** και εκδίδει **απόφαση εγκριτική της ενίσχυσης μέσα σε ένα μήνα**. Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, η Επιτροπή δύναται, εφόσον θεωρήσει ότι συντρέχει περίπτωση νόθευσης του ανταγωνισμού, να προβεί σε πιο λεπτομερή ανάλυση της ενίσχυσης.
- **Δεν μπορεί να εφαρμοσθεί, εάν οι μεταβολές αφορούν υφιστάμενα καθεστώτα, ως προς τα οποία δεν έχετε προηγουμένως προβεί στην ετήσια υποβολή εκθέσεων**, εκτός εάν οι ετήσιες εκθέσεις, για τα έτη κατά τα οποία χορηγήθηκε η ενίσχυση, υποβληθούν ταυτόχρονα με την κοινοποίηση.

■ **Απλοποιημένη κοινοποίηση με βάση την Ανακοίνωση της Επιτροπής του 2009**

- Εφαρμόζεται από την Επιτροπή από το 2009 **για ορισμένες σχετικά απλές περιπτώσεις ενισχύσεων, οι οποίες δεν εγείρουν σοβαρές αμφιβολίες ως προς το συμβιβασμό τους με την εσωτερική αγορά**
- Όπως ήδη αναφέρθηκε, είναι **προαιρετική** για τα κράτη μέλη, τα οποία μπορούν είτε να την ακολουθήσουν είτε να προτιμήσουν την κλασική

κοινοποίηση ή την απλουστευμένη κοινοποίηση του Κανονισμού 794/2004 (αν πρόκειται για ορισμένες μεταβολές σε υφιστάμενες ενισχύσεις).

- Μπορεί να εφαρμοσθεί στις ακόλουθες περιπτώσεις ενισχύσεων:
 - 1)** για τις ενισχύσεις που εμπίπτουν στο τμήμα **«συνήθους αξιολόγησης»** των Πλαισίων ή Κατευθυντηρίων Γραμμών (βλ. Κεφάλαιο 2, σημείο 5α της Ανακοίνωσης της Επιτροπής)
 - 2)** για μέτρα που ανταποκρίνονται στην **πάγια πρακτική λήψης αποφάσεων της Επιτροπής**. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται μέτρα ενισχύσεων που παρουσιάζουν τα ίδια χαρακτηριστικά (όσον αφορά τους στόχους και τη γενική δομή του μέτρου, τις κατηγορίες δικαιούχων, τις επιλέξιμες δαπάνες κλπ.) με προηγούμενα μέτρα, για τα οποία έχουν εκδοθεί τουλάχιστον τρεις εγκριτικές αποφάσεις της Επιτροπής κατά τη διάρκεια των 10 τελευταίων ετών, και τα οποία αναφέρει συγκεκριμένα η Επιτροπή (βλ. Κεφάλαιο 2, σημείο 5β της Ανακοίνωσης)
 - 3)** για **παράταση ή επέκταση** υπαρχόντων καθεστώτων. Η κατηγορία αυτή αφορά τις ίδιες περιπτώσεις μεταβολών υφιστάμενων καθεστώτων ενισχύσεων, που εμπίπτουν κατ' αρχήν στην απλουστευμένη κοινοποίηση του άρθρου 4 του Κανονισμού 794/2004. Για διευκόλυνση όμως του έργου της, η Επιτροπή εισήγαγε το 2009 και την παρούσα απλοποιημένη διαδικασία κοινοποίησης, την οποία προτρέπει τα κράτη μέλη να προτιμήσουν έναντι της απλουστευμένης κοινοποίησης του Κανονισμού 794/2004, επειδή περιλαμβάνει και το στάδιο των επαφών προ της κοινοποίησης.
- **Η διαδικασία**, που ακολουθείται, έχει ως εξής:
 - Σε πρώτη φάση, και πριν την κοινοποίηση, γίνονται **υποχρεωτικά** επαφές με την Επιτροπή (**«επαφές πριν από την κοινοποίηση»**). Κατά τη διάρκεια των επαφών αυτών, που **διαρκούν το πολύ δύο μήνες**, η Επιτροπή εξετάζει αν μπορεί να εφαρμοσθεί η απλοποιημένη διαδικασία. Σχετικά, θα πρέπει να υποβάλετε στην Επιτροπή σχέδιο εντύπου κοινοποίησης [του γενικού εντύπου μαζί με τα ειδικά δελτία πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα I του Κανονισμού 794/2004, ή, για τις ενισχύσεις της κατηγορίας 3, του συνοπτικού εντύπου κοινοποίησης του Παραρτήματος II του Κανονισμού 794/2004], καθώς και όποιες επιπλέον πληροφορίες σας ζητηθούν (βλ. αναλυτικά σημεία 13-16 της Ανακοίνωσης της Επιτροπής)

- Εφόσον η Επιτροπή σας ενημερώσει ότι είναι δυνατή η εφαρμογή της απλοποιημένης διαδικασίας, τότε, σε δεύτερη φάση, πρέπει να προβείτε στην **(επίσημη) κοινοποίηση της ενίσχυσης εντός δύο μηνών**, χρησιμοποιώντας τα **έντυπα της κλασικής κοινοποίησης** (γενικό έντυπο και πληροφοριακά δελτία του Παραρτήματος I του Κανονισμού 794/2004, εκτός από την τρίτη περίπτωση της Ανακοίνωσης, όπου υποβάλλεται το συνοπτικό έντυπο του Παραρτήματος II του Κανονισμού 794/2004)
- Η Επιτροπή, στη συνέχεια, δημοσιεύει **στο δικτυακό της τόπο περίληψη της κοινοποίησης**, προκειμένου να δοθεί στα τρίτα ενδιαφερόμενα μέρη η δυνατότητα να υποβάλουν παρατηρήσεις μέσα σε προθεσμία 10 εργάσιμων ημερών
- Εφόσον έστω και ένα τρίτο ενδιαφερόμενο μέρος εκφράσει τεκμηριωμένες ανησυχίες για στρέβλωση του ανταγωνισμού, η απλοποιημένη διαδικασία για τη συγκεκριμένη ενίσχυση «εγκαταλείπεται» και η Επιτροπή **επανέρχεται στην κλασική διαδικασία κοινοποίησης**, ενημερώνοντας σχετικά το κράτος μέλος
- Ειδάλλως, η Επιτροπή εξετάζει την κοινοποιηθείσα ενίσχυση και εκδίδει μία **συνοπτική απόφαση** (απόφαση ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση ή απόφαση για μη προβολή αντιρρήσεων) εντός 20 ημερών από την (επίσημη) κοινοποίηση, επαληθεύοντας μόνο ότι είναι σύμφωνες με τους υφιστάμενους κανόνες ή/και πρακτικές. Επομένως, **η μέγιστη διάρκεια της διαδικασίας είναι 2 μήνες και 20 ημέρες**
- Η απόφαση της Επιτροπής δημοσιεύεται στο δικτυακό τόπο της Επιτροπής, ενώ περιληπτική ανακοίνωσή της δημοσιεύεται και στην Επίσημη Εφημερίδα ΕΕ

Περισσότερες λεπτομέρειες για τη διαδικασία της απλοποιημένης κοινοποίησης μπορείτε να βρείτε στην Ανακοίνωση της Επιτροπής του 2009 (ΕΕ 2009 C 136/03).

■ **Πότε η κοινοποίηση είναι πλήρης;**

Πλήρης κοινοποίηση σημαίνει ότι το κράτος παρέχει στην Επιτροπή όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, που θα της επιτρέψουν να αποφασίσει εάν η ενίσχυση συμβιβάζεται ή όχι με την εσωτερική αγορά.

Στην κλασική διαδικασία, η κοινοποίηση τεκμαίρεται ότι είναι πλήρης, εάν, εντός δύο μηνών από την παραλαβή της ή από την παραλαβή οποιασδήποτε

πληροφορίας που ζητήθηκε, η Επιτροπή δεν ζητήσει περαιτέρω πληροφορίες. Εάν, δηλαδή, η Επιτροπή δεν προβεί σε οποιαδήποτε κίνηση για δύο μήνες, το κράτος μέλος αποκτά αναδρομικά τη βεβαιότητα ότι η κοινοποίηση ήταν πλήρης. Απαραίτητο στοιχείο της πλήρους κοινοποίησης είναι **να κάνετε ρητή αναφορά στο άρθρο 108 παρ. 3 της Συνθήκης**.

Σημασία πλήρους κοινοποίησης

Μόνο μετά την πλήρη κοινοποίηση **αρχίζουν να υπολογίζονται οι προθεσμίες για την εξέταση της ενίσχυσης** από την Επιτροπή. Έτσι:

- **Στην κλασική κοινοποίηση**, μόνο μετά από την πλήρη κοινοποίηση **θα αρχίσει να μετρά η δίμηνη προθεσμία**, εντός της οποίας θα πρέπει να ολοκληρωθεί η προκαταρκτική εξέταση από την Επιτροπή. Εάν η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης, η διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης εκτείνεται σίγουρα πέραν του διμήνου και, κατ' επέκταση, και η επίσημη διαδικασία έρευνας θα καθυστερήσει να ξεκινήσει.
- **Στην απλουστευμένη κοινοποίηση**, μόνο μετά την πλήρη κοινοποίηση **ξεκινά η προθεσμία του ενός μήνα, εντός της οποίας η Επιτροπή οφείλει να εκδώσει** την απόφασή της.
- **Στην απλοποιημένη κοινοποίηση**, μόνο μετά την πλήρη (επίσημη) κοινοποίηση **αρχίζει να μετρά η προθεσμία των 20 ημερών** για την έκδοση της απόφασης της Επιτροπής. Σημειώνεται, πάντως, ότι, στο πλαίσιο της απλοποιημένης διαδικασίας, το κράτος μέλος καλείται κατά κανόνα να υποβάλει όλες τις πληροφορίες στην Επιτροπή κατά τη φάση των επαφών προ της κοινοποίησης, οπότε, όταν οι ίδιες πληροφορίες υποβληθούν στην επόμενη φάση, στο πλαίσιο της (επίσημης) κοινοποίησης, θα συνιστούν πλήρη κοινοποίηση.

■ Ποιες συνέπειες υπάρχουν, αν η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης;

Εάν η κοινοποίηση δεν είναι πλήρης, δεν αρχίζει να τρέχει η δίμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης στην περίπτωση της κλασικής κοινοποίησης. Στην περίπτωση αυτή, **η Επιτροπή ζητά από το κράτος συμπληρωματικές πληροφορίες**. Τη δυνατότητα αυτήν έχει η Επιτροπή καθ' όλη τη διάρκεια της δίμηνης προθεσμίας που διαρκεί η προκαταρκτική εξέταση, αν και προσπαθεί να ομαδοποιεί κατά το δυνατόν τα σχετικά αιτήματα.

Έτσι, η αίτηση συμπληρωματικών πληροφοριών αναστέλλει την έναρξη της δίμηνης προθεσμίας για την προκαταρκτική εξέταση της κλασικής κοινοποίησης, οπότε αυτή αρχίζει να υπολογίζεται από την ημερομηνία, κατά την οποία η Επιτροπή έλαβε τις ζητηθείσες πληροφορίες (η νέα χρονική στιγμή βεβαιώνεται από σχετική βεβαίωση της Επιτροπής ότι έλαβε τις πληροφορίες).

Επίσης, εάν θέλετε να τροποποιήσετε το σχέδιο ενίσχυσης που κοινοποιήσατε στην Επιτροπή και να το προσαρμόσετε στους κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις, μπορείτε, καθ' όλη τη διάρκεια των δύο σταδίων της διαδικασίας κλασικής κοινοποίησης, να ζητήσετε από την Επιτροπή την αναστολή της διεξαγωγής της προκαταρκτικής εξέτασης ή/και της επίσημης διαδικασίας έρευνας (βλ. αναλυτικά, κεφάλαιο 5.2 του Κώδικα βέλτιστων πρακτικών της Επιτροπής).

Ειδικά για την περίπτωση της απλοποιημένης κοινοποίησης, εάν το έντυπο κοινοποίησης που θα υποβάλετε στην Επιτροπή δεν είναι πλήρες (ή περιέχει παραπλανητικές ή λανθασμένες πληροφορίες), τότε δεν θα εφαρμοσθεί η απλοποιημένη διαδικασία (με έκδοση συνοπτικής απόφασης) και η Επιτροπή θα επανέλθει στην κλασική διαδικασία με έκδοση αναλυτικής απόφασης.

ΠΡΟΣΟΧΗ λοιπόν: εάν η διαδικασία αίτησης συμπληρωματικών πληροφοριών επαναληφθεί περισσότερες φορές, λόγω του ότι το κράτος δεν παρέχει κάθε φορά όλες τις αναγκαίες πληροφορίες, οι συνέπειες είναι:

- α) ότι η Επιτροπή θα καθυστερήσει να ξεκινήσει τη διαδικασία ελέγχου της κοινοποιηθείσας ενίσχυσης· μια τέτοια χρονοβόρα κατάσταση μόνον αρνητικές συνέπειες μπορεί να έχει ή/και
- β) εφόσον δεν απαντήσετε στην Επιτροπή (μετά και σχετική υπόμνηση που σας απευθύνει), τότε κατά κανόνα η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι η κοινοποίηση έχει αποσυρθεί.

■ Τα στάδια της διαδικασίας ελέγχου των νέων ενισχύσεων

Όπως προαναφέρθηκε, η διαδικασία ελέγχου μιας νέας ενίσχυσης από την Επιτροπή περιλαμβάνει δύο στάδια: την **προκαταρκτική εξέταση** και την **επίσημη διαδικασία έρευνας**.

Τα στάδια αυτά (είτε και τα δύο είτε το ένα μόνο από αυτά) ισχύουν και για τις άλλες κατηγορίες ενισχύσεων. Για να αποφευχθούν όμως άσκοπες επαναλήψεις, τα δύο στάδια της διαδικασίας αναλύονται εκτενώς στο παρόν Κεφάλαιο σχετικά με

τις νέες ενισχύσεις, ενώ στα Κεφάλαια σχετικά με τις άλλες κατηγορίες ενισχύσεων επισημαίνονται μόνον οι υπάρχουσες διαφοροποιήσεις.

ΠΡΩΤΟ ΣΤΑΔΙΟ: ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΗ ΕΞΕΤΑΣΗ

■ Πόσο διαρκεί η προκαταρκτική εξέταση της νέας ενίσχυσης;

Η προκαταρκτική εξέταση της νέας ενίσχυσης από την Επιτροπή διαρκεί **δύο μήνες**.

Η δίμηνη αυτή προθεσμία αρχίζει να υπολογίζεται από τότε που ο φάκελος της κοινοποίησης για τη νέα ενίσχυση λογίζεται ως πλήρης (βλ. παραπάνω) και ολοκληρώνεται με την απόφαση της Επιτροπής. Καθ' όλη τη διάρκεια της προκαταρκτικής εξέτασης, έχετε το δικαίωμα να ζητήσετε από την Επιτροπή να σας ενημερώσει σχετικά με την πορεία εξέλιξής της.

Σημειώνεται ότι η προκαταρκτική εξέταση πραγματοποιείται από την Επιτροπή σε συνεργασία μόνο με το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος. **Τα τρίτα ενδιαφερόμενα μέρη δεν λαμβάνουν γνώση της διαδικασίας και δεν μπορούν να υποβάλουν, σε αυτό το στάδιο, παρατηρήσεις επ' αυτής.**

■ Αποφάσεις που λαμβάνει η Επιτροπή μετά την προκαταρκτική εξέταση

Με τη λήξη της δίμηνης προθεσμίας η Επιτροπή λαμβάνει μία από τις παρακάτω αποφάσεις:

α) Απόφαση ότι το εξεταζόμενο μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση

Στην περίπτωση αυτή **μπορείτε να θέσετε σε ισχύ** το εξεταζόμενο μέτρο, καθώς έχετε τη νομική βεβαιότητα για το χαρακτηρισμό του. Σε ένα τέτοιο μέτρο που δεν αποτελεί ενίσχυση, η Επιτροπή δεν μπορεί να επιβάλει όρους και υποχρεώσεις.

β) Απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων

Η απόφαση αυτή σημαίνει ότι το εξεταζόμενο μέτρο αποτελεί μεν **ενίσχυση, η οποία όμως είναι συμβιβάσιμη** με την εσωτερική αγορά, σύμφωνα με κάποια από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στη Συνθήκη ή σε Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσια κλπ. (η Επιτροπή οφείλει να αναφέρει στην απόφασή της τη συγκεκριμένη εξαίρεση που εφαρμόζεται). Μετά από μία τέτοια εγκριτική απόφαση της Επιτροπής, **μπορείτε να χορηγήσετε την ενίσχυση**.

Την απόφαση της Επιτροπής **μπορεί να συνοδεύουν ορισμένες υποχρεώσεις για το κράτος**, όπως:

- υποχρέωση κοινοποίησης για τις ενισχύσεις που χορηγούνται με βάση εγκεκριμένο καθεστώς, επειδή υπερβαίνουν κάποιο όριο,
- υποχρέωση τήρησης ετήσιων εκθέσεων για τις ενισχύσεις που χορηγούνται με βάση το εγκεκριμένο καθεστώς,
- υποχρέωση εκ νέου κοινοποίησης του καθεστώτος, π.χ. σε περίπτωση παράτασής του.

γ) Απόφαση για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας

Στην απόφαση αυτή η Επιτροπή καταλήγει, όταν έχει **αμφιβολίες για το κατά πόσον το εξεταζόμενο μέτρο συμβιβάζεται** με την εσωτερική αγορά. Τότε **δεν μπορείτε να θέσετε την ενίσχυση σε ισχύ, αλλά οφείλετε να αναμείνετε το αποτέλεσμα της επίσημης διαδικασίας έρευνας** (βλ. αναλυτικότερα αμέσως παρακάτω, δεύτερο στάδιο).

Από τις τρεις παραπάνω αποφάσεις, οι δύο πρώτες είναι εγκριτικές του εξεταζόμενου μέτρου, ενώ η τελευταία παραπέμπει σε περαιτέρω διαδικασία.

■ Δημοσίευση των αποφάσεων προκαταρκτικής εξέτασης

Για τις δύο πρώτες εγκριτικές αποφάσεις της Επιτροπής (απόφαση ότι δεν είναι ενίσχυση, απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων), δημοσιεύεται σύντομη ανακοίνωση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σειρά C), ενώ το πλήρες κείμενο τους, χωρίς τα εμπιστευτικά τους στοιχεία, δημοσιεύεται στην ιστοσελίδα της Επιτροπής, τόσο στην αυθεντική γλωσσική του απόδοση όσο και στη γλώσσα εργασίας της Επιτροπής.

Η απόφαση για κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας δημοσιεύεται, σε πλήρες κείμενο, στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (σειρά L) στην αυθεντική γλωσσική της απόδοση, με περιεκτική περίληψη σε κάθε γλώσσα.

■ Τι γίνεται, αν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση μέσα στη δίμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης;

Εάν η Επιτροπή δεν λάβει απόφαση, όταν λήξει η δίμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης, η ενίσχυση θεωρείται ότι έχει εγκριθεί και το κράτος μέλος μπορεί να τη θέσει σε εφαρμογή, μόνον αφού ειδοποιήσει σχετικά την Επιτροπή και η τελευταία δεν λάβει απόφαση εντός 15 ημερών από την παραλαβή της ειδοποίησης.

Η ενίσχυση αυτή, καθίσταται τότε υφιστάμενη (βλ. και παραπάνω, Μέρος II, Κεφάλαιο Α). Εάν η Επιτροπή εξετάσει εκ των υστέρων τη συμβατότητά της, θα το πράξει σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται για τις υφιστάμενες ενισχύσεις.

■ **Πότε η Επιτροπή αποφασίζει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας;**

Όποτε η Επιτροπή, κατά την προκαταρκτική εξέταση και παρά τις διευκρινίσεις από το κράτος μέλος, **διατηρεί αμφιβολίες** για το αν το κοινοποιηθέν μέτρο συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας.

- *Η Επιτροπή δεν εξαρτά την κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας από:*
- το ύψος και/ή τη σημασία της ενίσχυσης
 - το αν πρόκειται για κοινοποιημένη ή παράνομη (μη κοινοποιημένη) ενίσχυση
 - την επιμέρους εξαίρεση των παρ. 2 και 3 του άρθρου 107 ΣΛΕΕ ή του αντίστοιχου ενωσιακού κειμένου που εφαρμόζεται (Πλαίσιο, Κατευθυντήριες Γραμμές κλπ.).

■ **Τι περιλαμβάνει η απόφαση της Επιτροπής για κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας;**

Η απόφαση της Επιτροπής για κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας αναφέρει συνοπτικά τα σημαντικότερα πραγματικά και νομικά ζητήματα, περιλαμβάνει μια προσωρινή εκτίμηση σχετικά με το χαρακτήρα του σχεδιαζόμενου μέτρου, καθώς και τις αμφιβολίες της Επιτροπής για τη συμβατότητα του μέτρου. Η απόφαση αυτή αποστέλλεται με επιστολή στο οικείο κράτος μέλος, καλώντας το να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

Ταυτόχρονα, περίληψη της απόφασης δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στο στάδιο αυτό, καλούνται και τα **άλλα ενδιαφερόμενα μέρη να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.**

■ **Πόσο διαρκεί η επίσημη διαδικασία έρευνας;**

Η επίσημη διαδικασία έρευνας διαρκεί μέχρι να αρθούν οι αμφιβολίες της Επιτροπής ως προς τη συμβατότητα της ενίσχυσης και να λάβει τη σχετική απόφασή της. Ως ανώτατο όριο, μέσα στο οποίο η Επιτροπή πρέπει να ολοκληρώσει την επίσημη έρευνα, τίθενται οι **18 μήνες** από την έναρξή της. Η προθεσμία αυτή μπορεί, ωστόσο, να παραταθεί (άρθρο 7 παρ. 6 του Κανονισμού 659/1999) ή και να ανασταλεί (Κεφάλαιο 6.5 του Κώδικα βέλτιστων πρακτικών της Επιτροπής) με κοινή συμφωνία της Επιτροπής με το οικείο κράτος. Η Επιτροπή

μπορεί φυσικά να λάβει απόφαση και νωρίτερα από το 18μηνο, εάν έχουν αρθεί οι αμφιβολίες της.

Εάν, μετά την εκπνοή της 18μηνιας προθεσμίας, η Επιτροπή δεν έχει εκδώσει την απόφασή της, το κράτος μπορεί να της ζητήσει να το πράξει, οπότε και η Επιτροπή λαμβάνει απόφαση εντός 2 μηνών βάσει των πληροφοριών που διαθέτει. Εν ανάγκη, εφόσον οι πληροφορίες αυτές δεν αρκούν για τη διαπίστωση της συμβατότητας, η Επιτροπή λαμβάνει αρνητική απόφαση (βλ. παρακάτω).

■ **Τι πρέπει να κάνουν οι αρμόδιες εθνικές αρχές μετά την κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας;**

- 1) Μέσα σε ένα μήνα συνήθως (προθεσμία που μπορεί, όμως, να παραταθεί από την Επιτροπή) από την παραλαβή της επιστολής της Επιτροπής, με την οποία σας ανακοινώνει την απόφασή της για κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας, **θα πρέπει να υποβάλετε τις παρατηρήσεις σας** στην Επιτροπή. Φροντίστε να εξηγήσετε **αναλυτικά και λεπτομερώς** τους λόγους, για τους οποίους αποκρούετε τις συγκεκριμένες αμφιβολίες/ισχυρισμούς της Επιτροπής, ακόμη και αν είχαν προϋπάρξει ουσιαστικές συνομιλίες σας μαζί της.
- 2) **Τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη υποβάλλουν και αυτά στην Επιτροπή τις παρατηρήσεις,** που ενδεχομένως έχουν σχετικά με την ενίσχυση, μέσα σε προθεσμία ενός μήνα από τη δημοσίευση της περίληψης της απόφασης στην Επίσημη Εφημερίδα.
- 3) Ακολούθως, η Επιτροπή σας διαβιβάζει τις **παρατηρήσεις των ενδιαφερομένων μερών, στις οποίες μπορείτε να απαντήσετε** μέσα σε ένα μήνα.
- 4) Σημειώνεται ότι, κατά τη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας, η Επιτροπή μπορεί, αφού σας ενημερώσει σχετικά, **να ζητήσει από επιχειρήσεις ή άλλα κράτη μέλη να της παράσχουν πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την αξιολόγηση της ενίσχυσης,** εάν οι πληροφορίες που της παρείχατε κατά την προκαταρκτική εξέταση δεν ήταν επαρκείς. Η Επιτροπή κατόπιν σας δίνει την ευκαιρία να **υποβάλετε τις απόψεις σας σχετικά με τις πληροφορίες που έλαβε από τις επιχειρήσεις,** κατά κανόνα εντός ενός μήνα.
- 5) Τέλος, η Επιτροπή, μετά από **διαβουλεύσεις** που μπορεί να έχει μαζί σας όσον αφορά λεπτομέρειες για την ενίσχυση, λαμβάνει την **απόφασή της.** Η μέγιστη διάρκεια της επίσημης διαδικασίας έρευνας (από την απόφαση για κίνησή της μέχρι την οριστική απόφαση της Επιτροπής) είναι, όπως προαναφέρθηκε, 18 μήνες, εκτός εάν παραταθεί ή ανασταλεί κατόπιν συμφωνίας με την Επιτροπή.

**Δικαστική προστασία κατά της απόφασης της Επιτροπής
για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας**

Το κράτος ή ο δικαιούχος της ενίσχυσης μπορεί να προσβάλει, ενώπιον των ευρωπαϊκών δικαστηρίων, την απόφαση της Επιτροπής για κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας, εφόσον αυτή παράγει έννομα αποτελέσματα, π.χ. εάν η Επιτροπή χαρακτήρισε την ενίσχυση ως νέα και την υπήγαγε στη διαδικασία ελέγχου για τις νέες ενισχύσεις, ενώ εσείς θεωρείτε ότι πρόκειται για υφιστάμενη ενίσχυση.

Σημειώνεται, πάντως, ότι η άσκηση προσφυγής ακυρώσεως δεν σταματά την **επίσημη διαδικασία έρευνας, η οποία εξακολουθεί να διεξάγεται κανονικά, ανεξάρτητα και παράλληλα με την προσφυγή ακυρώσεως.**

■ **Αποφάσεις που λαμβάνει η Επιτροπή μετά την επίσημη διαδικασία έρευνας**

Μετά τη λήξη της 18μηνης προθεσμίας η Επιτροπή λαμβάνει μία από τις παρακάτω οριστικές αποφάσεις:

α) Απόφαση ότι το εξεταζόμενο μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση

Η απόφαση αυτή της Επιτροπής είναι οριστική. Προκειμένου η Επιτροπή να καταλήξει σε μια τέτοια απόφαση, το κράτος μέλος μπορεί να χρειαστεί να υιοθετήσει ορισμένες τροποποιήσεις ύστερα από διαβούλευση με την Επιτροπή.

β) Θετική απόφαση

Με την απόφαση αυτή η Επιτροπή κρίνει ότι το μέτρο **είναι μεν κρατική ενίσχυση, αλλά συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά**. Στην απόφαση αναφέρεται η εξαίρεση της Συνθήκης ή το ενωσιακό κείμενο (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσιο κλπ.), βάσει του οποίου θεωρήθηκε συμβιβάσιμη η ενίσχυση.

Και στην περίπτωση αυτή, όπως και στην προηγούμενη, είναι πιθανό το κράτος μέλος να υποχρεωθεί να τροποποιήσει το αρχικό σχέδιο ενίσχυσης.

γ) Υπό όρους απόφαση

Στην περίπτωση αυτή η Επιτροπή θεωρεί ότι το μέτρο **είναι κρατική ενίσχυση συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά, μόνον εφόσον τηρεί κάποιους όρους**. Σε μία τέτοια απόφαση η Επιτροπή μπορεί να θεσπίσει υποχρεώσεις, για να ελέγχει την τήρηση της απόφασής της.

Εάν χορηγήσετε την ενίσχυση παραβιάζοντας τους όρους ή τις υποχρεώσεις που η Επιτροπή σας έχει θέσει με μία υπό όρους απόφαση, τότε η ενίσχυση αυτή θεωρείται παράνομη, με αποτέλεσμα η Επιτροπή αλλά και κάθε άλλο κράτος μέλος να μπορούν να προσφύγουν για το λόγο αυτό εναντίον της Ελλάδας απευθείας στο ΔΕΕ, κατά παρέκκλιση των άρθρων 258 και 259 ΣΛΕΕ.

Εάν οι όροι ή οι υποχρεώσεις αφορούν την επιχείρηση που λαμβάνει την ενίσχυση, τότε η μη τήρησή τους από την επιχείρηση καθιστά την ενίσχυση καταχρηστική και η Επιτροπή θα κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας, αλλά αυτή τη φορά για καταχρηστική εφαρμογή.

δ) Αρνητική απόφαση

Η Επιτροπή λαμβάνει αρνητική απόφαση, όταν θεωρεί ότι το εξεταζόμενο μέτρο είναι **κρατική ενίσχυση που δεν συμβιβάζεται** με την εσωτερική αγορά.

Στην περίπτωση αυτήν **απαγορεύεται να χορηγήσετε την ενίσχυση**.

Εάν όμως χορηγήσετε την ενίσχυση, παρά την αρνητική απόφαση της Επιτροπής, τόσο η Επιτροπή όσο και κάθε άλλο κράτος μέλος μπορούν να προσφύγουν απευθείας στο ΔΕΕ, κατά παρέκκλιση των άρθρων 258 και 259 ΣΛΕΕ (η προσφυγή στρέφεται κατά της Ελλάδας ως κράτους και όχι κατά της συγκεκριμένης αρχής που χορήγησε την ενίσχυση).

Από τις τέσσερις παραπάνω αποφάσεις, οι τρεις πρώτες εγκρίνουν το εξεταζόμενο μέτρο (πλήρως ή υπό όρους), ενώ η τελευταία το απαγορεύει. Στην πράξη, η Επιτροπή μπορεί να ολοκληρώσει την επίσημη διαδικασία έρευνας με μια απόφαση που μπορεί να είναι τόσο θετική όσο και αρνητική. Αυτό συμβαίνει, όταν ένα μέτρο περιλαμβάνει πολλές ενισχύσεις, οπότε η Επιτροπή αξιολογεί την καθεμία αυτοτελώς και μπορεί να θεωρήσει άλλες συμβατές και άλλες μη συμβατές.

■ Συνολική διάρκεια εξέτασης της ενίσχυσης (προκαταρκτική εξέταση και επίσημη διαδικασία έρευνας)

Σε περίπτωση που μία ενίσχυση ελεγχθεί από την Επιτροπή τόσο στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης όσο και στο πλαίσιο επίσημης διαδικασίας έρευνας, η συνολική διάρκεια εξέτασής της ανέρχεται σε **20 μήνες** (2+18), εκτός εάν συμφωνηθεί με την Επιτροπή η παράταση ή αναστολή της προθεσμίας κάθε σταδίου.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Οι νέες ενισχύσεις δεν μπορούν να τεθούν σε εφαρμογή πριν από την απόφαση της Επιτροπής ότι εγκρίνεται η ενίσχυση.

Η ρήτρα αναστολής ενεργοποιείται από τη στιγμή που κοινοποιείται η νέα ενίσχυση, **συνεχίζεται καθ' όλη τη διάρκεια ελέγχου της συμβατότητάς της (προκαταρκτική εξέταση και επίσημη διαδικασία έρευνας)** και ισχύει μέχρι την έκδοση απόφασης από την Επιτροπή ως προς τη συμβατότητα ή μη της ενίσχυσης (συμπεριλαμβανομένης και της σιωπηρής έγκρισης της ενίσχυσης από την Επιτροπή, όταν παρέλθει άπρακτη η δίμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης).

Αυτό σημαίνει ότι η κίνηση της επίσημης διαδικασίας έρευνας έχει ως αποτέλεσμα να παρατείνει το χρονικό διάστημα, κατά το οποίο η ενίσχυση είναι υπό αναστολή.

■ **Ανάκληση των αποφάσεων της Επιτροπής**

Η Επιτροπή μπορεί να ανακαλέσει μία (εγκριτική) απόφαση που έλαβε είτε κατά την προκαταρκτική εξέταση (απόφαση ότι δεν είναι ενίσχυση, απόφαση για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων) είτε κατά την επίσημη διαδικασία έρευνας (απόφαση ότι δεν είναι ενίσχυση, θετική απόφαση, υπό όρους απόφαση), εάν αυτές βασίσθηκαν σε εσφαλμένες πληροφορίες που υπήρξαν καθοριστικές για την απόφασή της.

Στην περίπτωση αυτήν η Επιτροπή, κατά πρώτον, δίδει την ευκαιρία στο κράτος μέλος να υποβάλει τις παρατηρήσεις του· στη συνέχεια, κινεί την επίσημη διαδικασία έρευνας και, τέλος, λαμβάνει μία νέα οριστική απόφαση.

■ **Δικαστική προσβολή των αποφάσεων της Επιτροπής**

Τα κράτη μέλη ή οποιοσδήποτε ενδιαφερόμενος (συνήθως επιχείρηση ανταγωνίστρια της δικαιούχου μιας ενίσχυσης) μπορούν να προσβάλουν τις αποφάσεις της Επιτροπής ενώπιον του Δικαστηρίου της ΕΕ (ΔΕΕ) και του Γενικού Δικαστηρίου της ΕΕ (ΓεΔΕΕ), π.χ. με προσφυγή ακυρώσεως, προσφυγή παραλείψεως και ασφαλιστικά μέτρα, ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις μπορούν να προσφύγουν και στα εθνικά δικαστήρια.

Σημειώνεται δε ότι, μετά την πρόσφατη αναθεώρηση του Κανονισμού 659/99, η Επιτροπή έχει πλέον τη δυνατότητα, εφόσον κρίνει ότι είναι απαραίτητο για τη συνεπή εφαρμογή των άρθρων 107 και 108 ΣΛΕΕ, και αφού ενημερώσει σχετικά το κράτος μέλος, να υποβάλει αυτεπαγγέλτως γραπτές παρατηρήσεις στα εθνικά δικαστήρια, όταν αυτά εφαρμόζουν τις διατάξεις περί κρατικών ενισχύσεων. Οι παρατηρήσεις αυτές τελούν υπό την επιφύλαξη του άρθρου 267 ΣΛΕΕ και δεν δεσμεύουν νομικά τα εθνικά δικαστήρια.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Τα κράτη μέλη υποχρεούνται να κοινοποιούν όσα σχέδια νέων ενισχύσεων συνιστούν:
 - α) καθεστώτα ενισχύσεων
 - β) ατομικές ενισχύσεις
 - γ) μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται κατ' εφαρμογήν εγκεκριμένου καθεστώτος, σε ορισμένες μόνο περιπτώσεις (κατ' εξαίρεση του γενικού κανόνα για μη κοινοποίησή τους)
- Δεν χρειάζεται να κοινοποιείτε:
 - α) κατά κανόνα, τις μεμονωμένες ενισχύσεις που δίδονται κατ' εφαρμογήν εγκεκριμένου καθεστώτος
 - β) όσες ενισχύσεις υπάγονται σε Κανονισμούς και Αποφάσεις που επιτρέπουν την απαλλαγή από την κοινοποίηση
 - γ) τις τροποποιήσεις καθαρά τυπικού ή διοικητικού χαρακτήρα στις υφιστάμενες ενισχύσεις, που δεν επηρεάζουν την αξιολόγηση του συμβιβάσιμου
 - δ) τις αυξήσεις του προϋπολογισμού υφιστάμενου καθεστώτος μέχρι ποσοστό 20%
- Η ενίσχυση, που δεν έχει κοινοποιηθεί ή που κοινοποιήθηκε, αλλά εφαρμόστηκε πριν λάβει την έγκριση της Επιτροπής, ή που δεν κοινοποιήθηκε λόγω εσφαλμένης υπαγωγής της σε απαλλακτικό Κανονισμό, χαρακτηρίζεται παράνομη
- Από τη στιγμή που κοινοποιήσατε την ενίσχυση και μέχρι να την εγκρίνει η Επιτροπή, δεν μπορείτε να εφαρμόσετε την ενίσχυση (ρήτρα αναστολής)
- Από τη στιγμή που η νέα ενίσχυση εγκρίνεται από την Επιτροπή θεωρείται υφιστάμενη
- Η ενίσχυση πρέπει να κοινοποιείται όσο βρίσκεται ακόμη σε μορφή σχεδίου
- Εάν παραλείψετε να κοινοποιήσετε, οι συνέπειες για την Ελλάδα και για το δικαιούχο της ενίσχυσης είναι ιδιαίτερα επιζήμιες
- Σε κάθε περίπτωση, που έχετε αμφιβολίες εάν ένα μέτρο αποτελεί ή όχι κρατική ενίσχυση, συνιστάται να το κοινοποιείτε στην Επιτροπή
- Υποχρέωση κοινοποίησης έχετε ανεξαιρέτως, σε κάθε περίπτωση που υπάρχει ενίσχυση, ακόμη και αν είστε βέβαιοι ότι αυτή θα εγκριθεί ως συμβιβάσιμη από την Επιτροπή

- Φροντίζετε να κάνετε σωστά πλήρη κοινοποίηση στα ειδικά έντυπα και να την αποστείλετε μέσω του συστήματος SANI στην Επιτροπή
- Αποφεύγοντας να υποβάλετε πλήρη στοιχεία για την ενίσχυση στην Επιτροπή, απλώς και μόνο χρονοτριβείτε, αφού καθυστερεί να ξεκινήσει η διαδικασία προκαταρκτικής εξέτασης, λόγω μη πλήρους κοινοποίησης
- Αρμόδιες να κοινοποιήσουν το σχέδιο ενίσχυσης στην Επιτροπή είναι η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ), σε συνεργασία με τις Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων
- Η Κεντρική Μονάδα του ΥΠΟΙΚ (ΚεΜΚΕ) και οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων ζητούν την εξειδικευμένη συνδρομή της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ για το χαρακτηρισμό μιας ενίσχυσης ως νέας, υφιστάμενης, παράνομης κλπ., για τη δυνατότητα ή μη ένταξής της σε απαλλακτικό Κανονισμό/Απόφαση και, γενικότερα, για διευκρινίσεις επί της διαδικασίας ελέγχου των νέων ενισχύσεων (πότε πρέπει να κοινοποιήσουν, πότε μπορούν να χορηγήσουν την ενίσχυση κλπ.)

σχετικά με την προκαταρκτική εξέταση:

- Κατά την προκαταρκτική εξέταση, που διαρκεί 2 μήνες, η Επιτροπή λαμβάνει είτε απόφαση ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση είτε απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων είτε απόφαση για κίνηση επίσημης διαδικασίας έρευνας
- Εάν η Επιτροπή δεν έχει λάβει απόφαση μετά τη λήξη του διμήνου, το κράτος μπορεί να θέσει σε εφαρμογή την ενίσχυση, αφού ειδοποιήσει σχετικά την Επιτροπή και αυτή δεν λάβει απόφαση εντός 15ημέρου

σχετικά με την επίσημη διαδικασία έρευνας:

- Κατά την επίσημη διαδικασία έρευνας, που διαρκεί 18 μήνες, η Επιτροπή λαμβάνει είτε απόφαση ότι το κοινοποιηθέν μέτρο δεν αποτελεί ενίσχυση είτε θετική απόφαση είτε υπό όρους απόφαση είτε αρνητική απόφαση
- Εφόσον παρέλθει άπρακτη η 18μηνη προθεσμία και εάν το ζητήσει το κράτος μέλος, η Επιτροπή λαμβάνει απόφαση εντός 2 μηνών βάσει των πληροφοριών που διαθέτει. Εν ανάγκη, εφόσον οι πληροφορίες αυτές δεν αρκούν για τη διαπίστωση της συμβατότητας, η Επιτροπή λαμβάνει αρνητική απόφαση
- Η συνολική διαδικασία ελέγχου της ενίσχυσης (προκαταρκτική εξέταση και επίσημη διαδικασία έρευνας) διαρκεί κατ' ανώτατο όριο 20 μήνες (με

δυνατότητα παράτασης), καθ' όλη τη διάρκεια του οποίου η ενίσχυση τελεί υπό αναστολή εφαρμογής

- Σε περίπτωση που το κράτος χορηγήσει την ενίσχυση παραβιάζοντας την υπό όρους απόφαση της Επιτροπής, η ενίσχυση αυτή θεωρείται παράνομη και ελέγχεται σύμφωνα με τη διαδικασία για τις παράνομες ενισχύσεις
- Σε περίπτωση που ο δικαιούχος της ενίσχυσης παραβιάσει την υπό όρους απόφαση της Επιτροπής, κινείται η επίσημη διαδικασία έρευνας για καταχρηστική εφαρμογή
- Σε περίπτωση που χορηγήσετε την ενίσχυση παρόλο που η Επιτροπή εξέδωσε αρνητική απόφαση, η Επιτροπή ή κάθε άλλο κράτος μέλος μπορούν να προσφύγουν κατά της Ελλάδας, κατά παρέκκλιση των άρθρων 258 και 259 ΣΛΕΕ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

■ Σε τι στοχεύει ο έλεγχος των παράνομων ενισχύσεων από την Επιτροπή;

Η Επιτροπή ελέγχει τις παράνομες ενισχύσεις, για να διαπιστώσει κατά πόσον αυτές συμβιβάζονται ή όχι με την εσωτερική αγορά. Με άλλα λόγια, **το γεγονός ότι μία ενίσχυση είναι παράνομη δεν σημαίνει απαραίτητα ότι είναι και μη συμβατή** (βλ. Εισαγωγή). Η τήρηση της διαδικασίας αποτελεί αυτόνομη υποχρέωση του κράτους και δεν αφορά τη συμβατότητα ή μη της ενίσχυσης με την εσωτερική αγορά. Έτσι π.χ. μπορεί μια ενίσχυση να συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά και, συνεπώς, επί της ουσίας να μην υπάρχει πρόβλημα για τη χορήγησή της, αλλά η μη τήρηση της διαδικασίας κοινοποίησης και προηγούμενης έγκρισής της από την Επιτροπή να την καθιστά παράνομη.

Έτσι, λόγω της παρανομίας μιας ενίσχυσης, που προκύπτει από τη μη τήρηση της διαδικασίας κοινοποίησης ή της υποχρέωσης αναστολής, η Επιτροπή συνάγει ορισμένες κυρώσεις. Για να κρίνει, όμως, τη συμβατότητα μιας παράνομης ενίσχυσης, η Επιτροπή ελέγχει το ουσιαστικό περιεχόμενό της.

■ Πώς ελέγχει η Επιτροπή τις παράνομες ενισχύσεις;

- 1)** Κατ' αρχήν η **Επιτροπή πληροφορείται** ότι μία ενίσχυση είναι παράνομη από διάφορες πηγές (είτε αυτεπάγγελα είτε από καταγγελία ανταγωνίστριας

επιχείρησης είτε από τον Τύπο είτε ως αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Επιτροπής).

- 2) Η Επιτροπή **εξετάζει «αμελλητί»** τις πληροφορίες αυτές, ζητώντας εν ανάγκη από το κράτος μέλος να της υποβάλει **συμπληρωματικές πληροφορίες** μέσα σε εύλογη προθεσμία. Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν παράσχει εμπρόθεσμα τις ζητούμενες πληροφορίες ή τις παράσχει ελλιπώς, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση, με την οποία να απαιτεί την παροχή των πληροφοριών αυτών (πρόκειται για το προσωρινό μέτρο της «διαταγής παροχής πληροφοριών», που αναλύεται παρακάτω). Επιπλέον, η Επιτροπή δύναται να ζητήσει τις πληροφορίες που είναι αναγκαίες για την αξιολόγηση της ενίσχυσης και από άλλα κράτη μέλη ή επιχειρήσεις, μόνον όμως στο στάδιο της επίσημης διαδικασίας έρευνας.
- 3) Ο έλεγχος της Επιτροπής περιλαμβάνει τα ίδια στάδια που ακολουθεί η Επιτροπή και για τις νέες ενισχύσεις, δηλαδή **προκαταρκτική εξέταση** και **επίσημη διαδικασία έρευνας**, και μπορεί να καταλήξει στις ίδιες αποφάσεις που προαναφέρθηκαν για κάθε στάδιο ελέγχου της νέας ενίσχυσης, με τη **σημαντική διαφορά ότι η Επιτροπή δεν υποχρεούται πλέον να τηρήσει τη 2μηνιαία και τη 18μηνιαία προθεσμία**, που ισχύουν για τον έλεγχο των νέων ενισχύσεων (βλ. παραπάνω, Μέρος II, Κεφάλαιο Β).
- 4) Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας και μέχρι να ληφθεί απόφαση για τη συμβατότητα της παράνομης ενίσχυσης, η Επιτροπή μπορεί να λάβει και άλλα **προσωρινά μέτρα** (αναστολή και προσωρινή ανάκτηση), προκειμένου να μη συνεχίζεται η διαταραχή του ανταγωνισμού.
- 5) Επιπλέον, εάν η Επιτροπή κρίνει ότι η παράνομη ενίσχυση είναι και μη συμβατή, μπορεί να λάβει απόφαση για **ανάκτηση** της ενίσχυσης.
- 6) Κατά κανόνα, η Επιτροπή εξετάζει τη συμβατότητα μίας παράνομης ενίσχυσης, με βάση τους κανόνες και τα κριτήρια που ίσχυαν κατά τη χρονική στιγμή χορήγησης της ενίσχυσης. Ωστόσο, δεν αποκλείεται η Επιτροπή να εφαρμόσει και τους κανόνες που ισχύουν κατά τη χρονική στιγμή έκδοσης της απόφασής της. Αυτό ενδεχομένως να έχει δυσμενείς συνέπειες όσον αφορά την αξιολόγηση της συμβατότητας της ενίσχυσης, καθώς δεν είστε σε θέση να γνωρίζετε, εάν θα ισχύουν ευνοϊκότεροι ή δυσμενέστεροι κανόνες κατά τη στιγμή που η Επιτροπή θα λάβει γνώση της παράνομης ενίσχυσης και θα προβεί στην αξιολόγησή της.

Καταγγελία

Δικαίωμα να καταγγείλει στην Επιτροπή μία εικαζόμενη παράνομη ενίσχυση ή μία εικαζόμενη καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης (βλ. παρακάτω, Μέρος II, Κεφάλαιο Δ) έχουν **μόνο τα ενδιαφερόμενα μέρη** (δηλαδή, κάθε κράτος μέλος και κάθε πρόσωπο, επιχείρηση ή ένωση επιχειρήσεων, τα συμφέροντα των οποίων μπορούν να θιγούν από τη χορήγηση μιας ενίσχυσης, όπως είναι οι ανταγωνίστριες επιχειρήσεις και οι επαγγελματικές ενώσεις).

Την καταγγελία υποβάλλει το ενδιαφερόμενο μέρος συμπληρώνοντας ένα **τυποποιημένο έντυπο καταγγελίας** με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες, το οποίο είναι διαθέσιμο στο δικτυακό τόπο της Επιτροπής στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

http://ec.europa.eu/competition/forms/intro_el.html

Σημειώνεται ότι η Επιτροπή έχει ετοιμάσει ένα νέο έντυπο καταγγελίας, το οποίο πρόκειται να τεθεί σε ισχύ.

Η Επιτροπή, εφόσον κρίνει ότι το τυποποιημένο έντυπο καταγγελίας δεν συμπληρώθηκε ορθά ή και καθόλου ή ότι δεν υπάρχουν επαρκείς λόγοι, για να εξετάσει την υποβληθείσα καταγγελία, ενημερώνει τον ενδιαφερόμενο, παρέχοντάς του παράλληλα τη δυνατότητα να υποβάλει τυχόν παρατηρήσεις μέσα σε προθεσμία ενός μήνα. Εφόσον δεν το πράξει, η καταγγελία θεωρείται ότι έχει αποσυρθεί και η Επιτροπή ενημερώνει σχετικά το εμπλεκόμενο κράτος μέλος.

Εάν, αντίθετα, η Επιτροπή θεωρήσει ότι υπάρχουν επαρκείς λόγοι, για να εξετάσει την καταγγελία, το πράττει με βάση την προβλεπόμενη διαδικασία περί παράνομων ενισχύσεων ή περί καταχρηστικής εφαρμογής ενισχύσεων και εκδίδει απόφαση, την οποία αποστέλλει στο εμπλεκόμενο κράτος μέλος. Παράλληλα, χορηγεί αντίγραφο της στον καταγγέλλοντα.

■ Ποια προσωρινά μέτρα μπορεί να λάβει η Επιτροπή στην περίπτωση των παράνομων ενισχύσεων;

Η Επιτροπή μπορεί να λάβει τριών ειδών προσωρινά μέτρα:

α) Διαταγή παροχής πληροφοριών

Τη διαταγή αυτή μπορεί να εκδώσει η Επιτροπή, όταν το κράτος μέλος, για το οποίο έχει στοιχεία ότι χορήγησε την παράνομη ενίσχυση, δεν της παρέχει εμπρόθεσμα τις συμπληρωματικές πληροφορίες που του ζήτησε ή τις παρέχει ελλιπώς.

Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν της παρέχει ούτε τότε τις συμπληρωματικές πληροφορίες, η Επιτροπή δικαιούται να λάβει απόφαση βάσει των διαθέσιμων πληροφοριών.

β) Διαταγή αναστολής

Με το προσωρινό αυτό μέτρο η Επιτροπή διατάσσει το κράτος μέλος, αφού του δώσει τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, να αναστείλει τη χορήγηση της παράνομης ενίσχυσης. Σχετικά, η Επιτροπή δεν χρειάζεται να εξετάσει ούτε να αιτιολογήσει πιθανό κίνδυνο στρέβλωσης του ανταγωνισμού.

Καθώς η αναστολή λειτουργεί μόνο για το μέλλον, είναι αυτονόητο ότι έχει νόημα μόνο για τα καθεστώτα ενισχύσεων που είναι σε ισχύ κατά τη στιγμή ελέγχου της συμβατότητάς τους από την Επιτροπή, καθώς και για τις ατομικές ενισχύσεις και τις μεμονωμένες ενισχύσεις, το ποσό των οποίων δεν έχει ακόμη καταβληθεί στο σύνολό του στο δικαιούχο.

γ) Διαταγή προσωρινής ανάκτησης

Η Επιτροπή μπορεί, αφού δώσει στο κράτος μέλος τη δυνατότητα να υποβάλει τις παρατηρήσεις του, να το διατάξει να ανακτήσει προσωρινά την παράνομη ενίσχυση, αλλά μόνον εφόσον πληρούνται **σωρευτικά τα εξής τρία κριτήρια**:

- i) δεν υπάρχουν αμφιβολίες ότι το συγκεκριμένο μέτρο αποτελεί ενίσχυση,
- ii) επιβάλλεται να αναληφθεί επείγουσα δράση και
- iii) υπάρχει σοβαρός κίνδυνος να προξενηθεί ουσιώδης και ανεπανόρθωτη ζημία σε ανταγωνιστή.

Επειδή είναι πολύ δύσκολο να συντρέχουν ταυτόχρονα και τα τρία κριτήρια, για να εκδώσει η Επιτροπή τη διαταγή αυτήν, **δεν εφαρμόζεται συχνά στην πράξη**.

Σε κάθε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με μία από τις δύο τελευταίες διαταγές (αναστολής και προσωρινής ανάκτησης), η Επιτροπή μπορεί να προσφύγει απευθείας στο ΔΕΕ, και να του ζητήσει να διαπιστώσει ότι αυτή η μη συμμόρφωση αποτελεί παράβαση της Συνθήκης.

■ Συνέπεια εάν μία παράνομη ενίσχυση κριθεί ασυμβίβαστη: Ανάκτηση

Εάν η Επιτροπή καταλήξει ότι μια παράνομη ενίσχυση δεν συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά, εκδίδει αρνητική απόφαση, με την οποία ζητά από το κράτος, αφενός, **να παύσει εφεξής τη χορήγησή της** και, αφετέρου, να λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την **ανάκτησή της** από το δικαιούχο.

Συνεπώς, για να ζητήσει η Επιτροπή την ανάκτηση, θα πρέπει η ενίσχυση να είναι οπωσδήποτε και παράνομη και ασυμβίβαστη.

Ως ανάκτηση νοείται η αναδρομική αναζήτηση του οικονομικού πλεονεκτήματος από την επιχείρηση που ωφελήθηκε παρανόμως. Εάν, για παράδειγμα, η ενίσχυση χορηγήθηκε παράνομα μέσω ατομικής διοικητικής πράξης, τότε η υποχρέωση ανάκτησης έγκειται στην ανάκληση της πράξης αυτής και στην επιστροφή των ποσών που αποκόμισε η επιχείρηση, και μάλιστα αναδρομικά.

Στόχος της ανάκτησης είναι να επανέλθει η κατάσταση που υπήρχε στην αγορά πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης και να εξαφανιστεί κάθε οικονομικό όφελος που συνδέεται με αυτήν, γι' αυτό και πρέπει να ανακτηθεί όλο το αρχικό ποσό εντόκως. Η Επιτροπή αναλύει λεπτομερώς, στην Ανακοίνωσή της για την ανάκτηση [ΕΕ 2007 C 272/04], τόσο την πολιτική της όσο και τον τρόπο, με τον οποίο τα κράτη μέλη οφείλουν να εκτελούν τις αποφάσεις ανάκτησης.

■ Υπάρχουν εξαιρέσεις από την υποχρέωση ανάκτησης;

Οι περιπτώσεις, όπου η Επιτροπή δεν μπορεί να ζητήσει την ανάκτηση μιας παράνομης και ασυμβίβαστης ενίσχυσης, είναι οι εξής:

- 1) Εάν η ανάκτηση **αντίκειται σε κάποια γενική αρχή του ενωσιακού δικαίου.**** Πρόκειται ιδίως για τις αρχές της **δικαιολογημένης εμπιστοσύνης** και της **ασφάλειας δικαίου**. Σημειώνεται ότι οι εν λόγω αρχές ερμηνεύονται πολύ περιοριστικά από τα ενωσιακά δικαστήρια και **η εξαίρεση αυτή σπάνια εφαρμόζεται στην πράξη.** Η Επιτροπή θεωρεί πως μόνο για τις περιπτώσεις εκείνες, όπου η ίδια δημιούργησε την πεποίθηση στο λήπτη της ενίσχυσης ότι η ενίσχυση είναι νόμιμη (π.χ. σε περιπτώσεις, όπου η τελευταία εγκρίθηκε κατόπιν σφάλματος της Επιτροπής), μπορεί η δικαιολογημένη εμπιστοσύνη του λήπτη να δικαιολογήσει τη μη εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης. Αντίθετα, η συμπεριφορά του κράτους, έστω και αν έχει δημιουργήσει εύλογες προσδοκίες προς το λήπτη ότι η ενίσχυση που του χορηγείται είναι νόμιμη, δεν θεωρείται ότι συνιστά λόγο δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, που επιτρέπει στο κράτος να μην αναζητήσει την παράνομη ενίσχυση.
- 2) Εάν έχει παρέλθει η προθεσμία παραγραφής για την ανάκτηση,** δηλαδή δέκα έτη από τη χορήγηση της ενίσχυσης. Στην περίπτωση αυτή η ενίσχυση καθίσταται υφιστάμενη (βλ. παραπάνω, Μέρος II, Κεφάλαιο Α). Και αυτή η εξαίρεση **εφαρμόζεται σπανιότατα,** γιατί κάθε διαδικαστική ενέργεια της Επιτροπής σε σχέση με την παράνομη ενίσχυση διακόπτει την προθεσμία παραγραφής και αυτή αρχίζει να προσμετράται από την αρχή. Επίσης, για κάθε μεμονωμένη ενίσχυση που χορηγείται βάσει καθεστώτος, η προθεσμία των δέκα ετών αρχίζει από την ημερομηνία χορήγησης της συγκεκριμένης ενίσχυσης στο δικαιούχο, δηλαδή από την έκδοση της σχετικής εγκριτικής

απόφασης των εθνικών αρχών, και όχι από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του καθεστώτος.

■ **Πότε δικαιούνται τα κράτη μέλη να αρνηθούν την εφαρμογή της απόφασης ανάκτησης;**

Μόνον εάν υπάρχει απόλυτη αδυναμία ανάκτησης. Ο λόγος αυτός ευδοκιμεί, μόνον όταν το κράτος αντιμετωπίζει ανυπέρβλητες δυσχέρειες κατά την εφαρμογή της απόφασης ανάκτησης, για τις οποίες οφείλει να ενημερώσει σχετικά την Επιτροπή και να προτείνει εναλλακτικές λύσεις για την αντιμετώπισή τους.

Παρότι τα κράτη συχνά επικαλούνται απόλυτη αδυναμία ανάκτησης, **σπάνια ο ισχυρισμός τους γίνεται δεκτός από τα ενωσιακά όργανα.** Ειδικότερα, δυσκολίες νομικής, πολιτικής, οικονομικής ή κοινωνικής φύσης δεν λαμβάνονται υπόψη. Επίσης, δυσκολίες ρευστότητας, ο κίνδυνος πτώχευσης της επιχείρησης ή θέσεώς της σε εκκαθάριση, ο ισχυρισμός ότι οι επιχειρήσεις-αποδέκτες της ενίσχυσης είναι υπερβολικά πολλές σε αριθμό, ο μη λεπτομερειακός καθορισμός του επιστρεπτέου ποσού στην απόφαση της Επιτροπής δεν συνιστούν κατά πάγια νομολογία απόλυτη αδυναμία ανάκτησης.

■ **Εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης από το κράτος μέλος**

Η απόφαση της Επιτροπής για ανάκτηση της ενίσχυσης είναι, όπως όλες οι αποφάσεις της, **δεσμευτική** και το κράτος οφείλει να προσπαθήσει όσο πιο **άμεσα και αποτελεσματικά** να ανακτήσει την ενίσχυση. Η εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης πραγματοποιείται «αμελλητί» και **σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία**. Αυτό σημαίνει ότι:

- Οι εθνικές αρχές θα πρέπει να εξετάζουν προσεκτικά όλες τις δυνατότητες που προσφέρει η εθνική νομοθεσία και **να επιλέγουν τη διαδικασία που έχει τις περισσότερες πιθανότητες να οδηγήσει στην άμεση εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης.** Για παράδειγμα, εάν η ενίσχυση έχει χορηγηθεί μέσω διοικητικής πράξης, τότε, μετά την ανάκληση της πράξης αυτής, η αναζήτηση των χορηγηθέντων ποσών θα γίνει κατά των Κώδικα Εισπράξεως Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ, ν.δ. 356/74). Επισημαίνεται ότι η επιστροφή των οφειλόμενων ποσών από τους δικαιούχους της παράνομης ενίσχυσης σε δόσεις δεν αποτελεί επαρκώς αποτελεσματικό τρόπο εκτέλεσης της απόφασης ανάκτησης, αλλά πρέπει να πραγματοποιείται με εφάπαξ καταβολή.
- **Οποιαδήποτε εθνική διάταξη καθυστερεί, αναστέλλει ή εμποδίζει την ανάκτηση, έτσι ώστε αυτή να την καθιστά αδύνατη στην πράξη, θα πρέπει να μείνει ανεφάρμοστη,** γιατί παραβιάζει τον Κανονισμό 659/1999. Για παράδειγμα, εθνικοί κανόνες περί παραγραφής ή αποκλειστικές προθεσμίες

περί ανάκλησης ατομικών διοικητικών πράξεων, που εμποδίζουν την ορθή εφαρμογή της απόφασης της Επιτροπής για ανάκτηση, θα πρέπει να μην εφαρμόζονται στην προκειμένη περίπτωση. Επειδή η μη εφαρμογή των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας από τις αρμόδιες αρχές, λόγω της υπεροχής των ενωσιακών κανόνων για την ανάκτηση, εμφανίζει προφανείς πρακτικές δυσκολίες, συνιστάται η τροποποίησή των εθνικών διατάξεων, προκειμένου να διασφαλισθούν τόσο η αποτελεσματική εκτέλεση των αποφάσεων ανάκτησης όσο και η ασφάλεια δικαίου σε εθνικό επίπεδο.

■ Προθεσμία εκτέλεσης της απόφασης ανάκτησης

Οι αποφάσεις ανάκτησης παρέχουν στα κράτη μέλη δύο διαφορετικές προθεσμίες:

- α) προθεσμία δύο μηνών** από την έναρξη ισχύος της απόφασης ανάκτησης, μέσα στην οποία το κράτος πρέπει **να ενημερώσει την Επιτροπή** για τα μέτρα που έλαβε ή σχεδιάζει να λάβει για την εκτέλεσή της και
- β) προθεσμία τεσσάρων μηνών** από την έναρξη ισχύος της απόφασης ανάκτησης, μέσα στην οποία πρέπει να έχει **εκτελέσει την απόφαση ανάκτησης**.

Διευκρινίζεται ότι η 2μηνη προθεσμία για την υποχρέωση του κράτους μέλους προς ενημέρωση της Επιτροπής συνυπολογίζεται εντός της 4μηνης προθεσμίας για την εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης και δεν την προσαυξάνει.

Εάν ένα κράτος μέλος αντιμετωπίζει σοβαρές δυσχέρειες και δεν μπορεί να τηρήσει μια από τις παραπάνω προθεσμίες, πρέπει να ενημερώσει σχετικά την Επιτροπή, παρέχοντας την κατάλληλη αιτιολόγηση. Σε μια τέτοια περίπτωση, η Επιτροπή έχει τη δυνατότητα να παρατείνει την προθεσμία, βάσει της αρχής της καλόπιστης συνεργασίας.

■ Υπόχρεος προς επιστροφή της ενίσχυσης

Η απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής προσδιορίζει στο μέτρο του δυνατού τις επιχειρήσεις από τις οποίες πρέπει να ανακτηθεί η ενίσχυση (υπόχρεοι). Ωστόσο, η Επιτροπή δεν υποχρεούται να προσδιορίσει τους υποχρέους, όταν κάτι τέτοιο δεν είναι εφικτό (όπως π.χ. στην περίπτωση απόφασης ανάκτησης σχετικά με καθεστώτα ενισχύσεων), οπότε αυτό αποτελεί ευθύνη των εθνικών αρχών, που είναι και σε καλύτερη θέση να ανεύρουν αυτά τα στοιχεία. Επιπρόσθετα, εάν διαπιστωθεί ότι, κατά τη διάρκεια εφαρμογής της, η ενίσχυση ωφέλησε πραγματικά και άλλες επιχειρήσεις εκτός από τον αρχικό δικαιούχο της, η επιστροφή της ενίσχυσης θα πρέπει **να αναζητηθεί και από τους πραγματικά ωφεληθέντες**.

Σε περίπτωση που ο υπόχρεος προς επιστροφή της ενίσχυσης τελεί υπό **πτώχευση**, η ανάκτηση μπορεί να επιτευχθεί, εφόσον οι εθνικές αρχές καταχωρίσουν αμέσως τα ποσά της ανάκτησης στον πίνακα των απαιτήσεων της πτωχευτικής περιουσίας, ενεργώντας όπως ακριβώς θα ενεργούσε και ένας ιδιώτης πτωχευτικός πιστωτής. Οι εθνικές διαδικασίες πτώχευσης θα πρέπει να εφαρμόζονται με γνώμονα το συμφέρον της Ένωσης και στόχο την άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή της απόφασης ανάκτησης.

■ Ποσό που πρέπει να ανακτηθεί

Η απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής είτε προσδιορίζει το ακριβές ποσό της ενίσχυσης που πρέπει να ανακτηθεί είτε περιλαμβάνει απλώς πληροφορίες που επιτρέπουν στις εθνικές αρχές να προσδιορίσουν αυτό το ποσό. Σε κάθε περίπτωση, εάν η Επιτροπή δεν μπορεί να προσδιορίσει το ακριβές ποσό της ενίσχυσης που πρέπει να ανακτηθεί, επειδή δεν έχει στη διάθεσή της τα απαραίτητα στοιχεία, αυτό αποτελεί ευθύνη των αρμόδιων εθνικών αρχών.

Εκτός από το **αρχικό ποσό** της ενίσχυσης, πρέπει να ανακτηθούν **και οι τόκοι** από την ημέρα που η παράνομη ενίσχυση τέθηκε στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι την ημερομηνία της πραγματικής επιστροφής του ποσού της ενίσχυσης. Το **επιτόκιο ανάκτησης** υπολογίζεται χρησιμοποιώντας το επιτόκιο αναφοράς που καθορίζεται σε ετήσια βάση για τα κράτη μέλη από την Επιτροπή, προσαυξημένο κατά 100 μονάδες βάσης. Τα ετήσια επιτόκια αναφοράς και τυχόν τροποποιήσεις αυτών δημοσιεύονται στην Επίσημη Εφημερίδα της ΕΕ, όπως επίσης και στο διαδικτυακό τόπο της ΓΔ Ανταγωνισμού:

http://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/reference_rates.html

■ Ποιες είναι οι υποχρεώσεις των εθνικών αρχών σχετικά με την ανάκτηση;

Βάσει των παραπάνω, οι εθνικές αρχές οφείλουν να ενεργήσουν ως εξής, προκειμένου να εκτελέσουν ορθώς την απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής:

1) Υποχρέωση ενημέρωσης της Επιτροπής

Μέσα σε **δύο μήνες από την κοινοποίηση της απόφασης ανάκτησης**, θα πρέπει **να λάβετε τα παρακάτω μέτρα**:

- να καθορίσετε τη μέθοδο ανάκτησης
- να προσδιορίσετε τους υποχρέους προς επιστροφή της ενίσχυσης (στην περίπτωση των καθεστώτων)
- να καθορίσετε το ποσό της ενίσχυσης και των τόκων

- να στείλετε αντίγραφο της απόφασης της Επιτροπής στον υπόχρεο προς επιστροφή, με πρόσκληση για καταβολή του οφειλόμενου ποσού εντός ορισμένης προθεσμίας
- να ενημερώσετε την Επιτροπή για όλα τα παραπάνω μέτρα που σχεδιάζετε να λάβετε και να της κοινοποιήσετε τα αποδεικτικά στοιχεία των ενεργειών αυτών

2) Υποχρέωση εκτέλεσης της απόφασης ανάκτησης

Μέσα σε **τέσσερις μήνες από την κοινοποίηση της απόφασης ανάκτησης**, θα πρέπει (εκτός από τις παραπάνω ενέργειες, που θα πρέπει να έχουν ολοκληρωθεί εντός του πρώτου διμήνου):

- να ανακτήσετε πλήρως τα ποσά της ενίσχυσης και τους τόκους, δηλαδή να έχετε εκτελέσει την απόφαση της Επιτροπής
- να παράσχετε στην Επιτροπή αποδεικτικά στοιχεία για την εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης

3) Υποχρέωση αναστολής χορήγησης νέων ενισχύσεων (αρχή Deggendorf)

Τέλος, βάσει της αρχής Deggendorf, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να **αναστείλουν τη χορήγηση νέας συμβιβάσιμης ενίσχυσης** σε δικαιούχο, εις βάρος του οποίου εκκρεμεί εκτέλεση προηγούμενης απόφασης ανάκτησης της Επιτροπής, **μέχρι να επιστραφεί η παλαιά παράνομη και ασυμβίβαστη ενίσχυση**. Η αρχή Deggendorf έχει ενσωματωθεί και στην εθνική νομοθεσία, με τη διάταξη του άρθρου πρώτου, Παράγραφος Β', Υποπαράγραφος Β.10, σημείο 4 του Ν. 4152/2013. Άρα, **κάθε φορά που πρόκειται να χορηγήσετε νέα ενίσχυση σε κάποια επιχείρηση, πρέπει να ελέγχετε εάν εκκρεμεί εις βάρος της ανάκτηση προηγούμενης ενίσχυσης** και, εάν κάτι τέτοιο ισχύει, να αναστείλετε την καταβολή της νέας ενίσχυσης μέχρι να βεβαιωθείτε ότι η εν λόγω επιχείρηση έχει επιστρέψει την προηγούμενη παράνομη ενίσχυση, περιλαμβανομένων και τυχόν οφειλόμενων τόκων στο πλαίσιο της ανάκτησης.

■ **Τι συμβαίνει σε περίπτωση που το κράτος δεν εκτελέσει ορθά την απόφαση ανάκτησης;**

Αν το **κράτος μέλος δεν συμμορφωθεί με την απόφαση ανάκτησης**, υπό την έννοια ότι δεν κατέβαλε όλες τις αναγκαίες προσπάθειες και δεν κατόρθωσε να ανακτήσει εμπρόθεσμα την ενίσχυση, η Επιτροπή ή οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος μπορούν να ασκήσουν ενώπιον του ΔΕΕ **απευθείας προσφυγή για παράβαση υποχρέωσης**, που συνίσταται στη μη συμμόρφωση με την απόφαση

ανάκτησης της Επιτροπής, κατά παρέκκλιση των άρθρων 258 και 259 ΣΛΕΕ (άρθρο 108 παρ. 2 εδάφ. β' ΣΛΕΕ).

Εάν το ΔΕΕ καταδικάσει το κράτος για μη εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης της Επιτροπής και, στη συνέχεια, **το κράτος δεν εφαρμόσει την απόφαση του ΔΕΕ**, τότε η Επιτροπή το καλεί να συμμορφωθεί εντός συγκεκριμένης προθεσμίας με τη δικαστική απόφαση και, εφόσον το τελευταίο δεν το πράξει, μπορεί να προσφύγει εκ νέου απευθείας στο ΔΕΕ, αφού καλέσει το κράτος να υποβάλει παρατηρήσεις, ζητώντας να επιβληθεί **χρηματική ποινή στο κράτος**, σύμφωνα με το άρθρο 260 παρ. 2 ΣΛΕΕ.

■ Δικαστική προσβολή της διαδικασίας ανάκτησης

1. Κατά της απόφασης ανάκτησης

α) Προσφυγή ακυρώσεως

Το κράτος μέλος ή ένα ενδιαφερόμενο μέρος μπορούν να προσφύγουν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου (ΓεΔΕΕ), προκειμένου να ακυρώσουν την απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής. Ωστόσο, **επειδή η άσκηση προσφυγής ακυρώσεως δεν έχει ανασταλτικό αποτέλεσμα, η υποχρέωση ανάκτησης εξακολουθεί να ισχύει**. Έτσι, το κράτος μέλος οφείλει να ανακτήσει άμεσα την ενίσχυση, χωρίς να περιμένει την κρίση του ΓεΔΕΕ επί της ουσίας της υπόθεσης, έστω και αν ελπίζει ότι θα ακυρωθεί η απόφαση ανάκτησης της Επιτροπής.

β) Αναστολή εκτέλεσης

Επειδή, όπως προαναφέρθηκε, η παραπάνω προσφυγή ακυρώσεως δεν έχει από μόνη της ανασταλτικό αποτέλεσμα, η αναστολή της εκτέλεσης της απόφασης ανάκτησης μπορεί να ζητηθεί με ξεχωριστή αίτηση που θα συνοδεύει την προσφυγή ακυρώσεως και θα ζητά να ανασταλεί η διαδικασία ανάκτησης, ως **ασφαλιστικό μέτρο σύμφωνα με τη διαδικασία του άρθρου 278 ΣΛΕΕ**. Σχετικά, πρέπει να αποδειχθεί ο επείγων χαρακτήρας του μέτρου και να προταθούν πραγματικοί και νομικοί ισχυρισμοί που δικαιολογούν, εκ πρώτης όψεως, τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Η εκτέλεση της απόφασης ανάκτησης μπορεί να ανασταλεί, μόνον εάν το ΓεΔΕΕ διατάξει την αναστολή ανάκτησης μέχρι την έκδοση της απόφασής του επί της προσφυγής ακυρώσεως· κάτι που, όμως, συμβαίνει σπανιότατα. Δηλαδή, **δίχως τη ρητή δικαστική απόφαση του ΔΕΕ, δεν μπορείτε να αναστείλετε τη διαδικασία ανάκτησης, στηριζόμενοι απλώς στο γεγονός ότι η υπόθεση εκκρεμεί στα αρμόδια δικαστήρια**.

2. Κατά του εθνικού μέτρου που εφαρμόζει την απόφαση ανάκτησης

Ο υπόχρεος προς επιστροφή μπορεί μεν να προσβάλει στα εθνικά δικαστήρια το εθνικό μέτρο που εφαρμόζει την απόφαση ανάκτησης, αλλά τα εθνικά δικαστήρια μπορούν να αναστείλουν τη διαδικασία εκτέλεσης υπό πολύ αυστηρές προϋποθέσεις (τροποποίηση του άρθρου 202 Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας από το άρθρο πρώτο, Παράγραφος Β', Υποπαράγραφος Β.10, σημείο 6 του Ν. 4152/2013).

- **Ποιες συνέπειες υπάρχουν, όταν η Επιτροπή αποφανθεί ότι μια παράνομη ενίσχυση είναι συμβατή;**

Εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι η παράνομη ενίσχυση είναι συμβατή, τότε **δεν μπορεί να διατάξει την ανάκτησή της**. Η αρχική παράνομη αυτή ενίσχυση, από τη στιγμή που κρίθηκε συμβατή, λογίζεται ως υφιστάμενη ενίσχυση.

Ειδικά, όμως, για την περίπτωση που ένα καθεστώς ενισχύσεων εφαρμόστηκε πριν εγκριθεί από την Επιτροπή, αλλά στη συνέχεια κρίθηκε συμβιβάσιμο, η Επιτροπή έχει την άποψη ότι οι μεμονωμένες ενισχύσεις, που έχουν δοθεί κατ' εφαρμογήν του καθεστώτος και πριν αυτό κριθεί συμβιβάσιμο, δεν καλύπτονται από τη συμβατότητα του καθεστώτος, αλλά θα υπαχθούν σε ξεχωριστό έλεγχο, σαν να ήταν ατομικές ενισχύσεις που χορηγήθηκαν παράνομα.

Πάντως, για το ενδιάμεσο διάστημα από την πραγματική χορήγηση της ενίσχυσης μέχρι την τελική απόφαση της Επιτροπής που διαπιστώνει τη συμβατότητά της, η Επιτροπή μπορεί ενδεχομένως να επιβάλει στο κράτος να απαιτήσει τόκους από την ενισχυθείσα επιχείρηση.

- **Ποιες είναι, συνεπώς, οι βασικές διαφορές στις διαδικασίες ελέγχου μεταξύ νέων και παράνομων ενισχύσεων;**

Μια αρχική διαφορά αφορά τον **τρόπο έναρξης της διαδικασίας ελέγχου**: ενώ στις νέες ενισχύσεις ο έλεγχος ξεκινά από τότε που κοινοποιείται η ενίσχυση, στις παράνομες ενισχύσεις η Επιτροπή ξεκινά τον έλεγχο από τότε που θα λάβει οποιαδήποτε πληροφορία για την ύπαρξη πιθανής παράνομης ενίσχυσης, συμπεριλαμβανομένης και της αυτεπάγγελτης εξέτασης.

Η βασική όμως διαφορά έγκειται στις **προθεσμίες ελέγχου**: ενώ στις νέες ενισχύσεις η προκαταρκτική εξέταση πρέπει να ολοκληρωθεί εντός διμήνου και η επίσημη διαδικασία έρευνας εντός δεκαοκταμήνου, **όταν η Επιτροπή ελέγχει παράνομες ενισχύσεις, δεν δεσμεύεται από τις παραπάνω προθεσμίες**. Αυτό βέβαια δεν σημαίνει ότι η Επιτροπή μπορεί επ' αόριστον να εξετάζει μια παράνομη

ενίσχυση· οφείλει να ολοκληρώσει τον έλεγχο της απλώς μέσα σε εύλογη προθεσμία και όχι εντός των παραπάνω συγκεκριμένων προθεσμιών.

Μόνον εφόσον το κράτος, ενόσω ακόμη διαρκεί ο έλεγχος της παράνομης ενίσχυσης, ανακτήσει την ενίσχυση από τον υπόχρεο, είτε υπακούοντας σε διαταγή προσωρινής ανάκτησης είτε με δική του πρωτοβουλία, η Επιτροπή δεσμεύεται να λάβει την απόφασή της μέσα στις προθεσμίες που ισχύουν για τις κοινοποιούμενες ενισχύσεις, καθώς θεωρείται ότι η ανάκτηση έχει αποκαταστήσει τα πράγματα σε κατάσταση αντίστοιχη της κοινοποίησης μιας νέας ενίσχυσης.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Η Επιτροπή ελέγχει τις παράνομες ενισχύσεις, για να διαπιστώσει εάν συμβιβάζονται ή όχι με την εσωτερική αγορά
- Μία παράνομη ενίσχυση δεν είναι απαραίτητα και μη συμβατή
- Στις παράνομες ενισχύσεις η Επιτροπή διαθέτει αυξημένες εξουσίες ελέγχου:
 - α) δεν υποχρεούται να τηρήσει τη δίμηνη και τη δεκαοκτάμηνη προθεσμία της προκαταρκτικής εξέτασης και της επίσημης διαδικασίας έρευνας αντίστοιχα, που ισχύουν κατά τον έλεγχο των νέων ενισχύσεων
 - β) καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου μπορεί να λάβει προσωρινά μέτρα (διαταγή παροχής πληροφοριών, διαταγή αναστολής, διαταγή προσωρινής ανάκτησης)
 - γ) μπορεί να επιβάλει την έντοκη ανάκτηση της παράνομης ενίσχυσης που κρίθηκε μη συμβατή
 - δ) μπορεί, τέλος, να εξετάσει την παράνομη ενίσχυση, με βάση τους κανόνες που ίσχυαν τόσο κατά τη στιγμή χορήγησής της όσο και μεταγενέστερα, κατά τη στιγμή έκδοσης της απόφασης
- Η Κεντρική Μονάδα (ΚεΜΚΕ) και οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων ζητούν την εξειδικευμένη συνδρομή της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ ως προς τους ισχυρισμούς που μπορούν βάσιμα να προβάλουν τόσο κατά τη διάρκεια ελέγχου μιας παράνομης ενίσχυσης όσο και προς αντίκρουση της απόφασης ανάκτησης, καθώς και για διευκρινίσεις ως προς τον ορθό τρόπο ανάκτησης κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΗΣ ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

■ Σε τι στοχεύει ο έλεγχος της καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης από την Επιτροπή;

Όπως προκύπτει και από το σχετικό ορισμό (βλ. παραπάνω, Μέρος II, Κεφάλαιο Α), για να υπάρχει καταχρηστική εφαρμογή μιας ενίσχυσης, πρέπει να προϋπάρχει απόφαση της Επιτροπής που να εγκρίνει την ενίσχυση (η οποία μπορεί να είναι είτε απόφαση για μη διατύπωση αντιρρήσεων είτε θετική απόφαση είτε υπό όρους απόφαση)· να έχει, δηλαδή, προϋπάρξει τουλάχιστον η προκαταρκτική εξέταση της ενίσχυσης.

Διευκρινίζεται και πάλι ότι, όταν ο Κανονισμός 659/1999 αναφέρεται στην «καταχρηστική εφαρμογή», για την οποία και προβλέπει την παρούσα διαδικασία ελέγχου, εννοεί **μόνον εκείνην, όπου υπεύθυνος για την κατάχρηση είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης**· ενώ, όταν υπεύθυνο για την κατάχρηση είναι το κράτος, επειδή δεν τηρεί τους όρους της εγκριτικής απόφασης της Επιτροπής, εφαρμόζεται η διαδικασία ελέγχου που ισχύει για τις παράνομες ενισχύσεις.

■ Πώς ελέγχει η Επιτροπή την καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης;

Επειδή η καταχρηστική εφαρμογή μιας ενίσχυσης έχει παρόμοια αποτελέσματα για τον ανταγωνισμό με εκείνα μιας παράνομης ενίσχυσης, η διαδικασία ελέγχου είναι κατ' αρχήν παρόμοια με αυτή των παράνομων ενισχύσεων.

Ο έλεγχος της καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης ακολουθεί, συνεπώς, και εν προκειμένω την εξής σειρά:

- 1) Η Επιτροπή πληροφορείται** την καταχρηστική εφαρμογή μιας ενίσχυσης από διάφορες πηγές (είτε αυτεπάγγελα είτε από καταγγελία ανταγωνίστριας επιχείρησης είτε από τον Τύπο είτε ως αποτέλεσμα συνεργασίας μεταξύ εθνικών δικαστηρίων και Επιτροπής).
- 2) Η Επιτροπή εξετάζει «αμελλητί»** τις πληροφορίες αυτές, ζητώντας εν ανάγκη από το κράτος μέλος να της υποβάλει συμπληρωματικές πληροφορίες μέσα σε εύλογη προθεσμία. Σε περίπτωση που το κράτος μέλος δεν παράσχει εμπρόθεσμα τις ζητούμενες πληροφορίες ή τις παράσχει ελλιπώς, η Επιτροπή μπορεί να εκδώσει απόφαση, με την οποία να απαιτεί την παροχή των πληροφοριών αυτών (προσωρινό μέτρο της «διαταγής παροχής πληροφοριών»).
- 3) Η Επιτροπή οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας**, για να διαπιστώσει εάν υπάρχει καταχρηστική εφαρμογή. Μπορεί, μάλιστα, να ζητήσει

από άλλα κράτη μέλη ή επιχειρήσεις να της παρέχουν τις πληροφορίες που θεωρεί αναγκαίες για την αξιολόγηση της ενίσχυσης.

- 4) Καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας (και όχι απαραίτητα από την αρχή) και μέχρι η Επιτροπή να εκδώσει την απόφασή της, μπορεί να λάβει το **προσωρινό μέτρο της αναστολής της ενίσχυσης**, προκειμένου να μην διατηρείται η διαταραχή του ανταγωνισμού.
- 5) Εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι ο δικαιούχος εφάρμοσε καταχρηστικά την ενίσχυση που του χορηγήθηκε, μπορεί να ζητήσει την έντοκη ανάκτηση της ενίσχυσης (**απόφαση ανάκτησης**).

■ **Ποιες είναι, συνεπώς, οι βασικές διαφορές στις διαδικασίες ελέγχου μεταξύ παράνομων και καταχρηστικών ενισχύσεων;**

- 1) Στις περιπτώσεις καταχρηστικής εφαρμογής ενίσχυσης, η Επιτροπή **οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας, προκειμένου να αποφανθεί ότι η ενίσχυση εφαρμόζεται καταχρηστικώς**, ενώ στις παράνομες ενισχύσεις μπορεί να αποφασίσει να μην διατυπώσει αντιρρήσεις, χωρίς να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας.
- 2) Επίσης, κατά τη διαδικασία ελέγχου της καταχρηστικής εφαρμογής μιας ενίσχυσης, η Επιτροπή **δεν μπορεί να διατάξει το προσωρινό μέτρο της προσωρινής ανάκτησης**, όπως μπορεί να συμβεί με τις παράνομες ενισχύσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Η διαδικασία για την καταχρηστική εφαρμογή ενίσχυσης εφαρμόζεται, μόνον όταν υπεύθυνος για την κατάχρηση είναι ο δικαιούχος της ενίσχυσης
- Όταν υπεύθυνος για την κατάχρηση είναι το κράτος που χορήγησε την ενίσχυση, υπό την έννοια ότι παραβίασε την απόφαση της Επιτροπής που ενέκρινε την ενίσχυση, τότε εφαρμόζεται η διαδικασία για τις παράνομες ενισχύσεις
- Για να αποφανθεί η Επιτροπή ότι μία ενίσχυση εφαρμόζεται καταχρηστικώς, οφείλει να κινήσει την επίσημη διαδικασία έρευνας
- Καθ' όλη τη διάρκεια του ελέγχου η Επιτροπή μπορεί να λάβει δύο προσωρινά μέτρα (διαταγή παροχής πληροφοριών, διαταγή αναστολής)
- Η Επιτροπή δεν μπορεί να διατάξει την προσωρινή ανάκτηση μιας καταχρηστικής ενίσχυσης (προσωρινό μέτρο)

- Εφόσον η Επιτροπή κρίνει ότι ο δικαιούχος εφάρμοσε καταχρηστικά την ενίσχυση που του χορηγήθηκε, μπορεί να ζητήσει την έντοκη ανάκτηση της ενίσχυσης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΤΩΝ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

■ Σε ποιες υφιστάμενες ενισχύσεις ασκεί η Επιτροπή διαρκή έλεγχο;

Σε διαρκή έλεγχο υποβάλλει η Επιτροπή **μόνο τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων.**

Η διαδικασία αυτή διαφέρει από όλες τις προηγούμενες κατά το ότι ο έλεγχος της Επιτροπής είναι διαρκής, μπορεί δηλαδή να λάβει χώρα ανά πάσα στιγμή για οποιοδήποτε καθεστώς.

Πράγματι, ένα υφιστάμενο καθεστώς ενισχύσεων, που επιτρέπει να χορηγηθούν μελλοντικά μεμονωμένες ενισχύσεις βάσει αυτού, είναι από τη φύση του διαχρονικό και η συμβατότητά του με την εσωτερική αγορά μπορεί πιθανότατα να επηρεασθεί από την εξέλιξη των οικονομικών συνθηκών και την αναθεώρηση των σχετικών ενωσιακών κειμένων. Για το λόγο αυτόν και έχει νόημα να υπόκειται η συμβατότητά του σε συνεχή επίβλεψη και διαρκή έλεγχο από την Επιτροπή.

Εάν, έτσι, η Επιτροπή κρίνει π.χ. ότι ένα υφιστάμενο καθεστώς δεν συμβιβάζεται πια με την εσωτερική αγορά παρά υπό νέες προϋποθέσεις, τότε και οι μελλοντικές μεμονωμένες ενισχύσεις, που θα χορηγηθούν βάσει του καθεστώτος αυτού, θα πρέπει να τηρούν τις νέες προϋποθέσεις που έθεσε η Επιτροπή.

■ Πώς ελέγχει η Επιτροπή τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων;

Ο διαρκής έλεγχος των υφιστάμενων καθεστώτων ενισχύσεων ακολουθεί την εξής σειρά:

- 1)** Η Επιτροπή εξετάζει τα υφιστάμενα καθεστάτα ενισχύσεων σε συνεργασία με το κάθε κράτος μέλος. Την πρωτοβουλία της διαδικασίας ελέγχου έχει η Επιτροπή, η οποία διαθέτει διακριτική ευχέρεια (και όχι υποχρέωση) να την ξεκινήσει για κάθε υφιστάμενο καθεστώς.
- 2)** Η Επιτροπή ξεκινά τη διαδικασία ελέγχου ενός υφιστάμενου καθεστώτος ενισχύσεων, όταν θεωρήσει ότι αυτό δεν είναι συμβιβάσιμο ή δεν είναι πλέον συμβιβάσιμο με την εσωτερική αγορά. Ενημερώνει τότε το κράτος μέλος για

την προκαταρκτική της γνώμη και του δίνει προθεσμία ενός μήνα, για να υποβάλει τις παρατηρήσεις του.

- 3)** Εάν η Επιτροπή, βάσει των στοιχείων που της παρείχε το κράτος, συμπεράνει ότι πράγματι το υφιστάμενο καθεστώς δεν είναι συμβιβάσιμο ή δεν είναι πλέον συμβιβάσιμο, εκδίδει **σύσταση**, με την οποία προτείνει στο κράτος τα **κατάλληλα μέτρα**: είτε ουσιαστική τροποποίηση του καθεστώτος είτε επιβολή διαδικαστικών όρων είτε κατάργηση του καθεστώτος. Δεν προβλέπεται κάποια συγκεκριμένη προθεσμία, μέσα στην οποία η Επιτροπή οφείλει να προτείνει τα κατάλληλα μέτρα.

Τα στάδια (2) και (3) αποτελούν ουσιαστικά την προκαταρκτική εξέταση του υφιστάμενου καθεστώτος, η οποία όμως καταλήγει εν προκειμένω στη διατύπωση σύστασης. Στο σημείο αυτό και διαφέρει από την προκαταρκτική εξέταση των νέων και παράνομων ενισχύσεων, όπου η Επιτροπή καταλήγει στα προαναφερθέντα τρία είδη αποφάσεων (βλ. παραπάνω, Μέρος II, Κεφάλαια Β και Γ).

- 4)** Εάν το κράτος δεχθεί τα προτεινόμενα μέτρα, ενημερώνει την Επιτροπή γι' αυτό και υποχρεούται να τα εφαρμόσει (χωρίς να προβλέπεται, ωστόσο, κάποια συγκεκριμένη προθεσμία για την εφαρμογή). Η αποδοχή των μέτρων από το κράτος δημοσιεύεται με σύντομη ανακοίνωση στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η αποδοχή των μέτρων σημαίνει ότι το κράτος δεσμεύεται να τροποποιήσει μελλοντικά τους όρους χορήγησης του υφιστάμενου καθεστώτος. Εάν στο μεταξύ, πριν δηλαδή το κράτος αποδεχθεί τα κατάλληλα μέτρα που υπέδειξε η Επιτροπή, είχαν χορηγηθεί μεμονωμένες ενισχύσεις βάσει του εν λόγω καθεστώτος, αυτές εξακολουθούν να ισχύουν και δεν επηρεάζονται καθόλου από την τροποποίηση του καθεστώτος.

- 5)** Εάν το κράτος δεν δεχθεί τα προτεινόμενα μέτρα της Επιτροπής και η Επιτροπή εξακολουθεί να θεωρεί ότι τα μέτρα αυτά είναι αναγκαία, η τελευταία κινεί την **επίσημη διαδικασία έρευνας**, για να καταλήξει σε οριστική απόφαση (δεύτερο στάδιο ελέγχου· βλ. παραπάνω, Μέρος II, Κεφάλαιο Β).

Από το σημείο αυτό αρχίζουν να ισχύουν οι διαδικαστικοί κανόνες για τις νέες ενισχύσεις, πλην της ρήτρας αναστολής εφαρμογής της ενίσχυσης (standstill clause).

Εάν η επίσημη διαδικασία έρευνας καταλήξει σε αρνητική απόφαση της Επιτροπής, το υφιστάμενο καθεστώς, εφόσον βέβαια δεν μεταβλήθηκε ή δεν

καταργήθηκε στο μεταξύ σε συμμόρφωση προς τα προτεινόμενα μέτρα, μετατρέπεται από εκείνη τη στιγμή σε παράνομο.

■ **Τι συμβαίνει με τα υφιστάμενα καθεστώτα, όταν η Επιτροπή υιοθετεί νέους κανόνες συμβατότητας ενισχύσεων για ένα τομέα;**

Όταν η Επιτροπή υιοθετεί νέους κανόνες για τη συμβατότητα των ενισχύσεων σε κάποιον τομέα (Κατευθυντήριες Γραμμές, Κοινοτικό Πλαίσιο κ.ά.), συνήθως περιλαμβάνει διάταξη, με την οποία υποχρεώνει τα κράτη μέλη να επανεξετάσουν τα υφιστάμενα καθεστώτα ενισχύσεων που υπάρχουν στον τομέα αυτόν και να τα τροποποιήσει, ώστε να τα προσαρμόσει στους νέους κανόνες. Η προσαρμογή αυτή έχει σημασία, προκειμένου **οι μελλοντικές μεμονωμένες ενισχύσεις, που θα χορηγηθούν βάσει του υφιστάμενου καθεστώτος στον τομέα αυτόν, να τηρούν τα νέα κριτήρια συμβατότητας** που θέσπισε η Επιτροπή με τις νέες Κατευθυντήριες Γραμμές/Πλαίσια.

■ **Οι συνέπειες του χαρακτηρισμού μιας ενίσχυσης ως υφιστάμενης**

Ο χαρακτηρισμός μιας ενίσχυσης ως υφιστάμενης έχει ιδιαίτερα ευεργετικές συνέπειες:

α) η Επιτροπή **δεν μπορεί να αναστείλει την εφαρμογή της ενίσχυσης ούτε να διατάξει την ανάκτησή της για το παρελθόν**, στην περίπτωση που αυτή κριθεί ασυμβίβαστη

β) σε περίπτωση ελέγχου των **μεμονωμένων ενισχύσεων που χορηγούνται κατ' εφαρμογήν υφιστάμενου καθεστώτος** (συνήθως πρόκειται για καθεστώς που έχει εγκριθεί), η Επιτροπή ελέγχει κατά κανόνα μόνον εάν οι εν λόγω ενισχύσεις αποτελούν πράγματι περιπτώσεις ορθής εφαρμογής του υφιστάμενου καθεστώτος και εάν τηρούν τους όρους του:

- εάν η Επιτροπή καταλήξει ότι οι εν λόγω ενισχύσεις είναι σύμφωνες με την απόφαση που ενέκρινε το καθεστώς, τότε θεωρείται ότι και αυτές καλύπτονται από την παραπάνω έγκριση και αποτελούν, συνεπώς, ομοίως υφιστάμενες ενισχύσεις
- εάν όμως η Επιτροπή καταλήξει ότι οι εν λόγω ενισχύσεις δεν συμφωνούν με την απόφαση που ενέκρινε το καθεστώς, τότε η έγκριση του καθεστώτος δεν τις καλύπτει, καθώς κακώς υπήχθησαν σ' αυτό και, συνεπώς, θεωρούνται παράνομες ενισχύσεις, οπότε θα ελεγχθούν από την Επιτροπή με βάση τη διαδικασία για τις παράνομες ενισχύσεις.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

- Η διαδικασία του διαρκούς ελέγχου αφορά μόνο τα υφιστάμενα καθεστώτα ενισχύσεων
- Την πρωτοβουλία του διαρκούς ελέγχου έχει η Επιτροπή
- Εάν η Επιτροπή συμπεράνει ότι το υφιστάμενο καθεστώς δεν είναι συμβιβάσιμο ή δεν είναι πλέον συμβιβάσιμο, εκδίδει σύσταση, με την οποία προτείνει στο κράτος τα κατάλληλα μέτρα: είτε ουσιαστική τροποποίηση του καθεστώτος είτε επιβολή διαδικαστικών όρων είτε κατάργηση του καθεστώτος
- Η αποδοχή των μέτρων από το κράτος σημαίνει ότι αυτό δεσμεύεται να τροποποιήσει μελλοντικά τους όρους χορήγησης του υφιστάμενου καθεστώτος
- Εάν το κράτος δεν δεχθεί τα προτεινόμενα μέτρα της Επιτροπής και η Επιτροπή καταλήξει σε αρνητική απόφαση, το υφιστάμενο καθεστώς μετατρέπεται από εκείνη τη στιγμή σε παράνομο
- Εάν η Επιτροπή υιοθετήσει νέους κανόνες για τη συμβατότητα των ενισχύσεων σε κάποιον τομέα (Κατευθυντήριες Γραμμές, Πλαίσιο κ.ά.), κάθε κράτος μέλος οφείλει να επανεξετάσει τα υφιστάμενα καθεστώτα ενισχύσεων που υπάρχουν στον τομέα αυτόν και να τα τροποποιήσει, ώστε να τα προσαρμόσει στους νέους κανόνες. Οι μελλοντικές μεμονωμένες ενισχύσεις, που θα χορηγηθούν βάσει υφιστάμενου καθεστώτος στον τομέα αυτόν, θα πρέπει να τηρούν τα νέα κριτήρια συμβατότητας
- Ο χαρακτηρισμός μιας ενίσχυσης ως υφιστάμενης έχει ιδιαίτερα ευεργετικές συνέπειες:
 - α) η Επιτροπή δεν μπορεί να αναστείλει την εφαρμογή της ενίσχυσης ούτε να διατάξει την ανάκτησή της για το παρελθόν, εάν κριθεί ασυμβίβαστη
 - β) όταν ένα κράτος υποστηρίζει ότι μία μεμονωμένη ενίσχυση χορηγείται κατ'εφαρμογήν υφιστάμενου καθεστώτος, η Επιτροπή ελέγχει κατά κανόνα, μόνον εάν η ενίσχυση αποτελεί πράγματι περίπτωση εφαρμογής του υφιστάμενου καθεστώτος και τηρεί τους όρους του καθεστώτος αυτού
- Η Κεντρική Μονάδα (ΚεΜΚΕ) και οι Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων ζητούν την εξειδικευμένη συνδρομή της ΜοΚΕ/ΚΔΕΟΔ σχετικά με την ορθή τροποποίηση του υφιστάμενου καθεστώτος, προκειμένου να προσαρμοσθεί στους νέους κανόνες συμβατότητας που τυχόν θέσπισε η Επιτροπή ή προκειμένου να εφαρμόσει τα κατάλληλα μέτρα που συνέστησε η Επιτροπή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΣΤ. ΠΩΣ ΕΛΕΓΧΕΙ Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΗΝ ΤΗΡΗΣΗ ΤΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΜΕΛΗ

Προκειμένου η Επιτροπή να μπορεί να ελέγξει κατά πόσον τα κράτη μέλη τηρούν τους κανόνες συμβατότητας και διαδικασίας, που έχει θεσπίσει για τις κατηγορίες ενισχύσεων που ακολουθούν, προβαίνει σε συστηματική καταγραφή όλων των ενισχύσεων που χορηγούν τα κράτη, αλλά και σε ελέγχους, ως εξής:

1) Ετήσιες εκθέσεις υφιστάμενων ενισχύσεων - SARI

Τα κράτη μέλη είναι υποχρεωμένα να υποβάλουν στην Επιτροπή **ετήσιες εκθέσεις, με πληροφορίες σχετικά με όλα τα υφιστάμενα μέτρα ενισχύσεων**. Οι ετήσιες εκθέσεις υποβάλλονται στην Επιτροπή το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου του έτους, που έπεται του έτους το οποίο καλύπτει η εκάστοτε έκθεση.

Από το 2012, **μέσω της διαδικτυακής εφαρμογής SARI** (State Aid Reporting Interactive: Διαδραστική Αναφορά Κρατικών Ενισχύσεων), τα κράτη μέλη συμπληρώνουν, όπου χρειάζεται, τα στοιχεία εκάστου μέτρου ενίσχυσης και αναγράφουν την ετήσια δαπάνη για το έτος αναφοράς.

Το σύστημα SARI παρουσιάζει το εξής πλεονέκτημα: επιτρέπει την υποβολή των πληροφοριών σχετικά με τις υφιστάμενες ενισχύσεις περιοδικά κατά τη διάρκεια του έτους, με αποτέλεσμα να διαμοιράζεται ο φόρτος εργασίας των εθνικών αρχών στη διάρκεια του έτους και να απομακρύνεται ο κίνδυνος μη τήρησης της προθεσμίας της 30ής Ιουνίου για την υποβολή της έκθεσης.

Επιπλέον, για ορισμένα μέτρα ενισχύσεων προβλέπεται η υποβολή ειδικών εκθέσεων στην Επιτροπή.

Βάσει των στοιχείων των ετησίων εκθέσεων και του SARI, η Επιτροπή κάθε έτος δημοσιεύει πίνακα αποτελεσμάτων για όλα τα κράτη μέλη με τις κρατικές ενισχύσεις που βρίσκονται σε εφαρμογή (State aid **Scoreboard**), όπου πρόσφατα συμπεριλαμβάνονται και στατιστικά στοιχεία για παράνομες ενισχύσεις, ανάκτηση κ.ά.

2) Εκθέσεις για υφιστάμενες μεμονωμένες ενισχύσεις βάσει καθεστώτος

Η Επιτροπή δύναται να επιβάλει στα κράτη πρόσθετες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων για τις μεμονωμένες ενισχύσεις που χορηγούνται βάσει καθεστώτος, προκειμένου να είναι σε θέση να ελέγξει αν τηρήθηκε η απόφαση της Επιτροπής, με την οποία εγκρίθηκε το καθεστώς.

3) Δειγματοληπτικός έλεγχος υφιστάμενων ενισχύσεων

Προκειμένου να ελέγξει εάν οι υφιστάμενες ενισχύσεις που υπάρχουν στα διάφορα κράτη μέλη είναι σύμφωνες με τους κανόνες περί κρατικών ενισχύσεων, η Επιτροπή πραγματοποιεί έναν τακτικό, δειγματοληπτικό (εκ των υστέρων) έλεγχο σε ορισμένες υφιστάμενες ενισχύσεις.

4) Επιτόπιοι έλεγχοι

Επίσης, η Επιτροπή έχει το δικαίωμα να προβαίνει σε επιτόπιους ελέγχους για οποιαδήποτε ενίσχυση, εάν έχει σοβαρές αμφιβολίες κατά πόσον τηρούνται οι αποφάσεις της για τη μη διατύπωση αντιρρήσεων, οι θετικές αποφάσεις της ή οι υπό όρους αποφάσεις της (ιδίως εάν τηρήθηκαν οι όροι που αυτή επέβαλε). Η σχετική διαδικασία περιγράφεται αναλυτικά στο άρθρο 22 του Κανονισμού 659/1999.

5) Υποχρεώσεις στο πλαίσιο Κανονισμών και Αποφάσεων που προβλέπουν απαλλαγή από την κοινοποίηση

Οι ατομικές ενισχύσεις ή τα καθεστώτα ενισχύσεων που δεν υπόκεινται σε κοινοποίηση, διότι απαλλάσσονται αυτής με βάση κάποιο ενωσιακό κείμενο (Κανονισμό, Απόφαση της Επιτροπής κλπ.), υπόκεινται στις ειδικές υποχρεώσεις ελέγχου που προβλέπονται σε κάθε Κανονισμό/Απόφαση και οι οποίες ποικίλλουν (π.χ. αποστολή **συνοπτικών πληροφοριών**, τήρηση **αρχείων**, ετήσια υποβολή **εκθέσεων**, υποβολή **πληροφοριών** κατόπιν αιτήματος της Επιτροπής κλπ.).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

N. 4152/2013

Επείγοντα μέτρα εφαρμογής των ν. 4046/2012, 4093/2012 και 1427/2013 [ΦΕΚ Α' 107/09.05.2013]

Άρθρο πρώτο

[...]

Παράγραφος Β'

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

[...]

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.2.: ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

1. Συνιστάται οργανική μονάδα επιπέδου Διεύθυνσης, με τίτλο «Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων» υπαγόμενη απευθείας στον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος μπορεί να εκχωρεί την αρμοδιότητα στον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών.

2. Τα Υπουργεία και οι εποπτευόμενοι από αυτά φορείς, προωθούν στην Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων όλα τα σχέδια που αφορούν σε διαχείριση ή παροχή κρατικών πόρων, πριν την τελική έγκριση και υιοθέτησή τους και σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στον παρόντα νόμο. Η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων εξετάζει τα προτεινόμενα σχέδια ως προς τη συμβατότητά τους με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων και εκφράζει έγγραφη γνώμη, η οποία προσαρτάται σε κάθε σχέδιο.

3. Η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων επιπλέον:

α. Έχει την πλήρη ευθύνη για την κοινοποίηση των σχεδίων κρατικών ενισχύσεων, εκ μέρους της Ελληνικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με το άρθρο 108 της Συνθήκης Λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ). Διαχειρίζεται το ηλεκτρονικό σύστημα κοινοποιήσεων SANI (State Aid Notification System: Διαδραστική Αναφορά Κρατικών Ενισχύσεων) και είναι ο μοναδικός συνομιλητής των αρμόδιων οργάνων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τη διαδικασία των κοινοποιήσεων.

β. Αποτελεί το μοναδικό επίσημο σημείο επαφής για θέματα κρατικών ενισχύσεων τόσο με την Επιτροπή όσο και με άλλους Ευρωπαϊκούς και διεθνείς φορείς.

γ. Συντονίζει τα θέματα κρατικών ενισχύσεων σε εθνικό επίπεδο: συνεργάζεται με τα υπουργεία και τους λοιπούς φορείς και αρχές μέσω του δικτύου αποκεντρωμένων μονάδων κρατικών ενισχύσεων.

δ. Επιβλέπει και παρακολουθεί την πορεία και την πρόοδο των υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων, ειδικότερα όσων είναι στο στάδιο της εξέτασης από την Επιτροπή ή όσων αφορούν ανάκτηση παράνομων κρατικών ενισχύσεων. Η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων βοηθά στη διαμόρφωση απαντήσεων προς την Επιτροπή σε θέματα που σχετίζονται με τις Κρατικές Ενισχύσεις.

ε. Ελέγχει όλες τις απαντήσεις πριν την υποβολή τους στην Επιτροπή. Μεριμνά για την τήρηση προθεσμιών και καταληκτικών ημερομηνιών που έχουν τεθεί από την Επιτροπή.

στ. Συμμετέχει στη διαμόρφωση της πολιτικής των κρατικών ενισχύσεων και τον έλεγχο της συμβατότητας των χορηγούμενων από δημόσιους φορείς και αρχές σχεδίων Κρατικών ενισχύσεων, σύμφωνα με τα άρθρα 107 και 108 της ΣΛΕΕ.

ζ. Συμμετέχει στη διαμόρφωση και τον έλεγχο της συμβατότητας της πολιτικής των Υπηρεσιών Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος, σύμφωνα με το άρθρο 106 της ΣΛΕΕ. Συνεργάζεται με τους αρμόδιους φορείς και συντάσσει την περιοδική έκθεση για τις Υπηρεσίες Γενικού Οικονομικού Συμφέροντος.

η. Παρακολουθεί και συντάσσει τον ετήσιο πίνακα Κρατικών Ενισχύσεων SARI (State Aid Reporting Interactive: Διαδραστική Αναφορά Κρατικών Ενισχύσεων).

θ. Συμμετέχει στα συμβουλευτικά όργανα της Γενικής Διεύθυνσης Ανταγωνισμού της Επιτροπής για τον καθορισμό των νέων κανόνων – ανακοινώσεων και διαδικασιών στα θέματα κρατικών ενισχύσεων.

ι. Παρέχει εκπαίδευση και τεχνογνωσία σε θέματα κρατικών ενισχύσεων στις αποκεντρωμένες μονάδες, σε συνεργασία με αρμόδιους φορείς.

ια. Παρέχει υποστηρικτικό υλικό στις αποκεντρωμένες μονάδες σε θέματα πολιτικής και διαδικασιών κρατικών ενισχύσεων.

ιβ. Τηρεί κεντρικό πληροφοριακό σύστημα μητρώου όλων των υφιστάμενων κρατικών ενισχύσεων κατά τα οριζόμενα στην υποπαράγραφο Β.8. του παρόντος νόμου.

ιγ. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών, κατόπιν εισηγήσεως του Προϊσταμένου της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων, καθορίζονται περαιτέρω λεπτομέρειες – διευρυμένα καθήκοντα σχετικά με το ρόλο και τις αρμοδιότητες της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων σύμφωνα με τις αναθεωρήσεις της πολιτικής των κρατικών ενισχύσεων, όπως αυτή χαράσσεται από τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.3.: ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

1. Συνιστάται στην Κεντρική Μονάδα θέση Προϊσταμένου αυτής με βαθμό Διευθυντή. Ως προϊστάμενος της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων ορίζεται δημόσιος υπάλληλος κατηγορίας ΠΕ του Υπουργείου Οικονομικών ή υπάλληλος από το στενό και ευρύτερο δημόσιο τομέα και τις ανεξάρτητες αρχές, κατά τη διαδικασία του άρθρου 55 παρ. 21 του ν. 4002/2011 (Α' 180) και, μετά τη λήξη ισχύος των διατάξεων του ν. 4093/2012 (Α' 222) «Έγκριση Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013–2016 – Επείγοντα Μέτρα Εφαρμογής του ν. 4046/2012 και του Μεσοπρόθεσμου Πλαισίου Δημοσιονομικής Στρατηγικής 2013–2016», κατά τις διατάξεις του Υπαλληλικού Κώδικα.

2. Η ανωτέρω Μονάδα στελεχώνεται από υπαλλήλους όλων των κλάδων κατηγοριών και ειδικοτήτων του Υπουργείου Οικονομικών, καθώς και από υπαλλήλους από το στενό και ευρύτερο δημόσιο τομέα και τις ανεξάρτητες αρχές, οι οποίοι αποσπώνται για το σκοπό αυτό στην Κεντρική Μονάδα. Κατά παρέκκλιση των κειμένων διατάξεων στη Μονάδα μπορούν να αποσπασθούν υπάλληλοι από τη Μονάδα Οργάνωσης Διαχείρισης (ΜΟΔ) Α.Ε. και τα Όργανα της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Το προσωπικό της Μονάδας που μεταφέρεται ή αποσπάται είναι έως είκοσι (20) άτομα. Οι υπηρετούντες στο Υπουργείο Οικονομικών δικηγόροι με έμμισθη εντολή υποστηρίζουν νομικά το έργο της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων.

3. Η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων μπορεί να απασχολεί υπαλλήλους της κατηγορίας Ειδικού Επιστημονικού Προσωπικού.

4. Με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών ορίζεται:

α. η διάρθρωση και ο αριθμός των υπαλλήλων που απαιτούνται για τις ανάγκες στελέχωσης της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων, ανά κατηγορία, κλάδο και ειδικότητα. Οι υπάλληλοι μεταφέρονται και αποσπώνται σε αυτή με την ίδια εργασιακή σχέση, την οργανική θέση, βαθμό, κλάδο και ειδικότητα που κατέχουν, με συνεκτίμηση της αίτησής τους και των αναγκών της Μονάδας,

β. τα ειδικότερα και πρόσθετα τυπικά και ουσιαστικά τους προσόντα,

γ. τα ειδικότερα και πρόσθετα τυπικά και ουσιαστικά προσόντα του Προϊσταμένου, καθώς και η θητεία του, σύμφωνα και με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου,

δ. η διαδικασία επιλογής του προϊσταμένου και των υπαλλήλων.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.4.: ΔΙΚΤΥΟ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΜΕΝΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

1. Η επιφορτισμένη με τις κρατικές ενισχύσεις υπηρεσία κάθε Υπουργείου μετονομάζεται σε «Αποκεντρωμένη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων».

2. Με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του αρμοδίου καθ' ύλην Υπουργού μπορεί να συνιστάται, όπου δεν υπάρχει ήδη κατά τη δημοσίευση του παρόντος, Αποκεντρωμένη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων στα Υπουργεία και στους φορείς της εποπτείας τους, που ενδέχεται να χορηγούν κρατικές ενισχύσεις. Κύριο έργο των Αποκεντρωμένων Μονάδων είναι η προετοιμασία και η προώθηση σχεδίων για γνωμοδότηση ή και έγκριση από την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων. Η Αποκεντρωμένη Μονάδα κάθε Υπουργείου είναι επίσης αρμόδια και υπεύθυνη για τα σχέδια που προετοιμάζονται και προωθούνται από τους εποπτευόμενους φορείς της.

3. Έργο των Αποκεντρωμένων Μονάδων είναι επίσης:

α. Ο έλεγχος αναφορικά με την ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων, όλων των σχεδίων νόμου που εισάγονται προς ψήφιση από τον φορέα στον οποίο ανήκει ή που εποπτεύει η εκάστοτε Αποκεντρωμένη Μονάδα.

β. Ο έλεγχος αναφορικά με την ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων, όλων των λοιπών πράξεων που εκδίδονται από τον φορέα στον οποίο ανήκει ή που εποπτεύει η εκάστοτε Αποκεντρωμένη Μονάδα.

γ. Η έγκριση όλων των σχεδίων κρατικών ενισχύσεων που δεν απαιτούν κοινοποίηση (όπως οι ενισχύσεις ήσσονος σημασίας) κατόπιν οδηγιών της Κεντρικής Μονάδας.

δ. Η προώθηση στην Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων όλων των σχεδίων που ενδεχομένως εμπεριέχουν μεταφορά και διάθεση κρατικών πόρων σε κάποιον ωφελούμενο, που συνοδεύονται από αναλυτική περιγραφή και τεκμηρίωση. Η

Αποκεντρωμένη Μονάδα μπορεί να προτείνει βελτιώσεις πριν από την προώθηση του σχεδίου στην Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων.

ε. Σε περίπτωση κοινοποίησης ενός σχεδίου από την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Αποκεντρωμένη Μονάδα υποχρεούται να παρέχει στην Κεντρική Μονάδα κάθε είδους βοήθεια και υποστήριξη που θα της ζητηθεί.

στ. Τα σχέδια κοινοποιούνται μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος SANI και καταχωρούνται από τον επικυρωμένο χρήστη της Αποκεντρωμένης Μονάδας στο εν λόγω σύστημα.

ζ. Στο τέλος κάθε έτους, οι Αποκεντρωμένες Μονάδες υποχρεούνται στην ηλεκτρονική υποβολή της ετήσιας έκθεσης κρατικών ενισχύσεων μέσω του διαδραστικού συστήματος SARI, που περιλαμβάνει τις δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί για τις υφιστάμενες κρατικές ενισχύσεις του φορέα τους. Η ηλεκτρονική αυτή υποβολή πραγματοποιείται επίσης από επικυρωμένο χρήστη. Οι επικυρωμένοι χρήστες και στις δύο περιπτώσεις ορίζονται μετά από αίτηση της Αποκεντρωμένης Μονάδας προς την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων.

η. Φροντίζουν για την ενημέρωση του μητρώου παρακολούθησης κρατικών ενισχύσεων του άρθρου 30 του παρόντος νόμου, ως προς τα μέτρα αρμοδιότητάς τους.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.5.: ΔΙΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

1. Με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου που εκδίδεται κατόπιν προτάσεως του Πρωθυπουργού, συγκροτείται Διυπουργική Επιτροπή Κρατικών Ενισχύσεων η οποία δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 2β και το άρθρο 16 παρ. 6 του π.δ. 63/2005 «Κωδικοποίηση της νομοθεσίας για την Κυβέρνηση και τα κυβερνητικά όργανα» (Α' 98/2005).

Η Επιτροπή συγκροτείται από:

α) Τον Υπουργό Οικονομικών, ο οποίος προεδρεύει, με αναπληρωτή του τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών.

β) Τους Υπουργούς Εξωτερικών, Ανάπτυξης, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και τους εκάστοτε αρμόδιους Υπουργούς, θέματα στην αρμοδιότητα των οποίων έρχονται προς συζήτηση. Αναπληρωτές ορίζονται οι αντίστοιχοι Γενικοί Γραμματείς των Υπουργείων.

γ) Γραμματέας της Επιτροπής ορίζεται ο υπάλληλος της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων.

2. Έργο της Επιτροπής είναι η διερεύνηση και επίλυση:

α) Των θεμάτων κρατικών ενισχύσεων που έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην οικονομική δραστηριότητα της Ελληνικής Δημοκρατίας.

β) Των υποθέσεων κρατικών ενισχύσεων όπου υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις ανάμεσα στους αρμόδιους φορείς και στην Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων ή/και των αρμόδιων φορέων μεταξύ τους.

γ) Των θεμάτων που αποτελούν αντικείμενο διαπραγμάτευσης σε υψηλό επίπεδο με τα αρμόδια όργανα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3. Η Επιτροπή μπορεί να προσκαλεί κατά περίπτωση εκπροσώπους Δημόσιων Φορέων, Ανεξάρτητων Αρχών και Δημοσίων Επιχειρήσεων, κατά την εξέταση θεμάτων.

4. Η Επιτροπή συγκαλείται μετά από πρόσκληση του Προϊσταμένου της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων ή ενός εκ των μελών της Επιτροπής. Ο προϊστάμενος της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων συμμετέχει σε όλες τις συνεδριάσεις της επιτροπής ως εισηγητής χωρίς δικαίωμα ψήφου.

5. Οι αποφάσεις της Επιτροπής είναι δεσμευτικές για το σύνολο των εμπλεκόμενων φορέων. Τηρούνται γραπτά πρακτικά, στα οποία παρατίθενται αναλυτικά οι λόγοι που οδήγησαν στη λήψη της απόφασης. Οι αποφάσεις της Επιτροπής λαμβάνονται κατά πλειοψηφία, τηρουμένων των διατάξεων του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.6.: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΜΟΝΑΔΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Τα σχέδια, τα οποία μπορεί να περιέχουν μεταφορά και διάθεση κρατικών πόρων προς δημόσιους ή ιδιωτικούς φορείς, που ασκούν οικονομική δραστηριότητα, συμπεριλαμβανομένων εγγυήσεων, χορηγήσεων, εκχωρήσεων, φορολογικών και άλλων απαλλαγών, αποκρατικοποιήσεων, επενδύσεων, υπόκεινται σε αναλυτικό έλεγχο για πιθανή ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων.

Η διαδικασία γνωμοδότησης από την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων είναι η εξής:

1. Η χορηγούσα αρχή ετοιμάζει το προσχέδιο και το υποβάλλει για εξέταση στην Αποκεντρωμένη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων, στην οποία υπόκειται.

2. Η Αποκεντρωμένη Μονάδα διενεργεί εντός είκοσι εργάσιμων ημερών προκαταρκτικό έλεγχο για την ύπαρξη κρατικών ενισχύσεων. Κατά τον έλεγχο, συμπληρώνεται αντίστοιχο ερωτηματολόγιο κατά το πρότυπο των ερωτηματολογίων της Ε.Ε. που εκπονείται από το Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου (ΚΔΕΟΔ) σε συνεργασία με την Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων.

3. Τα σχέδια, νομοθετικής ή διοικητικής φύσης, τα οποία μπορεί να περιέχουν άμεση ή έμμεση κρατική ενίσχυση υποβάλλονται για γνωμοδότηση στην Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων, προ της υπογραφής τους από το αρμόδιο όργανο ή της ψήφισής τους από το Κοινοβούλιο.

4. Ανάλογα με την περίπτωση, η Κεντρική Μονάδα αποφασίζει και ενεργεί ως εξής:

α) Αν το σχέδιο δεν περιέχει κρατική ενίσχυση, η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων εκφράζει προ της υιοθέτησης του σχεδίου, έγγραφη θετική γνώμη εντός είκοσι εργάσιμων ημερών, η οποία προσαρτάται και συνοδεύει το σχέδιο. Με τη θετική γνώμη, το σχέδιο υιοθετείται.

β) Αν το σχέδιο εμπεριέχει στοιχεία κρατικών ενισχύσεων, η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων γνωμοδοτεί προς τη χορηγούσα αρχή, μέσω των Αποκεντρωμένων Μονάδων, ως προς απαιτούμενες βελτιώσεις προκειμένου το μέτρο να είναι συμβατό με τους κανόνες κρατικών ενισχύσεων, όπως αυτοί διαμορφώνονται από την Επιτροπή. Εάν κριθεί αναγκαίο, το σχέδιο κοινοποιείται στην Επιτροπή σύμφωνα με το άρθρο 108 της ΣΛΕΕ.

5. Ένα σχέδιο δεν μπορεί να υλοποιηθεί χωρίς τη θετική γνώμη της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ της Κεντρικής Μονάδας και της χορηγούσας αρχής, η υπόθεση παραπέμπεται στη Διυπουργική Επιτροπή, σύμφωνα με τα όσα ορίζονται στην υποπαράγραφο Β.5.

6. Σε περίπτωση που θεσπιστεί ρύθμιση η οποία δεν έχει υποβληθεί στη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων, η Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων ενημερώνει σχετικά τον αρμόδιο φορέα, ο οποίος οφείλει να απόσχει από την υλοποίηση του μέτρου, μέχρι την έκδοση γνώμης.

7. Οι αποφάσεις μεταφοράς κρατικών πόρων συνυπογράφονται από τον Υπουργό Οικονομικών, ύστερα από γνώμη της Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.7.: ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΑΠΟ ΚΔΕΟΔ

Όλα τα στάδια της διαδικασίας των υποπαργράφων Β.2., Β.4. και Β.6. του παρόντος νόμου συνεπικουρούνται από τη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων του ΚΔΕΟΔ, η οποία υποχρεούται να εξετάζει κατά προτεραιότητα τα θέματα που της υποβάλλονται από την Κεντρική και τις Αποκεντρωμένες Μονάδες Κρατικών Ενισχύσεων.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.8.: ΚΕΝΤΡΙΚΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

1. Δημιουργείται Κεντρικό Πληροφοριακό Σύστημα Κρατικών Ενισχύσεων, στο οποίο θα συνδεθούν όλα τα υφιστάμενα, καθώς και τα υπό προκήρυξη περιφερειακά συστήματα του δικτύου των Αποκεντρωμένων Μονάδων Κρατικών Ενισχύσεων.

2. Το Κεντρικό Πληροφοριακό Σύστημα θα περιλαμβάνει όλες τις κρατικές ενισχύσεις, που έχουν δοθεί στην ελληνική επικράτεια κατόπιν εγκριτικής απόφασης της ΕΕ, τις ενισχύσεις που έχουν δοθεί βάσει του κανονισμού 1998/2006 (L 379/5 EL της 28.12.2006), καθώς και αυτές του Γενικού Απαλλακτικού Κανονισμού 800/2008 (L 214/3 EL της 9.8.2008).

3. Για τον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών Ομάδα Διοίκησης Έργου με αντικείμενο το σχεδιασμό, υλοποίηση, υποστήριξη και διαχείριση του Πληροφοριακού Συστήματος.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.9.: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΗΣ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

1. Η Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων σε συνεργασία με τις Αποκεντρωμένες Μονάδες είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή των αποφάσεων που αφορούν ανάκτηση παράνομων κρατικών ενισχύσεων.

Ειδικότερα:

α. Σε περίπτωση που η απόφαση της Ε.Ε. δεν περιέχει αναλυτικές πληροφορίες για την ταυτότητα των αποδεκτών ούτε για τα ποσά της ενίσχυσης που πρέπει να ανακτηθούν, η Κεντρική Μονάδα συντονίζει και καθοδηγεί τις Αποκεντρωμένες Μονάδες, οι οποίες προσδιορίζουν χωρίς καθυστέρηση τις επιχειρήσεις που αφορά η απόφαση, καθώς και το ακριβές ποσό της ενίσχυσης που πρέπει να ανακτηθεί από κάθε επιχείρηση (C 272/05 EL της 15.11.2007 Ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για αποτελεσματική εφαρμογή των ανακτήσεων).

β. Η Κεντρική Μονάδα συντονίζει τις ενέργειες της Ελληνικής Δημοκρατίας σχετικά με την ανάκτηση της ενίσχυσης από τους τελικούς αποδέκτες σύμφωνα με οριζόμενα στο άρθρο 14 παρ. 1 του υπ' αριθμ. 659/1999 Διαδικαστικού Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 108 της ΣΛΕΕ όπως ισχύει.

γ. Η Κεντρική Μονάδα είναι το κεντρικό σημείο επαφής με την Ε.Ε. αναφορικά με την εφαρμογή της ανάκτησης. Σε περίπτωση δυσκολιών, ενημερώνει την Επιτροπή προτείνοντας απαραίτητες ρυθμίσεις για την εφαρμογή της απόφασης.

δ. Η Κεντρική Μονάδα συμβουλεύει τις αποκεντρωμένες Μονάδες ως προς τον υπολογισμό των τόκων της ανάκτησης, χρησιμοποιώντας το επιτόκιο αναφοράς και τη μέθοδο ανατοκισμού όπως αυτή έχει προσδιοριστεί στο Κεφάλαιο V του Κανονισμού ΕΚ 794/2004 και υπολογίζονται από την ημερομηνία κατά την οποία η ενίσχυση τέθηκε στη διάθεση του δικαιούχου μέχρι την πραγματική της επιστροφή. Επίσης, ελέγχει τα τελικά ποσά πριν τα υποβάλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

2. Οι Αποκεντρωμένες Μονάδες:

α. Παρέχουν στην Κεντρική Μονάδα τις απαραίτητες πληροφορίες για τον προσδιορισμό των τελικών αποδεκτών της ενίσχυσης και υπολογίζουν το προς ανάκτηση (κατά το μέρος που τα παραπάνω δεν προσδιορίζονται στην απόφαση της Ε.Ε).

β. Παίρνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή της ανάκτησης, σε συνεργασία και συμφωνία με τις οδηγίες της Κεντρικής Μονάδας.

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.10.: ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΝΑΚΤΗΣΗΣ ΠΑΡΑΝΟΜΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

1. Με την ενημέρωσή της για απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που αφορά ανάκτηση από την Ελληνική Δημοκρατία παράνομων κρατικών ενισχύσεων, η Κεντρική Μονάδα έρχεται σε επαφή με τη χορηγούσα αρχή, ώστε να συλλέξει όλη την απαραίτητη πληροφόρηση.

2. Η Κεντρική Μονάδα συμβουλεύει τις Αποκεντρωμένες Μονάδες στον προσδιορισμό των ωφελούμενων από την ενίσχυση φορέων, των ποσών των ενισχύσεων, αν αυτά δεν προσδιορίζονται στην απόφαση ανάκτησης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, και των αναλογούντων τόκων. Επίσης, προσδιορίζει τις ενέργειες που θα οδηγήσουν στην ανάκτηση και ζητά από τις Αποκεντρωμένες Μονάδες να τις υιοθετήσει άμεσα. Οι Αποκεντρωμένες Μονάδες υποχρεούνται να εφαρμόσουν τις ενέργειες αυτές μέσα στην οριζόμενη προθεσμία και να αναφέρουν τα αποτελέσματα στην Κεντρική Μονάδα.

Η Κεντρική Μονάδα ενημερώνει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις ενέργειες και τα μέτρα που έχουν ληφθεί για την ανάκτηση της παράνομης κρατικής ενίσχυσης και συνεχίζει την τακτική ενημέρωση για την πορεία της ανάκτησης.

3. Οι ωφελούμενοι από παράνομη κρατική ενίσχυση είναι υποχρεωμένοι να επιστρέψουν το ποσό με τους αναλογούντες τόκους, σύμφωνα με τις διαδικασίες που ορίζονται από το ν. 4002/2011 όπως κάθε φορά ισχύει, υπό την προϋπόθεση ότι εξασφαλίζεται η άμεση και αποτελεσματική εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 3 του άρθρου 14 του υπ' αριθμ. 659/1999 Διαδικαστικού Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη θέσπιση λεπτομερών κανόνων εφαρμογής του άρθρου 108 της ΣΛΕΕ, όπως ισχύει (L 83 EL της 27.3.1999).

Κατ' εξαίρεση, για καθεστώτα κρατικών ενισχύσεων, θεσμοθετημένα σε χρονικό σημείο προγενέστερο των 15 ετών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του νόμου αυτού, τα οποία κρίθηκαν μεν παράνομα, αλλά η επίσημη διαδικασία έρευνας δεν έχει ξεκινήσει σε χρονικό σημείο προγενέστερο των 8 ετών από την ημερομηνία έναρξης ισχύος του νόμου αυτού, και τα οποία αφορούν ενισχύσεις που χορηγήθηκαν σε παραλήπτες που ενεργοποιούνται σε παραμεθόριες περιοχές της Ελλάδας, η απόφαση ανάκτησης διαβιβάζεται πριν εκδοθεί μέσω της Κεντρικής Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε να εξεταστεί η δυνατότητα ανάκτησης με ευνοϊκότερους όρους, για λόγους προστασίας της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής σύμφωνα με το άρθρο 174 ΣΛΕΕ.

4. Αναστέλλεται η χορήγηση κάθε συμβιβάσιμης ενίσχυσης σε οποιονδήποτε αποδέκτη οφείλει να επιστρέψει παράνομη και ασυμβίβαστη ενίσχυση που υπόκειται σε προηγούμενη απόφαση ανάκτησης μέχρις ότου ο εν λόγω αποδέκτης έχει επιστρέψει την παλαιά παράνομη και ασυμβίβαστη ενίσχυση.

5. Σε περίπτωση εταιρειών σε καθεστώς πτώχευσης, οι Αποκεντρωμένες Μονάδες, υποβοηθούμενες από την Κεντρική Μονάδα, διασφαλίζουν ότι τα ποσά της ανάκτησης εγγράφονται στον πίνακα των απαιτήσεων σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον Πτωχευτικό Κώδικα, ο οποίος κυρώθηκε με το ν. 3588/2007 (Α' 153), όπως αυτός ισχύει, άρθρο 135 επόμενα.

6. Στο άρθρο 202 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999 (Α' 97), προστίθεται παράγραφος 4 ως ακολούθως, η δε υφιστάμενη παράγραφος 4 αναριθμείται σε παράγραφο 5.

«4. Αναστολή κατά πράξεως που μετά από απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διατάσσει την ανάκτηση παράνομης ή ασυμβίβαστης με την εσωτερική αγορά κρατικής ενίσχυσης, κατά την έννοια του άρθρου 108 παράγραφος 2 της ΣΛΕΕ, χορηγείται αν πληρούνται σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

α) έχει ασκηθεί προσφυγή ακυρώσεως ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης κατά της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εφόσον και καθ' ο μέρος αμφισβητείται η νομιμότητα της απόφασης αυτής. Αν δεν έχει ασκηθεί η κατά τα ανωτέρω προσφυγή, το δικαστήριο υποχρεούται να αποστείλει σχετικό προδικαστικό ερώτημα,

β) πιθανολογείται σοβαρά η παρανομία της ενωσιακής πράξης ανάκτησης και

γ) ο αιτών επικαλείται και αποδεικνύει ότι η άμεση εκτέλεση της προσβαλλόμενης πράξης θα του προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη.

Η χορήγηση αναστολής αποκλείεται αν από τη στάθμιση της βλάβης του συμφέροντος του αιτούντος και του συμφέροντος της Ευρωπαϊκής Ένωσης κρίνεται ότι οι αρνητικές συνέπειες από την αποδοχή της αίτησης αναστολής είναι σοβαρότερες από την ωφέλεια του αιτούντος. Κατά την εκτίμηση των παραπάνω προϋποθέσεων, το δικαστήριο οφείλει να λαμβάνει υπόψη τις αποφάσεις των δικαστηρίων της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί της νομιμότητας της ενωσιακής πράξης, καθώς και τη διάταξη που τυχόν εκδόθηκε κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.»

7. Στην παράγραφο 5 του άρθρου 205 του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας, που κυρώθηκε με το άρθρο πρώτο του ν. 2717/1999, προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Ειδικώς, αποφάσεις για την αναστολή που εκδίδονται σύμφωνα με την παράγραφο 4 του άρθρου 202, μπορούν επίσης, να ανακληθούν ύστερα από αίτηση διαδίκου ή τρίτου που έχει έννομο συμφέρον, αν εκδοθεί απόφαση του αρμοδίου δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης επί αιτήσεως οριστικής ή προσωρινής δικαστικής προστασίας κατά της απόφασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής η οποία διατάσσει την ανάκτηση παράνομης κρατικής ενίσχυσης.»

8. Το άρθρο 22 του ν. 4002/2011 (Α' 180) τροποποιείται ως εξής:

α. Στην περίπτωση β' της παραγράφου 1 του άρθρου 22 οι λέξεις «καθώς και ο τρόπος καταβολής (εφάπαξ ή δόσεις, ημερομηνία καταβολής)» αντικαθίστανται με τις λέξεις «καθώς και ο χρόνος καταβολής που δεν μπορεί να υπερβαίνει την προθεσμία ανάκτησης που τίθεται στην απόφαση της παραγράφου 1.».

β. Στην παράγραφο 3 του άρθρου 22 οι λέξεις «για τη σύνταξη και αποστολή του χρηματικού καταλόγου στην αρμόδια ΔΟΥ» αντικαθίστανται με τις λέξεις «κατά την έννοια των περιπτώσεων α' και β' της παραγράφου 1» και προστίθεται εδάφιο ως εξής:

«Αν η ανακτητέα κρατική ενίσχυση αφορά περισσότερες της μίας δραστηριότητες που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα περισσότερων υπηρεσιών, αρμόδια είναι η υπηρεσία που εποπτεύει την κύρια δραστηριότητα του νομικού προσώπου.»

ΥΠΟΠΑΡΑΓΡΑΦΟΣ Β.11.: ΤΕΛΙΚΕΣ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Η στελέχωση της Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων όπως αυτή προβλέπεται στο άρθρο 26 του παρόντος νόμου ολοκληρώνεται εντός προθεσμίας 3 μηνών από τη δημοσίευση του παρόντος. Μέχρι την ολοκλήρωση της στελέχωσης αυτής, οι σχετικές με τις κρατικές ενισχύσεις αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Ευρωπαϊκής Ένωσης της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών εξακολουθούν να ασκούνται από αυτή στη συνέχεια οι αρμοδιότητες αυτές μεταφέρονται στην Κεντρική Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων της υποπαραγράφου Β.2. του παρόντος νόμου.